

סקר דעת קהל מצב הקיבוץ שנה לאחר פרוץ הקורונה והצגת השינויים בעמדות לאורך השנים

סקר פברואר 2021

מיכל פלגי ואליאט אורחן

מאי, 2021

חוברת 201

המכון לחקר הקיבוץ והרעיון השיתופי
אוניברסיטת חיפה

סקר דעת קהל
מצב הקיבוץ שנה לאחר פרוץ הקורונה
והצגת השינויים בעמדות לאורך השנים

סקר פברואר 2021

מיכל פלגי ואליאט אורחן

תוכן העניינים

מס' עמוד	מס' לוח	
3		מבוא
4		תמצית הממצאים
5		תקציר הממצאים
		פרוט הממצאים לפי נושאים מרכזיים:
10		1. הערכת המצב בקיבוץ
10	1-3	א. מצב הקיבוץ בתחום הכלכלי
13	4-5	ב. מצב הקיבוץ בתחום הדמוקרטיה והשיתוף בהחלטות
15	6-8	ג. מצב הקיבוץ בתחומי החברה והביטחון הסוציאלי
20	9-16	ד. שירותי בריאות וחינוך-מה מספק הקיבוץ
24	17-19	ה. הערכת המצב האישי בתחומים השונים
26	20-22	ו. דאגות וחששות
30	23-25	ז. חוסן חברתי
34	26-28	ח. תופעות חברתיות חריגות
38	29-31	ט. שביעות רצון מהחיים בקיבוץ
43	32-42	2. עמדות כלפי העבודה
48	43-48	3. השפעה אישית ושביעות רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ
51		4. עמדות כלפי שינויים בקיבוץ
51	49-51	א. עמדות כלפי הפרטות
53	52-56	ב. חלוקת רכוש לחברים - רישום והשכרת דירות
54	57-61	ג. עמדות כלליות כלפי מכירה והורשה של מניות
56	62-65	ד. שיתוף ושיוך החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ
58	66-68	ה. עמדות כלפי מכירת נכסים יצרניים של הקיבוץ
59	69-70	ו. עמדות כלפי שינויים בתחום הדמוקרטיה
60		5. האמון בקיבוץ בהנהגתו ובעתידו
60	71-75	1. האמון בקיבוץ ובמוסדותיו
64	76-78	2. ערכים והסדרים העשויים להועיל או להזיק להמשך קיומו של הקיבוץ
67	79-81	3. פערים כלכליים
68	82-86	4. המחויבות לקיבוץ ולחיים הקיבוציים
70	87-103	6. קליטה בקיבוץ – בני קיבוץ ותושבים
77	104-113	7. נתונים דמוגרפים

סקר דעת קהל בקיבוצים ב-2021

מיכל פלגי אליאט אורחן

מבוא

הסקר הנוכחי נערך בינואר 2021. הסקר הראשון נערך בינואר 1989 ומאז כל תחילת שנה נערך סקר משווה נוסף עד 2005. מ-2005 אנו עורכים את הסקר מידי שנתיים-שלוש. הסקר הראשון נערך על ידי ראיון טלפוני, בסקרים אחריו היה שלוב בין שאלוני דואר וראיון טלפוני. ארבעת הסקרים האחרונים נערכו באמצעות האינטרנט. הפניות לקיבוצים נשלחו בדואר אלקטרוני, השאלון נערך בתוכנה ממוחשבת והענות המשיבים הייתה דרך האינטרנט.

חזרנו בסקר זה, כמו בקודמים לו, על מספר שאלות בסיסיות, כדי לבדוק, האם חלו שינויים בעמדות המשיבים, בתקופה האחרונה. בנוסף לכך, הצגנו שאלות חדשות כדי לבדוק נושאים שעלו על סדר היום התנועתי והקיבוצי. נוספו גם שאלות על עמדות החברים בתקופת הקורונה.

השנה השיבו על הסקר 2040 חברים, מועמדים ותושבים בקיבוץ. נערכו השוואות לפי:

1. **תקופות:** השנה מוצגים רק נתונים של שנים נבחרות משנת 2000 (הנתונים של שאר השנים נמצאים בחוברות קודמות וניתן למצואן באתר המכון לחקר הקיבוץ [/https://kibbutz.haifa.ac.il](https://kibbutz.haifa.ac.il)).
2. **שלש קבוצות גיל:** "צעירים" בני 21-45 (19%), "גילאי הביניים" 46-65 (37%), ו"מבוגרים" בני 66 ומעלה (44%).
3. **מין:** גברים (51%), ונשים (49%).
4. **המצב הכלכלי של הקיבוץ:** נתונים אלה הם סובייקטיביים (נמסרו על ידי המשיבים) אך תוקפו בעבר על ידי כלכלנים בתנועה הקיבוצית. נעשתה חלוקה בין משיבים המגדירים את מצבו הכלכלי של קיבוץם כלא טוב (15% - 307 משיבים) לבין אלה המגדירים אותו כבינוני (33% - 669 משיבים) ואלה המגדירים אותו כטוב (52% - 1053 משיבים).
5. **מודל ההתפרנסות של הקיבוץ:** שיתופי (23%), ומתחדש (77%). המשיבים נשאלו אודות צורת ההתנהלות של קיבוץם והתשובות תוקפו עם המידע הקיים במכון לחקר הקיבוץ ובתנועה הקיבוצית והוא נכון לתחילת 2021. הקיבוצים המשולבים צורפו למתחדשים בנייתוחים הסטטיסטיים.

ההבדלים לפי גיל, מין, מצב כלכלי ומודל ההתפרנסות המופיעים בסקר הינם מובהקים (ברמת מובהקות של לפחות $p < 0.05$). הנתונים מ-2002 המוצגים הינם של שלושת התנועות הקיבוציות ביחד.

הערה כללית: מספר המשיבים המופיע בתחתית הלוחות, מתייחס לשנת 2021 בלבד. בכל אחד מדוחות הסקר השנתי הקודמים, פורסם באותו מקום, מספר המשיבים לשאלות באותה שנה. בסקר מובאים גם ציטוטים מהערות המשיבים, אין להתייחס למספרם אלא אך ורק למהותם.

בסקר זה מספר נושאים מרכזיים:

- א. הערכת המצב בקיבוץ בתחומים שונים (לוחות 1-28).
- ב. שביעות רצון מהחיים בקיבוץ (לוחות 29-31).
- ג. עמדות כלפי העבודה (לוחות 32-42).
- ד. השפעה אישית על הנעשה בקיבוץ (לוחות 43-48).
- ה. עמדות כלפי שינויים בקיבוץ (לוחות 49-70).
- ו. האמון בקיבוץ, בהנהגתו ובעתידו (לוחות 71-86).
- ז. קליטה בקיבוץ – בני קיבוץ ותושבים (לוחות 87-103).
- ח. נתונים דמוגרפיים של המרואיינים (לוחות 104-113).

תמצית הממצאים 2021

ממצאים המובאים בחוברת זאת הם תוצאות הסקר השנתי העשרים ושלוש על עמדות חברים ותושבים בקיבוץ שנערך בתנועה הקיבוצית מאז 1989. השנה בנוסף לשאלות החוזרות על עצמן לצורך מעקב אחר שינויי עמדות החברים, נוספו לסקר מספר שאלות חדשות. השאלות החדשות מאפשרות לבחון נושאים חדשים וחשובים הנמצאים על סדר היום הקיבוצי. נוספו גם שאלות על עמדות הברים בנושאים הקשורים לקורונה.

ההשוואות המוצגות בסקר הן בין תשובות שקיבלנו על אותה שאלה לאורך שנים; בין משיבים מקיבוצים במודלים שונים של התפרנסות כאשר ההשוואה היא בין שתי קבוצות: משיבים מקיבוצים שיתופיים ומקיבוצים מתחדשים. כמו כן קיימות השוואות בין משיבים הבאים מקיבוצים חלשים כלכלית, במצב כלכלי בינוני וחזקים כלכלית; בין שלוש קבוצות גיל (45-21; 65-46; 66 ומעלה); ובין המינים.

השאלות החדשות בסקר: עוסקות בתחומים נוספים שטרם נבחנו הקשורים למצב הקיבוץ ולמצב האישי הכלכלי והחברתי, לקליטה בקיבוץ לחברות מלאה ובעצמאות כלכלית, לדמוקרטיה בקיבוץ, לחוסן החברתי, תיפקוד המערכת המוסדית בקיבוץ ובישראל.

בנוסף לשאלות החדשות, שנשאלו בסקר הנוכחי, חזרנו על מספר שאלות מסקרים קודמים. השאלות שחזרנו עליהן עוסקות במצב הקיבוץ בתחומים שונים, בטיפול הקיבוץ בזכויות החברים בעבודה ובביטוח הפנסיוני, בשביעות רצון של חברי קיבוץ מתחומי חיים שונים, ברמה התעסוקתית של המשיבים, בעמדות כלפי שינויים הקשורים בהפרטות ובדמוקרטיה, בארגון שונה של קבלת החלטות, בקשר ובמחויבות לקיבוץ, בעמדות כלפי קליטת בני/בנות בקיבוץ.

השנה המצב נתפס כטוב על ידי יותר ממחצית המשיבים בתחומים הבאים: היחס כלפי וותיקי הקיבוץ, הטיפול בביטוח הפנסיוני של החברים, מערכת החינוך, פעילות התרבות והפנאי בקיבוץ, הצמיחה הדמוגרפית, טיפול הקיבוץ בזכויות החברה/ה בעבודה, המצב הכלכלי של הקיבוץ, תפקודם של נושאי התפקידים הכלכליים והחברתיים, תמיכת הקהילה בפרט וקליטת בני/בנות קיבוץ. פחות ממחצית המשיבים סבורים שמצבו של קיבוץ טוב מבחינת תהליכי קבלת ההחלטות, מבחינת איחוד הסטטוסים ומבחינת השוויון בין החברים.

המצב בקיבוץ נתפס כטוב יותר מאשר לפני עשר שנים בכמה תחומים: מצבו מבחינה חברתית, מבחינת קליטת הבנים/ות לחברות, פעילויות התרבות והפנאי, תפקודם של רוב בעלי התפקידים החברתיים, מבחינת הטיפול בביטוח הפנסיוני לחברים, מבחינת שיתוף החברים בקבלת החלטות ומבחינת טיפול הקיבוץ בזכויות החברה/ה בעבודה.

קליטת בני/בנות קיבוץ במעמד של עצמאות כלכלית לחברות: מעל למחצית המשיבים תומכים בקליטה זו ומחצית סבורים שהיא תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ. יש יותר תמיכה בכל סוגי הקליטה של בני/בנות קיבוץ לחברות בין המשיבים מהקיבוצים המתחדשים מאשר מהשיתופיים. כמו כן, שלושה רבעים מהמשיבים סבורים שיש לקלוט רק לחברות מלאה וכמחצית מכלל המשיבים תומכים במתן סובסידיה לבני/בנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה.

לגבי השינויים, הפער בין צעירים לבין גילאי הביניים ולבין המבוגרים נמשך. דפוס ההבדלים אינו אחיד ובנושאים מסוימים גילאי הביניים דומים לצעירים ובאחרים למבוגרים. כללית, הצעירים תומכים פחות בהפרטה, בערבות הדדית. בהורשת מניות ובשיוך נכסים כלכליים בצורת מניות. הם תומכים יותר בשיתוף בנכסים הכלכליים של הקיבוץ. קבוצת הגיל המבוגרת בטוחה יותר בעתידה מאשר גילאי הביניים והצעירים.

ההבדלים בין המינים מועטים יחסית. בתחום החברתי מצבן של הנשים יותר טוב משל הגברים אך הן מרוויחות פחות מהגברים והן פחות מרכזיות בקיבוץ מהגברים. מעמדם של הגברים בעבודה טוב מזה של הנשים.

ההשוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב למשיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב מראה שהראשונים מעריכים את המצב בקיבוץ, בכל התחומים באופן יותר פסימי, הם תומכים יותר במרבית השינויים מכל הסוגים ומחויבותם לקיבוץ חלשה יותר.

נמצאו גם הבדלים בחלק גדול של התחומים בין שני המודלים – השיתופי והמתחדש. המשיבים מהמודל השיתופי בהשוואה למודל המתחדש רואים את מצב קיבוץ כיותר טוב ברוב התחומים ומתנגדים יותר לשינויים בקיבוץ.

נעבור עתה לתמצית מפורטת יותר של ממצאי הסקר לפי נושאים.

תקציר

מצב הקיבוץ

מצבו של הקיבוץ נבדק בתחומים הבאים: הכלכלה, שיתוף בקבלת החלטות ושוויון בין החברים בקיבוץ; המצב החברתי והביטחון הסוציאלי; שירותי הבריאות והחינוך; הצמיחה הדמוגרפית, קליטת הבנים/ות, הפעילות התרבותית, הטיפול בביטוח הפנסיוני והזכויות בעבודה. כמו כן נבדקו המצב האישי של החברים בקיבוץ; דאגות וחששות קיומיים; חוסן חברתי; קיומן של תופעות חברתיות חריגות.

א. תחום הכלכלה: כמחצית (52%) מהמשיבים מציינים שמצבו הכלכלי של קיבוצם טוב וכך גם תפקוד רוב נושאי התפקידים המשקיים. המצב הכלכלי נתפס כטוב ע"י כמחצית המשיבים מאז 2011.

ב. שיתוף החברים בקבלת החלטות והשוויון בין החברים: קרוב למחצית מהמשיבים (43%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת שיתוף החברים בקבלת החלטות וכרבע (24%) סבורים שמצבו לא טוב. כשליש (35%) מהמשיבים סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת השוויון בין החברים בקיבוצם וכשליש (29%) סבורים שמצבו לא טוב.

ג. תחום החברה והביטחון הסוציאלי: את המקום הראשון, בו מצב הקיבוץ צוין כטוב על ידי שלושה רבעים (78%) מהמשיבים תפס היחס כלפי וותיקי הקיבוץ ואחריו בסדר יורד: מצב הקיבוץ מבחינת מערכת החינוך, הטיפול בביטוח הפנסיוני של חברי הקיבוץ, תמיכת הקהילה בפרט וכן הצמיחה הדמוגרפית נתפס כטוב על ידי כשני שלישים מהמשיבים. המצב החברתי, קליטת בנים/בנות לחברות, טיפול הקיבוץ בזכויות החברים בעבודה, הפעילות התרבותית ותפקודם של רוב נושאי התפקידים החברתיים נתפס כטוב על ידי כמחצית המשיבים. המצב מבחינת איחוד הסטטוסים נתפס כטוב על ידי האחוז הנמוך ביותר של המשיבים (34%).

ד. שירותי הבריאות והחינוך: רוב המשיבים סבורים שהקיבוץ מספק להם קצת יותר או הרבה יותר שירותי חינוך הדרושים לילדיהם (92%) מאשר המדינה מספקת וכן תרופות ושירותים רפואיים (71%). כמו כן, מעל לשליש (38%) ממשיבי הסקר סבורים שתקציב הגמלאים בקיבוצם גבוה משנקבע בהחלטות התנועה/רשם.

ה. שיעורי המס שהחברים משלמים לקיבוץ: רוב המשיבים (58%) סבורים שיש להשאיר את שיעור המס המשולם לקיבוץ ללא שינוי, רבע (25%) סבורים שיש להפחיתו וכן להוריד את השתתפות הקיבוץ במימון הרווחה, החינוך והתרבות. פחות מחמישית מהמשיבים (17%) סבורים שיש להעלות את המס המשולם לקיבוץ בד בבד עם הגדלת השתתפות הקיבוץ במימון צרכים נוספים של החברים כגון רווחה, תרבות וחינוך.

ו. המצב האישי של החברים בקיבוץ: רוב המשיבים מציינים שמצבם החברתי (74%) הכלכלי (77%) וביטחונם האישי לגבי העתיד (73%) טוב.

ז. גודל הדירה: גודל הדירה הממוצעת נאמד במאה ושנים עשר מ"ר כאשר הטווח נע מ-24 מ"ר עד 240 מ"ר. גילאי הביניים מעריכים את דירתם כגדולה יותר מאשר הצעירים והמבוגרים.

ח. דאגות וחששות קיומיים: אחוז המודאגים הגבוה ביותר הוא מהחשש של אי יכולת לממן את הצרכים של ילדיהם – הוא מדאיג במידה רבה 26% מהמשיבים. הנושא המדורג שני הוא המצב

הכלכלי

האישי המדאיג במידה רבה 23% מהמשיבים, החשש מאבדן מקור הפרנסה מדאיג במידה רבה 19%, המצב הביטחוני מדאיג 15%, והחשש שיצטרכו לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות מדאיג 12% מהמשיבים.

ט. חוסן חברתי: רוב גדול מהמשיבים (82%) מציין שהחברים בקיבוצם מוכנים להתגייס לעזרת חברה/ה במצוקה. כשני שלישים מהמשיבים סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת מחלה או בעיה רפואית (69%) וכן בעת זקנתם (63%) וכעשירית מציינים שלא כך יהיה. כמחצית מעריכים שהקיבוץ ידאג להם בעת מצוקה כלכלית (49%) וחמישית מעריכים שזה לא נכון (20%). כשליש מהמשיבים מציינים שקיימים מתח וסכסוכים בין חברי הקיבוץ (34%) וכרבע מעריכים שזה לא נכון (28%).

י. קיומן של תופעות חריגות: תופעות חברתיות חריגות, כמו אלימות במשפחה או עוני כמעט ולא קיימות על פי המשיבים בסקר. לעומת זאת כרבע מהמשיבים מציינים שקיימות התופעות הבאות בקיבוצם: פיטורין מעבודה בקיבוץ, אבטלה גלויה וניצול לרעה של התפקיד על ידי בכירים לטובתם האישית.

באופן כללי, כמעט בכל התחומים, יותר משיבים מקיבוצים חזקים כלכלית מאשר מקיבוצים חלשים כלכלית ציינו שהמצב בקיבוצם טוב בתחומים אלה. נמצאו גם הבדלים בין משיבים מקיבוצים עם מודלים שונים של התפרנסות. המצב בקיבוצים השיתופיים נתפס כיותר טוב מאשר במתחדשים ברוב התחומים.

שביעות רצון מהחיים בקיבוץ

בכל הנושאים שנבדקו השנה, (פרט לטיפול בעלי התפקיד בפניותיהם של החברים) מעל למחצית המשיבים מציינים שביעות רצון רבה. מהתחומים הבאים שלושה רבעים או יותר מהמשיבים מציינים שהם שבעי רצון: שביעות רצון מהעבודה (79%), מרמת החיים האישית (80%), מהחיים בקיבוץ באופן כללי (78%). כמו כן, מעל מחצית המשיבים מציינים שביעות רצון רבה בתחומים הבאים: משירותי החינוך בקיבוץ (64%), משירותי הבריאות בקיבוץ (69%), מטיפול הקיבוץ בביטחון הסוציאלי (65%), מהפעילות התרבותית בקיבוץ (58%) ומהיחסים הבין אישיים בקיבוץ (53%). פחות ממחצית המשיבים מציינים שביעות רצון רבה מטיפול בעלי התפקיד בפניותיהם (46%) שבעי רצון). קבוצת הגיל המבוגרת יותר שבעת רצון במרבית התחומים שנבחנו מאשר שתי קבוצות הגיל האחרות.

עמדות כלפי העבודה

אפיוני העבודה: שתי חמישיות (45%) מהמשיבים עובדים היום בקיבוצם ומעל למחצית (55%) עובדים מחוץ לקיבוץ. כשני שלישים (61%) משתכרים פחות מ-9001 ש"ח (כמעט כמו השכר הממוצע ברוטו לחודש לשכיר במשק). כמו כן, שתי חמישיות (42%) ממלאים תפקיד בכיר בעבודתם וכשני שלישים (63%) סבורים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד. למעלה משליש (36%) מהמשיבים משייכים עצמם לקבוצת השכר הגבוהה.

בדומה לחברה מחוץ לקיבוץ, מעמדם בעבודה של הגברים טוב מזה של הנשים. כך, יותר נשים (24%) מגברים (18%) נכללות בקבוצת השכר הנמוכה מ-5500 ש"ח. כמו כן, יותר גברים (47%) מנשים (31%) נמצאים בקבוצת השכר הגבוהה מ-9001 ש"ח ומעלה. בהתאם לכך רבים הגברים (42%) מהנשים (29%) המשייכים עצמם לקבוצת השכר הגבוהה והגבוהה מאד וגם רבים הגברים (68%) מהנשים (58%) המציינים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד. גברים רבים יותר (48%) מנשים (37%) ממלאים תפקידי ניהול בכירים בעבודתם. רבות הנשים (46%) מהגברים (36%) שאינן ממלאות תפקיד ניהולי.

ההשפעה האישית על הנעשה בקיבוץ

נבחנו שלוש שאלות על ההשפעה האישית בקיבוץ: ההשפעה האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים וחברתיים ושביעות רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

כשביעית (15%) מהמשיבים מעריכים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים גבוהה וכשלוש חמישיות מעריכים אותה כנמוכה (57%). כרבע מעריכים את השפעתם האישית על החלטות חברתיות כגבוהה (28%) ושתי חמישיות כנמוכה (39%).

רבים יותר הגברים (18%) מהנשים (12%) המציינים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים גבוהה.

מעל לשליש (39%) מהמשיבים שבעי רצון מאפשרותם להשפיע על הנעשה בקיבוץ וכרבע (26%) אינם שבעי רצון.

עמדות כלפי שינויים

ההפרטות

א. הפרטת שירותים: בתחום ההפרטות נמצא שאחוז התומכים בהפרטה טוטלית הכוללת חינוך ובריאות מגיע למחצית (49%) ושתי חמישיות מתנגדים (42%).
ב. ערבות הדדית מוגבלת: כמחצית המשיבים (45%) תומכים בקיומה של ערבות הדדית מוגבלת בקיבוץ וכשליש (31%) שוללים זאת.

אחוז התומכים בהפרטה טוטלית עלה מאז 2003 ועד 2021 מ-30% ל-49% ומאידך קטן אחוז השוללים מ-57% ל-42%. בשנים האחרונות אחוז התומכים ואחוז השוללים יציב יחסית. לאורך השנים חלה ירידה בשיעור התומכים בקיומה של ערבות הדדית מוגבלת. כך, ב-2014 תמכו בקיומה 56% מהמשיבים בהשוואה ל-45% השנה.

חלוקת רכוש הקיבוץ לחברים

א. שלושה רבעים (75%) מהמשיבים סבורים שיש חשיבות רבה לרישום הדירות על שם החברים וכשביעית (15%) סבורים שאין לכך חשיבות.
ב. השכרת דירות ע"י חברים: שתי חמישיות (42%) מהמשיבים שוללים מתן אפשרות לחברי הקיבוץ להשכיר את דירתם ואחוז דומה (40%) תומך בכך.
ג. מכירה והורשה של מניות אותם מקבלים חברי הקיבוץ: קרוב למחצית (47%) מהמשיבים

מתנגדים למתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור מניות שהם מקבלים מהקיבוץ ושיעור דומה (43%) תומכים במתן אפשרות למכירתן רק לחברי קיבוץ.
ד. כשני שלישים מהמשיבים (65%) רואים בחיוב את מתן האפשרות לחברי קיבוץ להוריש את המניות לילדיהם וכחמישית (21%) מתנגדים לכך.

שיתוף ושיוך החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ:

א. מחצית (51%) מהמשיבים תומכים בשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ וכרבע (27%) שוללים.

ב. שיוך נכסים כלכליים של הקיבוץ לחברים חדשים בצורת מניות: רבע (24%) מהמשיבים שוללים את שיוך הנכסים הכלכליים ומעל למחצית (55%) תומכים בכך.

ג. מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ: כשני שלישים מהמשיבים (60%) שוללים את מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ וכחמישית (17%) תומכים בעמדה זו.

דמוקרטיה ישירה לעומת עקיפה

כחמישית (17%) מהמשיבים תומכים במעבר לדמוקרטיה ייצוגית (הנהלת הקיבוץ) וכשלושה רבעים (71%) שוללים.

האמון בקיבוץ, בהנהגתו ובעתידו

האמון בהנהלת הקיבוץ ובחבריו:

כשתי חמישיות מבטאים אמון רב בהנהלה החברתית (44%) ובהנהלה הכלכלית של הקיבוץ (47%) ומעל למחצית (54%) מבטאים אמון רב במרבית חברי הקיבוץ.

האמון בעתיד הקיבוץ:

כשני שלישים (61%) מהמשיבים נותנים אמון רב בעתיד קיבוצם ועשירית מבטאים אמון מועט.

ההשלכות של יישום עקרונות הקיבוץ:

כאשר בוחנים 5 מעקרונות הקיבוץ מסתבר שב-2021 כמו בשנים קודמות כארבע חמישיות (80%) מהמשיבים, סבורים שיישום של ערבות הדדית נרחבת ובעלות משותפת על אמצעי הייצור יועילו להמשך קיומו של הקיבוץ.

כך סבורים גם המשיבים לגבי הצמיחה דמוגרפית לסטטוס של חברים מלאים בלבד.

כשני שלישים (61%) מהמשיבים סבורים ששיוך הנכסים לחברים יועיל גם כן להמשך קיומו של הקיבוץ ומעל למחצית (57%) סבורים כך לגבי השכר הדיפרנציאלי.

הפערים הכלכליים בקיבוץ:

כמחצית (45%) מהמשיבים סבורים שהפערים הכלכליים בין החברים גדולים ועוד שתי חמישיות (44%) סבורים שהם בינוניים.

המחויבות לקיבוץ ולחיים הקיבוציים:

המלצה על חיי קיבוץ: כשלושה רבעים (70%) מהמשיבים היו ממליצים בכל לב לאדם צעיר שהם רוצים בטובתו, לבחור בחיי הקיבוץ; לעומתם, עשירית (9%) לא היו ממליצים בשום אופן.

צורת החיים הרצויה:

הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ:

מחצית (50%) מעוניינים במידה רבה שתושבים בהרחבה יקלטו כחברים וכשליש (29%) אינו מעוניין בכך.

קליטה בקיבוץ – בני קיבוץ ותושבים

מאמצי הקיבוץ לקליטת צעיריו:

מחצית (51%) מהמשיבים סבורים שהקיבוץ עושה את כל המאמצים האפשריים על מנת לקלוט את בניו/בנותיו.

מעמד הנקלטים:

כללית ניתן לראות שרוב המשיבים מעוניינים שקיבוצם יקלוט רק לחברות (לחברות מלאה 54% + 13% לחברות בעצמאות כלכלית), מעל רבע (26%) סבורים שיש לקלוט גם לחברות וגם לתושבות. מיעוט (7%), מתנגדים לכל קליטה, או מעוניינים בקליטה של תושבים בלבד (2%).

השלכות סוגי הקליטה השונים על הקיבוץ העתידי

השפעת הקליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ על המשך קיומו של הקיבוץ:
מחצית המשיבים (50%) סבורים שקליטה זו תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ וכשליש (30%) שהיא תזיק. מ-2009 עד 2021 חלה ירידה בשיעור הסבורים שקליטת בני ובנות קיבוץ בעצמאות כלכלית תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ מ-71% ל-50%.

קליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ:

מעל מחצית מהמשיבים (55%) תומכים בקליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ ו-32% שוללים. שיעור התומכים ב-2011 היה גבוה יותר בהשוואה לשיעורם ב-2021 (74% לעומת 55%).

עמדות כלפי מתן סובסידיה לבני/בנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה:

מחצית (50%) המשיבים תומכים במתן סובסידיה לבני ובנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה וקרוב לשליש (29%) מתנגדים. העמדות לא השתנו מאז 2014.
קליטת בני/בנות קיבוץ רק לחברות מלאה: מרבית המשיבים תומכים בקליטה רק לחברות מלאה של בני/בנות קיבוץ (77%) וכרבע (23%) שוללים או מהססים.
קביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות:
קרוב לשלושה רבעים (70%) מהמשיבים תומכים בקביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות ופחות מחמישית (14%) מתנגדים.

פירוט הממצאים

הערכת המצב בקיבוץ

בפרק זה מוצגת הערכת המשיבים את מצב קיבוצם בתחומים שונים ומצבם האישי היום וכן לאורך השנים על פי סקרים קודמים שערכנו. בהמשך נסקור קיומן של תופעות חברתיות שונות בקיבוץ כגון עוני, פיטורין, אבטלה, אלימות במשפחה, ניצול לרעה של התפקיד בקיבוץ.

א. מצב הקיבוץ בתחום הכלכלי

לוח 1: מצב הקיבוץ בתחום הכלכלי (באחוזים).

שנת הסקר	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
2021	15	33	52	100
2020	17	31	52	100
2018	18	30	52	100
2016	15	29	56	100
2014	15	35	50	100
2011	12	33	55	100
2009	21	38	41	100
2007	22	33	45	100
2005	28	34	38	100
2002	43	30	27	100
2021	18	29	53	100
2020	19	46	35	100
2018	22	34	44	100
2016	21	31	48	100
2014	21	33	46	100
2011	14	32	54	100
2009	17	34	49	100
2007	18	32	50	100
2005	21	37	42	100
2002	21	38	41	100

עו על השאלות אלו ב-2020 כ-1600 משיבים

כמחצית מהחברים (52%) מציינים שמצבו הכלכלי של קיבוצם טוב וכך גם (53%) סבורים שתפקוד רוב נושאי התפקידים המשקיים טוב.

הבדלים בין תקופות

השנה המצב הכלכלי של הקיבוץ נתפס כטוב, בדומה לשנים 2018-2019, על ידי מעל למחצית המשיבים ונשמר יציב מאז 2011. שיעור הסבורים שתיפקוד נושאי התפקידים המשקיים בקיבוצם טוב (53%) עלה בשנה האחרונה – שנת הקורונה - והוא הגבוה ביותר מאז 2011.

הבדלים בין המינים

נמצאו הבדלים מובהקים בין המינים בשאלה על המצב הכלכלי של הקיבוץ: רבים יותר הגברים (35%) הסבורים שמצב קיבוצם בינוני בהשוואה לנשים (31%). כן נמצאו הבדלים לגבי הערכת תפקודם של נושאי התפקידים המשקיים: רבות יותר הנשים (56%) שמעריכות את תפקודם כטוב בהשוואה לגברים (50%).

הבדלים בין קבוצות גיל

נבחנו הבדלים בין 3 קבוצות גיל. "צעירים" (21-45), "גילאי ביניים" (46-65) ו"מבוגרים" (+66). השנה נמצאו הבדלים מובהקים בין הגילים בהערכת המצב הכלכלי של הקיבוץ וכן בתפיסת תפקוד רוב נושאי התפקידים המשקיים.

יותר מבוגרים (55%) וגילאי הביניים (53%) מאשר צעירים (45%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינה כלכלית. כך גם לגבי תפקוד רוב נושאי התפקידים המשקיים נמצא: שיותר מבוגרים (57%) וגילאי הביניים (55%) מצעירים (42%) סבורים שמצב קיבוצם טוב.

מצב הקיבוץ בתחום הכלכלי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בחלק זה נשווה תשובותיהם של משיבים שדיווחו שקיבוצם במצב כלכלי לא טוב (להלן קיבוצים "חלשים" כלכלית - 307 משיבים) לבין משיבים שדיווחו שקיבוצם במצב כלכלי בינוני (להלן קיבוצים "בינוניים" כלכלית - 669 משיבים) ולבין אלה שמציינים שמצב קיבוצם טוב (להלן קיבוצים "חזקים" כלכלית - 1053 משיבים). יוצגו רק שאלות בהן ההבדל הקיים בין שלש הקבוצות מובהק.

קיימים הבדלים בין משיבי הסקר מקיבוצים במצב כלכלי טוב לבין משיבים מקיבוצים חלשים כלכלית באשר לתיפקודם של בעלי התפקיד הכלכליים בקיבוץ.

לוח 2: תפקוד נושאי התפקידים הכלכליים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

תיפקוד נושאי התפקידים הכלכליים

מצב כלכלי ↓	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
לא טוב	48	32	20	100
בינוני	23	39	38	100
טוב	7	22	71	100

ענו על השאלה 2011 משיבים.

התפקוד של נושאי התפקידים הכלכליים, נתפס כטוב יותר בקיבוצים שהם חזקים כלכלית מאשר בקיבוצים החלשים כלכלית. 71% מהמשיבים בקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 20% בחלשים סבורים שתפקודם של רוב נושאי התפקידים הכלכליים טוב. בקיבוצים החלשים כלכלית כמחצית מהמשיבים מציינים שתפקודם של רוב נושאי התפקידים הכלכליים לא טוב.

מצב הקיבוץ בתחום הכלכלי לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בחלק זה יושוו משיבים משני המודלים של ההתפרנסות: שיתופי ומתחדש. מוצגות רק ההשוואות בהן יש הבדלים מובהקים בין המודלים.

לוח 3: הערכת המצב הכלכלי ותיפקוד נושאי התפקידים הכלכליים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (אחוזים).

ממצב הכלכלי של הקיבוץ	מודל ההתפרנסות	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
המצב הכלכלי של הקיבוץ	שיתופי	9	15	76	100
	מתחדש	17	38	45	100
תיפקוד נושאי התפקידים הכלכליים	שיתופי	15	20	65	100
	מתחדש	19	32	49	100

ענו כ - 1970 משיבים

קיימים הבדלים מובהקים בין המשיבים מהמודלים השונים של ההתפרנסות בהערכת המצב הכלכלי ותיפקוד בעלי התפקיד הכלכליים של קיבוצם. בקיבוצים השיתופיים אחוז גדול יותר (76%) מאשר בקיבוצים המתחדשים (45%) סבור שמצב קיבוצם טוב מבחינה כלכלית. כמו כן אחוז גדול יותר (65%) בקיבוצים השיתופיים מאשר בקיבוצים המתחדשים (49%) סבור שרוב בעלי התפקידים הכלכליים מתפקדים טוב.

דברים בפי אומרם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לתשובות לשאלה על האתגרים הכלכליים של הקיבוץ. הציטוטים ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

שמירה על החוסן הכלכלי של הקיבוץ למרות המשבר העולמי, פיתוח מקורות פרנסה מגוונים, בטחון כלכלי וחברתי לכלל החברים, לספק רמת חיים סבירה לכל החברים.

להרוויח כמה שיותר כדי להשקיע בתשתיות ובתרבות ורווחת התושבים, שיקום כלכלי של החברים והתושבים, פרנסה ותמיכה בחברים, לשרוד כלכלית.

להגדיל הכנסות על ידי פיתוח ענפים חדשים וישנים, לחפש ולמצוא אפיקי פיתוח, פיתוח יזמויות כלכליות, הרחבת הפעילות הכלכלית, להשתדל להקים ענף מכניס נוסף בדחיפות, הגדלת אמצעי היצור, אבטחת המצב הכלכלי של הקיבוץ כולל השקעה בפיתוח מקורות הכנסה מניבים ומקורות פסיביים (השכרות, שותפויות בהשקעות).

ליעל את התקציב ולהגיע לעודף תקציבי ולהגדילו ולבצע השקעות ביצירת מקורות הכנסה עתידיים.

הגברת ההכנסות וצמצום ההוצאות הבלתי מחויבות או הקבועות, המשך אורך חיים יצרני.

לשמור על בסיס כלכלי סביר לגבי כל חברה/ ושל הקיבוץ כמכלול.

צמצום ההכנסות בקורונה שמצריך צמצום תקציבים

באופן כללי, לפי דעתי, הקיבוץ צריך למצוא עוד מקורות הכנסה - דבר שכבר שנים רבות אף אחד לא מצליח לעשות....

להתנהל כלכלית נכון במצב בו מקור ההכנסה העיקרי משותק, לצמצם הוצאות, לשמר את חברי הקיבוץ בענפים, ניהול תקציב קהילה אחראי בעקבות ירידה משמעותית בהכנסות הקיבוץ, לשמור על מקומות עבודה, לחסוך כסף.

לשמור על אורח החיים הקיים עם שאיפה להתקדמות כלכלית

לעזור כלכלית בתחומים שהמדינה לא עוזרת, עזרה לחברים מפוטרים מעבודות בחוץ, שמירה על רמת הכנסה מכבדת גם המפוטרים, טיפול בנפגעי הקורונה כלכלית או בריאותית תוך המשך תיפעול המשק והחברה במסגרת האפשרויות, לתת מענה לחברים שמצאו עצמם ללא עבודה וכאלו שמצבם הורע לאור המצב, לשמור על משכורת סבירה גם למי שיצא לחל"ת ולעובדים העצמאיים.

לדאוג לחוסנה הכלכלי של הקהילה בכלל ולפרטים שהעסקים שלהם נפגעו ובגלל היותם חברי קיבוץ אין הם זכאים לעזרה ממשלתית

התמודדות של ענפים שנפגעו קשה מהשלכות הקורונה, לדאוג לשיקום כלכלי של ענפי הקיבוץ והכל תוך תפקוד כלכלי מיטבי.

לטפח את העצמאיים, תמיכה כלכלית במשפחות עצמאים, סיוע במציאת פתרונות העסקה לילדים,

טיפול בחברים בחל"ת ודאגה לכניסתם למעגל העבודה.

תמיכה בבני 20-30 שלא מוצאים עבודה

לעזור כלכלית לאלו שנפגעו, כולל מיצוי זכויות.

להחזיר את כל החברים למעגל העבודה.

העלאת מס מוגדרת לשנתיים לכל האוכלוסייה לצורך עזרה לנפגעי הקורונה

מזעור הנזק הכלכלי, המשך תחזוקת הענפים והפעילויות, לא לקפוא במקום, להוביל כלכלית ולמצוא עבודה לחברי קיבוץ ולפטר שכירים.

איך לשמור על הקופה הציבורית ולשרוד את התקופה.

בניית בתי קבע, הגדלת התקציב הפרטי שהוא זעום בקיבוצי.

לדאוג לאוכלוסיות בסיכון לתת להם תנאים מיטביים לצלוח את המשבר (חיסונים, תמיכה רגשית).

לזהות את אותם החברים שנקלעו למצב קשה ולסייע להם בכל דרך אפשרית.

יצירת חברה עם מקסימום עצמאות כלכלית, חברתית וחינוכית ומינימום תלות במדינה. זה נכון בהתייחס גם להבין שאנחנו חיים בבועה.

ב. מצב הקיבוץ בתחום שיתוף החברים בקבלת החלטות ובתחום השוויון

הלוח הבא מציג את הערכת המשיבים לגבי המצב של קיבוצם בתחום השיתוף בקבלת החלטות ובתחום השוויון בין החברים.

לוח 4: מצב הקיבוץ בתחום שיתוף החברים בקבלת החלטות והשוויון (באחוזים).

מצב הקיבוץ:	שנת הסקר	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
1. מבחינת שיתוף החברים בקבלת החלטות	2021	24	33	43	100
	2020	23	34	43	100
	2018	29	35	36	100
	2016	27	34	39	100
	2014	32	34	34	100
	2011	25	37	38	100
	2009	26	37	37	100
	2007	28	36	36	100
	2005	28	36	36	100
	2002	31	34	35	100
2. מבחינת השוויון בין החברים	2021	29	36	35	100
	2020	30	35	35	100
	2011	43	43	14	100
	2009	44	41	15	100
	2007	45	41	14	100
	2005	48	39	13	100
	2002	52	36	12	100

ענו על שאלה זו כ- 1980 משיבים

קרוב למחצית מהמשיבים (43%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת שיתוף החברים בקבלת החלטות וכרבע (24%) סבורים שמצבו לא טוב.

כשליש (35%) מהמשיבים סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת השוויון בין החברים בקיבוצם וכשליש (29%) סבורים שמצבו לא טוב. תפיסת מצב הקיבוץ בשני נושאים אלה לא השתנתה מהשנה שעברה.

הבדלים בין תקופות

בשנתיים האחרונות שיעור הסבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת השוויון בין החברים גבוה מאשר היה בעשרים השנים שקדמו להן.

הבדלים בין המינים

נמצאו הבדלים לגבי הערכת שיתוף החברים בקבלת החלטות: אחוז גדול יותר של נשים (46%) מאשר גברים (40%) מעריכות את מצב הקיבוץ מבחינת שיתוף החברים בקבלת החלטות כטוב. לא נמצאו הבדלים בין המינים לגבי תפיסת השוויון בין חברים.

הבדלים בין קבוצות הגיל

נמצאו הבדלים מובהקים בין קבוצות הגיל בתפיסת מצב הקיבוץ מבחינת שיתוף חברים בקבלת החלטות. יותר מגילאי הביניים ומהמבוגרים (45%) מאשר מהצעירים (39%) סבורים שמצב קיבוצם טוב

נמצאו הבדלים מובהקים בין קבוצות הגיל בתפיסת מצב הקיבוץ מבחינת השוויון בין החברים. שיעור גבוה יותר של צעירים (39%) מאשר גילאי הביניים (30%) ומבוגרים (24%) סבור שמצב קיבוצם לא טוב.

מצב השיתוף בקיבוץ - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בלוח הבא יוצגו ההבדלים בין משיבים הסבורים שמצבו הכלכלי של קיבוצם טוב, בינוני ולא טוב בתחום השיתוף בקבלת החלטות של קיבוצם וכן בנושא השוויון בין החברים.

לוח 5: מצב הקיבוץ מבחינת השיתוף בקבלת החלטות והשוויון בין החברים לפי מצבו הכלכלי (באחוזים).

מצב קיבוץ					
מ"ס	טוב	בינוני	לא טוב	מצב כלכלי ↓	מצב הקיבוץ:
100	20	31	49	לא טוב	1. מבחינת שיתוף חברים בקבלת החלטות
100	38	33	29	בינוני	
100	52	34	14	טוב	
100	17	30	53	לא טוב	2. מבחינת שוויון בין חברים
100	29	37	34	בינוני	
100	44	36	20	טוב	

ענו על השאלות האלו כ- 2025 משיבים.

המצב נתפס טוב יותר בקיבוצים שהם חזקים כלכלית מאשר בקיבוצים החלשים. שיעור גבוה יותר של משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב (52%) מאשר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (20%) מדווחים שמצב קיבוצם טוב מבחינת השיתוף בקבלת החלטות. בקיבוצים החלשים כלכלית קרוב למחצית המשיבים (49%), סבורים שמצב קיבוצם לא טוב מבחינת שיתוף החברים בקבלת החלטות בהשוואה לשביעית בקיבוצים החזקים כלכלית (14%).

תמונה דומה מתקבלת לגבי השוויון בין החברים בקיבוצים במצב כלכלי שונה. בקיבוצים החזקים כלכלית שיעור גבוה יותר (44%) של משיבים מאשר בקיבוצים החלשים (17%) סבור שמצב קיבוצם טוב. כמו כן, בקיבוצים החלשים כלכלית מעל למחצית המשיבים (53%) סבורים שמצב קיבוצם לא טוב מבחינת השוויון בין החברים בהשוואה לחמישית (20%) בקיבוצים החזקים כלכלית.

מצב השיתוף בקבלת החלטות בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

לא נמצאו הבדלים מובהקים בהשוואה בין המשיבים בשני המודלים של ההתפרנסות לגבי הערכתם את מצב השיתוף בקבלת החלטות בקיבוצם ומבחינת השוויון בין חברים.

דברים בפי אומרים

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לתשובות לשאלה על האתגרים הערכיים-שיתופיים של הקיבוץ. הציטוטים ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות ההערות אלא למהותן בלבד.

להמשיך ולשמור על ערכי קיבוץ קיימים - לשמור על המסגרת ועל העקרונות הבסיסיים של קיבוץ - חברה שתומכת ומעודדת את חבריה.

שמירת עקרונות שיתופיים, חיזוק היתרונות הקהילתיים והשיתופיים. לשמור על ערכי הקהילה, דאגה לפרט, להמשיך את חיי הקהילה כמקודם.

לבנות אמון בין החברים לממסד.

עבודה בשותפות קהילתית גם בהחלטות וביצוע על ידי צוות חירום ולא רק ההנהלה או מנהל קהילה.

ג. מצב הקיבוץ בתחומי החברה והביטחון הסוציאלי

בסקר נבחנה הערכת המשיבים לגבי נושאים שונים הקשורים למצבו החברתי של הקיבוץ ולטיפולו בביטחון הסוציאלי של חבריו. נבחן המצב החברתי של הקיבוץ, תפקוד העוסקים בנושאי חברה, הפעילות התרבותית, קליטת צעירים, הטיפול בזכויות החברים בעבודה, הביטוח הפנסיוני, היחס כלפי הוותיקים, הצמיחה הדמוגרפית ומערכת החינוך בקיבוץ.

לוח 6: הערכת מצב הקיבוץ בתחום החברה והביטחון הסוציאלי (באחוזים).

מציב הקיבוץ:	שנת הסקר	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
1. מבחינה חברתית	2021	16	32	52	100
	2020	17	32	51	100
	2018	20	34	46	100
	2016	20	35	45	100
	2014	22	36	42	100
	2011	21	44	35	100
	2009	22	45	33	100
	2007	26	43	31	100
	2005	29	44	27	100
	2002	34	42	24	100
2. מבחינת קליטת הבנים/ות לחברות	2021	23	24	53	100
	2020	20	24	56	100
	2018	29	24	47	100
	2016	28	28	44	100
	2014	34	30	36	100
	2011	35	24	41	100
	2009	45	23	32	100
	2007	51	21	28	100
	2002	62	20	18	100
	3. מבחינת תפקודם של רוב בעלי התפקידים החברתיים	2021	19	31	50
2020		20	34	46	100
2018		25	37	38	100
2016		24	36	40	100
2014		26	40	34	100
2011		21	42	37	100
2009		23	43	34	100
2007		25	40	35	100
2002		27	43	30	100
4. מבחינת פעילויות תרבות ושעות הפנאי		2021	16	28	56
	2020	11	23	66	100
	2018	15	26	59	100
	2016	14	30	56	100
	2014	16	34	50	100
	2011	19	33	48	100
	2009	25	33	42	100
	2007	32	31	37	100
	2002	38	27	35	100
	5. מבחינת הטיפול בביטוח הפנסיוני לחבר	2021	11	20	69
2020		11	20	69	100
2018		13	21	66	100
2016		12	20	68	100
2014		17	22	61	100
2011		12	23	65	100
2009		15	26	59	100
2007		21	25	54	100

המשך הלוח העמוד הבא.

לוח 6 (המשך): הערכת מצב הקיבוץ בתחום החברה והביטחון הסוציאלי (באחוזים).

מציב הקיבוץ:	שנת הסקר	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
6. מבחינת הטיפול בזכויות החברה/ה בעבודה	2021	18	28	54	100
	2020	19	29	52	100
	2018	21	27	52	100
	2016	20	27	53	100
	2014	26	28	46	100
	2011	23	31	46	100
	2009	23	34	43	100
	2007	27	30	43	100
7. מבחינת היחס כלפי וותיקי הקיבוץ	2021	9	14	78	100
	2020	8	14	78	100
	2018	10	15	75	100
	2016	10	14	76	100
	2014	12	19	69	100
	2011	9	15	76	100
8. מבחינת הצמיחה הדמוגרפית בקיבוץ	2021	16	23	61	100
	2020	14	23	63	100
	2018	23	23	54	100
	2016	23	27	50	100
9. מבחינת מערכת החינוך	2021	12	24	64	100
	2020	10	23	67	100
	2018	12	23	65	100
	2016	9	22	69	100
10. מבחינת איחוד הסטטוסים	2021	27	39	34	100
11. מבחינת תמיכת הקהילה בפרט	2021	16	24	60	100

ענו על השאלות כ- 2020 משיבים

בלוח 7, המציג את הערכת המשיבים לגבי מצב קיבוצם בתחומי החברה והרווחה, נמצא, בסדר יורד, שהיחס כלפי וותיקי הקיבוץ נתפס כטוב על ידי שלושה רבעים מהמשיבים, מצב הקיבוץ מבחינת מערכת החינוך, הטיפול בביטוח הפנסיוני של חברי הקיבוץ, תמיכת הקהילה בפרט וכן הצמיחה הדמוגרפית נתפס כטוב על ידי כשני שלישים מהמשיבים. המצב החברתי, קליטת בנים/בנות לחברות, טיפול הקיבוץ בזכויות החברים בעבודה, פעילות התרבות ושעות הפנאי ותפקודם של רוב נושאי התפקידים החברתיים נתפס כטוב על ידי כמחצית המשיבים. האחוז הנמוך ביותר מבין המשיבים (34%) סבור שמצב הקיבוץ מבחינת איחוד הסטטוסים הוא טוב.

הבדלים בין תקופות

בהשוואה למצב לפני שנה השינוי המרכזי חל בתחום פעילות התרבות ושעות הפנאי. השנה אחוז קטן יותר של משיבים סבור שמצב קיבוצו טוב בתחום זה. בשאר התחומים חלו מעט שינויים בשנה האחרונה. כללית בכל התחומים המצב השתפר מעט בשלוש השנים האחרונות וממשיך את מגמת העליה לאורך שנות הסקר בשיעור המצויינים שמצב קיבוצם טוב או טוב מאוד. הבולטים בהשוואה לנתוני סקר 2011 הם: קליטת בני/ות קיבוץ לחברות (השנה 53% מצויינים שהמצב טוב, לעומת 41% לפני 10 שנים). מגמה דומה רואים גם במצב מבחינה חברתית (השנה 52% מצויינים שהמצב טוב, לעומת 35% לפני עשר שנים) וכן במצב מבחינת תפקודם של רוב נושאי התפקידים החברתיים (השנה 50% מצויינים שהמצב טוב, לעומת 37% לפני 10 שנים).

הבדלים בין המינים

נמצאו הבדלים מובהקים בין המינים בהערכת מצב הקיבוץ בתחומים הבאים:

- תפקוד רוב נושאי התפקידים החברתיים: אחוז גדול יותר מהנשים (53%) מאשר מהגברים (46%) סבור שמצב הקיבוץ טוב.
- פעילות התרבות ושעות הפנאי: אחוז גדול יותר מהנשים (60%) מאשר מהגברים (52%) סבור שמצב הקיבוץ טוב.
- הצמיחה הדמוגרפית בקיבוץ: אחוז גדול יותר מהנשים (63%) מאשר מהגברים (58%) סבור שמצב הקיבוץ טוב.

הבדלים בין קבוצות גיל

נבחנו הבדלים בין 3 קבוצות גיל. "צעירים" (21-45), "גילאי ביניים" (46-65), "מבוגרים" (+66).
בשמונה תחומים נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל ובכולם המבוגרים רואים את מצב קיבוצם כטוב יותר מקבוצות הגיל האחרות. ההבדלים בין הגילים הם בתשובות לשאלות על מצב הקיבוץ מבחינה חברתית, מבחינת תיפקוד נושאי תפקידים חברתיים, קליטת בני/ות קיבוץ לחברות, תרבות ושעות הפנאי, טיפול בביטוח הפנסיוני, הצמיחה הדמוגרפית, מבחינת מערכת החינוך ואיחוד הסטטוסים.
יותר מבוגרים (59%) מגילאי הביניים (49%) ומצעירים (44%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינה חברתית. יותר מבוגרים (53%) מגילאי הביניים (50%) ומצעירים (42%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת תיפקוד נושאי התפקידים החברתיים בקיבוץ. יותר מבוגרים (61%) מגילאי הביניים (51%) ומצעירים (43%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת קליטת בני/ות קיבוץ לחברות. יותר מבוגרים (59%) מגילאי הביניים (56%) ומצעירים (52%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת פעילות תרבות ושעות הפנאי. יותר מבוגרים וגילאי הביניים (72%) מצעירים (61%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת הטיפול בביטוח פנסיוני. יותר מבוגרים (70%) מגילאי הביניים (62%) ומצעירים (57%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת מערכת החינוך. יותר מבוגרים (65%) מגילאי הביניים (59%) ומצעירים (53%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת הצמיחה הדמוגרפית. יותר מבוגרים (39%) מגילאי הביניים (33%) ומצעירים (28%) סבורים שמצב קיבוצם טוב מבחינת איחוד הסטטוסים.

דברים בפי אומרים

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לתשובות לשאלה על האתגרים בתחום התרבות בקיבוץ. הציטוטים ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

לתת מענה בנושא תרבות וחינוך ולמצוא דרכים יצירתיות לקיום חיי תרבות וקהילה.

לשמר ולפתח את התרבות והיצירה האמנותית.

שימור אורך החיים הקיבוצי ופעילויות התרבות והפנאי.

לעשות תרבות מותאמת לתקופה.

תגבור של הפעילות תרבותית-חברתית.

לקיים פעילות קהילתית ככל הניתן.

תרבות ככל הניתן לעקוף את האיסורים ולמצוא דרכים יצירתיות להישרדות.

להמשיך בפעילות חברתית ותרבותית מותאמת.

תחום החברה והביטחון הסוציאלי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בכל התחומים שנבדקו נתפס המצב כטוב יותר בקיבוצים שהם חזקים כלכלית מאשר בקיבוצים החלשים כלכלית, הקיבוצים הבינוניים נמצאים באמצע. בארבעה תחומים (המצב החברתי, תפקוד רוב נושאי התפקידים החברתיים, איחוד הסטטוסים, תמיכת הקהילה בפרט) פי שניים או יותר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב מאשר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב מדווחים על מצב טוב. בשאר התחומים הפערים קטנים יותר אך עדיין ניכרים.

הלוח הבא מציג הבדלים בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה בנושא החברה והביטחון הסוציאלי.

לוח 7: מצב הקיבוץ בתחומי החברה והביטחון הסוציאלי לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים)
מצב הקיבוץ

מבחנית	מצב כלכלי ↓	לא טוב	בינוני	טוב	ס"ה
1. מבחינת המצב החברתי	לא טוב	35	38	27	100
	בינוני	18	36	46	100
	טוב	10	27	63	100
2. מבחינת תפקודם של רוב נושאי התפקידים החברתיים	לא טוב	42	30	28	100
	בינוני	22	35	43	100
	טוב	11	29	60	100
3. מבחינת קליטת הבנים/ות לחברות	לא טוב	42	22	36	100
	בינוני	25	26	49	100
	טוב	16	23	61	100
4. מבחינת פעילויות התרבות ושעות הפנאי	לא טוב	28	35	37	100
	בינוני	17	29	54	100
	טוב	11	26	63	100
5. מבחינת טיפול בזכויות החברה/ה בעבודה	לא טוב	36	29	35	100
	בינוני	22	32	46	100
	טוב	10	25	65	100
6. מבחינת הטיפול בביטוח הפנסיוני לחברה/ה	לא טוב	29	25	46	100
	בינוני	12	29	59	100
	טוב	4	13	83	100
7. מבחינת היחס כלפי וותיקי הקיבוץ	לא טוב	23	20	57	100
	בינוני	9	19	72	100
	טוב	4	9	87	100
8. מבחינת הצמיחה הדמוגרפית בקיבוץ	לא טוב	29	25	46	100
	בינוני	17	23	60	100
	טוב	12	23	65	100
9. מבחינת מערכת החינוך	לא טוב	26	28	46	100
	בינוני	13	26	61	100
	טוב	8	21	71	100
10. מבחינת איחוד הסטטוסים	לא טוב	50	35	15	100
	בינוני	29	42	28	100
	טוב	19	37	44	100
11. מבחינת תמיכת הקהילה בפרט	לא טוב	36	29	35	100
	בינוני	18	28	54	100
	טוב	9	20	71	100

ענו על השאלות האלו כ- 2000 משיבים

בקיבוצים החלשים כלכלית כשליש ויותר מהמשיבים סבור שמצב קיבוצם לא טוב מבחינת המצב החברתי, תיפקודם של רוב בעלי התפקיד החברתיים, קליטת הבנים/ות לחברות וטיפול הקיבוץ בזכויות החברה/ה בעבודה... בחמישה תחומים כרבע בקיבוצים החלשים כלכלית מציינים שמצב קיבוצם לא טוב: הטיפול בביטוח הפנסיוני לחברה/ה, הצמיחה הדמוגרפית בקיבוץ, מערכת החינוך, היחס כלפי הוותיקים ופעילות

תחום החברה והביטחון הסוציאלי בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

השוואה בין משיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי הערכתם את המצב בקיבוץ בתחום החברה והביטחון הסוציאלי מוצגת בלוח הבא.

לוח 8: מצב הקיבוץ בתחומי החברה והביטחון הסוציאלי לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).
מצב הקיבוץ

מ"ס	טוב	בינוני	לא טוב	המודל	מצב הקיבוץ:
100	38	38	24	שיתופי	1. מבחינה חברתית
100	56	30	14	מתחדש	
100	48	22	30	שיתופי	2. מבחינת קליטת בניס/ות לחברות
100	55	25	20	מתחדש	
100	81	12	7	שיתופי	3. מבחינת הטיפול בביטוח הפנסיוני לחבר/ה
100	66	22	12	מתחדש	
100	83	9	8	שיתופי	4. מבחינת היחס כלפי וותיקי הקיבוץ
100	76	15	9	מתחדש	
100	48	24	28	שיתופי	5. מבחינת הצמיחה הדמוגרפית
100	64	23	13	מתחדש	
100	29	43	28	שיתופי	6. מבחינת איחוד הסטטוסים
100	36	37	27	מתחדש	
100	65	22	13	שיתופי	7. מבחינת תמיכת הקהילה בפרט
100	58	25	17	מתחדש	

ענו על השאלות האלו כ-1960 משיבים

בשבעה מתחומי החברה והביטחון הסוציאלי נמצאו הבדלים מובהקים בין המשיבים מהמודלים השונים. בשלושה מהם יותר משיבים מהמודל השיתופי, מעריכים את המצב כטוב בהשוואה למודל המתחדש. כך, יותר משיבים מהקיבוצים השיתופיים מאשר מהקיבוצים המתחדשים סבורים שמצב קיבוץ טוב מבחינת היחס כלפי וותיקי הקיבוץ (83% לעומת 76%), מבחינת טיפול הקיבוץ בביטוח הפנסיוני לחבר/ה (81% לעומת 66%) ומבחינת תמיכת הקהילה בפרט (65% לעומת 58%).

בארבעה תחומים יותר משיבים מהמודל המתחדש, מעריכים את המצב כטוב בהשוואה למודל השיתופי: מצב הקיבוץ מבחינה חברתית (38% בשיתופי לעומת 56% במתחדש), מבחינת קליטת בניס/נות לחברות (48% בשיתופי לעומת 55% במתחדש), מבחינת הצמיחה הדמוגרפית (48% בשיתופי לעומת 64% במתחדש) ומבחינת איחוד הסטטוסים (29% בשיתופי לעומת 36% במתחדש).

ד. שירותי בריאות וחינוך – מה מספק הקיבוץ?

נשאלו שתי שאלות לגבי ההקצבות של הקיבוץ לטיפולים רפואיים ולחינוך. התשובות מוצגות בלוח הבא.

לוח 9: דעת המשיבים לגבי ההקצבה של הקיבוץ לשירותי בריאות וחינוך (באחוזים).

סה"כ	הרבה יותר ממה שהמדינה נותנת לאזרחיה	קצת יותר ממה שהמדינה נותנת לאזרחיה	רק מה שהמדינה נותנת לאזרחיה	שנת הסקר	ההקצבה של הקיבוץ ל:
100	29	42	29	2021	תרופות וטיפולים רפואיים
100	31	42	27	2020	
100	29	41	30	2018	
100	33	42	25	2016	
100	35	41	24	2014	
100	33	43	24	2011	
100	32	46	22	2009	
100	36	44	20	2007	
100	54	38	8	2021	שירותי חינוך הדרושים לילדים
100	53	38	9	2020	
100	47	42	11	2018	
100	52	38	10	2016	
100	48	42	10	2014	
100	45	40	15	2011	
100	44	41	15	2009	
100	46	37	17	2007	

לשאלה א' ענו 1966 משיבים לשאלה ב' ענו 1900

רוב המשיבים, סבורים שהקיבוץ מספק להם קצת יותר או הרבה יותר תרופות ושירותים רפואיים וכן שירותי חינוך הדרושים לילדיהם מאשר המדינה מספקת. מעל למחצית סבורים שהקיבוץ מספק לילדיהם הרבה יותר שירותי חינוך מאשר המדינה נותנת לאזרחיה וקרוב לשליש סבורים כך לגבי קבלת תרופות וטיפולים רפואיים.

לא נמצאו הבדלים בין התקופות

הבדלים בין המינים

תרופות וטיפולים רפואיים: אחוז גדול יותר מהנשים (32%) מאשר מהגברים (25%) סבור שהקיבוץ מספק רק מה שהמדינה נותנת בתרופות ובטיפולים רפואיים. אין הבדלים בין המינים לגבי שירותי החינוך.

הבדלים בין קבוצות גיל

בנושא תרופות וטיפולים רפואיים אין הבדלים בין קבוצות הגיל.

בנושא שירותי חינוך הדרושים לילדים: אחוז גדול יותר מהצעירים (61%) מאשר מגילאי הביניים (57%) ומהקבוצה המבוגרת (49%) סבור שהקיבוץ מספק הרבה יותר ממה שהמדינה נותנת לאזרחיה.

דברים בפי אומרם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לתשובות לשאלה על האתגרים בתחום החינוך של הקיבוץ. הציטוטים ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

לדאוג לכל האוכלוסייה בעיקר במערכת חינוך.
לתת מענה לילדים ונוער במסגרת האפשרויות.
שמירה על מערכת חינוך פעילה גם בזמני סגר.
לספק תעסוקה ופתרונות לילדים השוהים בבית עקב סגירת מערכת החינוך.
יצירת מסגרות חינוך אלטרנטיביות. מענה מותאם לילדים שהוריהם עובדים, לעזור למשפחות עם ילדים ששני ההורים עובדים,
מערכת חינוך מתפקדת ופעילות חינוכית משמעותית.
שיפור תכניות העשרה לילדים.
דאגה לבריאות וחינוך הילדים.
לדאוג לילדים ולמבוגרים למסגרות פעילות חברתיות, לטפח פעילות חינוכית משלימה לילדים הצעירים, לדאוג לילדים להשלמות בלימודים ולצד החברתי.
לשמור על החינוך של הגיל הרך ושל החינוך הבלתי פורמאלי.
לאפשר מסגרת חינוכית לילדים לא בזום במגבלות הקיימות.
התמודדות עם הילדים שנמצאים מחוץ למערכת החינוך בזמן המגפה ונמצאים בבית כרגע...
שמירה על מערכות החינוך - המשך תפקוד עם הפרעה מינימלית בעיקר של מערכת החינוך.
פעילויות חברתיות, מענה קהילתי להורים עובדים.
להיות חברה עם חינוך ותרבות מיטביים.

תקציב הגמלאים: שאלה נוספת בדקה האם התקציב שהקיבוץ נותן לגמלאיו תואם את החלטות התנועה/הרשם.

לוח 10: האם התקציב שהקיבוץ נותן לגמלאים הוא לפי החלטות התנועה/הרשם (באחוזים)*.

תקציב הגמלאים בקיבוץ

שנת הסקר	נמוך מהמתבקש ע"י התקנות	דומה למתבקש ע"י התקנות	גבוה מהמתבקש ע"י התקנות	סה"כ
2021	12	50	38	100
2020	11	49	40	100
2018	10	54	36	100
2016	11	51	38	100
2014	10	46	44	100
2011	13	55	32	100

ענו 1336 משיבים

* בשאלה זאת לקחנו רק את תשובותיהם של משיבי הקיבוצים המתחדשים

מעל לשליש מהמשיבים סבור שתקציב הגמלאים גבוה משנקבע בהחלטות התנועה/הרשם, מחצית מציינים שהוא דומה. למה שנקבע בהחלטות ועשירית סבורים שהוא נמוך מאשר נקבע.

לא נמצאו הבדלים בין התקופות

הבדלים בין המינים

אחוז גדול יותר מהגברים (42%) מאשר מהנשים (34%) סבור שהקיבוץ מספק לגמלאיו תקציב גבוה מהמתבקש עפ"י תקנות התנועה.

הבדלים בין קבוצות גיל

יותר צעירים (50%) מאשר גילאי הביניים (42%) ומבוגרים (34%) סבורים שהתקציב שהקיבוץ נותן לגמלאים גבוה משנקבע בהחלטות התנועה.

השנה נשאלה שוב שאלה לגבי שיעור המס שהחברים משלמים לקיבוץ – האם יש להורידו, להשאירו כפי שהוא או להעלותו על מנת שהקיבוץ יוכל להשתתף יותר בסיפוק צרכים נוספים של החברים כגון רווחה, תרבות וחינוך.

לוח 11: העמדה כלפי שינוי שיעור המס לחברים (באחוזים).

שיעור המס				
שנת הסקר	להפחית את המס ולהוריד את השתתפות הקיבוץ ברווחה, תרבות, חינוך	לא לשנות את שיעור המס	להגדיל את המס ולהעלות את השתתפות הקיבוץ בתחומים המפורטים	סה"כ
2021	25	58	17	100
2020	26	57	17	100

השיבו 1812 מרואיינים

רוב המשיבים (58%) סבורים שיש להשאיר את שיעור המס המשולם לקיבוץ ללא שינוי, רבע (25%) סבורים שיש להפחיתו ולהוריד את השתתפות הקיבוץ במימון הרווחה, החינוך והתרבות. פחות מחמישית מהמשיבים (17%) סבורים שיש להעלות את המס המשולם לקיבוץ בד בבד עם הגדלת השתתפות הקיבוץ במימון צרכים נוספים של החברים כגון רווחה, תרבות וחינוך. הנתונים השנה כמעט זהים לאלה של לפני שנה.

לא נמצאו הבדלים בין המינים

הבדלים בין קבוצות גיל

אחוז גדול יותר מגילאי הביניים (30%) מאשר מהצעירים (26%) ומהמבוגרים (19%) סבור שיש להפחית את המס ולהוריד את השתתפות הקיבוץ במימון צרכים נוספים של החברים כגון רווחה, תרבות וחינוך..

קבלת שירותים מהקיבוץ - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

קיימים הבדלים בין קיבוצים במצב כלכלי שונה במתן שירותי בריאות וחינוך המוצגים בלוח הבא.

לוח 12: קבלת שירותים מהקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

הקיבוץ נותן לחבריו					
ס"ה	מצב כלכלי ↓	רק מה שהמדינה נותנת	קצת יותר ממה שהמדינה נותנת	הרבה יותר ממה שהמדינה נותנת	ס"ה
1. הקצבת הקיבוץ לתרופות וטיפולים רפואיים	לא טוב	47	44	9	100
	בינוני	33	49	18	100
	טוב	20	38	42	100
2. הקצבת הקיבוץ לשירותי החינוך הדרושים לילדים	לא טוב	17	49	34	100
	בינוני	8	44	48	100
	טוב	5	32	63	100

* השיבו בשאלה 1-1958 משיבים ובשנייה 1893

יותר משיבים מקיבוצים שנמצאים במצב כלכלי טוב מאשר מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב מציינים שהם מקבלים תרופות וטיפולים רפואיים הרבה יותר ממה שהמדינה מספקת (42% בחזקים כלכלית לעומת 9% בחלשים) וכך גם לגבי שירותי החינוך לילדים (63% מציינים זאת בקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 34% בחלשים). בקיבוצים החלשים כלכלית מציינים כשישית מהמשיבים שהם מקבלים רק מה שהמדינה נותנת בשירותי חינוך לילדיהם וכמחצית סבורים כך לגבי תרופות וטיפולים.

לוח 13: תקציב הגימלאים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	נמוך מהמתבקש ע"י התקנות	דומה למתבקש ע"י התקנות	גבוה מהמתבקש ע"י התקנות	ס"ה
לא טוב	19	60	21	100
בינוני	13	55	32	100
טוב	9	43	48	100

השיבו 1331 מרואיינים

קרוב למחצית המשיבים (48%) בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב סבורים שתקציב הגימלאים בקיבוצם גבוה מהמתבקש על ידי מה שנקבע בהחלטות התנועה/רשם, בקיבוצים החלשים כלכלית כחמישית (21%) סבורים כך.

לוח 14: עמדה כלפי שינוי שיעור המס לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	להפחית את המס ולהוריד את השתתפות הקיבוץ ברווחה, תרבות, חינוך	לא לשנות את שיעור המס	להגדיל את המס ולהעלות את השתתפות הקיבוץ בתחומים המפורטים	ס"ה
לא טוב	36	45	19	100
בינוני	23	58	19	100
טוב	23	62	15	100

השיבו 1806 מרואיינים

בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב או בינוני מעל למחצית המשיבים סבורים שאין לשנות את שיעור המס המשולם לקיבוץ למטרות רווחה, חינוך ותרבות (62% ו-58% בהתאמה). בקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב פחות ממחצית (45%) סבורים כך. כמו כן, בקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב יש יותר משיבים (36%) מאשר בקיבוצים במצב כלכלי בינוני (23%) וטוב (23%) המעוניינים להפחית את המס המשולם לקיבוץ.

קבלת שירותים מהקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות

ההשוואה בין המשיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי שירותי הבריאות והחינוך אותם הם מקבלים מהקיבוץ מוצגת בלוח הבא.

לוח 15: הערכת המצב בתחום שירותי החינוך והבריאות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

ההקצה של הקיבוץ ל:	מודל ההתפרנסות	רק מה שהמדינה נותנת	קצת יותר ממה שהמדינה נותנת	הרבה יותר ממה שהמדינה נותנת	ס"ה
א. תרופות וטיפולים רפואיים	שיתופי	4	26	70	100
	מתחדש	36	47	17	100
ב. שירותי חינוך הדרושים לילדיך	שיתופי	2	19	79	100
	מתחדש	10	44	46	100

* השיבו לשאלה א' 1936 ולשאלה ב' 1873 משיבים

בשני הנושאים נמצאו הבדלים מובהקים בין המשיבים משני המודלים כאשר במודל השיתופי יותר משיבים מעריכים שהקיבוץ נותן להם הרבה יותר ממה שהמדינה מקציבה בהשוואה למודל המתחדש. יחד עם זאת, גם במודל המתחדש רוב המשיבים סבור שקיבוצם נותן להם קצת יותר או הרבה יותר ממה שהמדינה מספקת. כך, 70% ממשיבי המודל השיתופי לעומת 17% מהמודל המתחדש ציינו שקיבוצם מספק להם

הרבה יותר תרופות וטיפולים רפואיים מאשר המדינה מספקת. מצב דומה נמצא במתן שירותי חינוך הדרושים לילדים - 79% ממשיבי המודל השיתופי לעומת 46% במודל המתחדש ציינו שקיבוצם מספק להם הרבה יותר ממה שהמדינה מספקת.

לוח 16: התקציב שהקיבוץ נותן לגימלאיו לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

ההקצבה של הקיבוץ				
מודל ההתפרנסות	נמוך מהמתבקש ע"י התקנות	דומה למתבקש ע"י התקנות	גבוה מהמתבקש ע"י התקנות	ס"ה
שיתופי	11	24	65	100
מתחדש	12	55	33	100

השיבו 1321 מרואיינים

בקיבוצים השיתופיים קרוב לשני שלישים מהמשיבים (65%) סבורים שתקציב הגימלאים בקיבוצם הרבה יותר גבוה משנקבע בהחלטות התנועה/רשם בהשוואה לשליש (33%) בקיבוצים המתחדשים. לא נמצאו הבדלים בשינוי שיעור המס לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ.

ה. הערכת המצב האישי בתחומים השונים

מצבם הכלכלי, החברתי והביטחון האישי לגבי העתיד של המשיבים מוצגים בלוח הבא.

לוח 17: המצב האישי בתחומים שונים (באחוזים).

שנת הסקר	גרוע	בינוני	טוב	סה"כ	
2021	4	19	77	100	א. מצבך הכלכלי
2020	4	21	75	100	
2018	5	22	73	100	
2016	5	24	71	100	
2014	6	26	68	100	
2011	4	29	67	100	
2009	6	33	61	100	
2007	8	32	60	100	
2005	10	37	53	100	
2003	16	42	42	100	
2021	5	21	74	100	ב. מצבך החברתי האישי
2020	5	22	73	100	
2018	4	21	75	100	
2016	5	21	74	100	
2014	7	23	70	100	
2011	5	22	73	100	
2009	5	22	73	100	
2007	4	27	69	100	
2005	5	24	71	100	
2003	4	29	67	100	
2021	5	22	73	100	ג. הביטחון האישי לגבי עתידך
2020	8	23	69	100	
2018	10	23	67	100	
2016	10	27	63	100	
2014	10	33	57	100	
2011	9	32	59	100	
2009	12	38	50	100	
2007	14	36	50	100	
2005	21	38	41	100	
2003	22	40	38	100	

השיבו כ-2025

כשלושה רבעים מהמשיבים מציינים שמצבם הכלכלי והחברתי טוב וכך גם בטחונם לגבי עתידם.

הבדלים בין תקופות

בבחינת הערכת המצב האישי נראה שיפור לאורך השנים. השינוי הגדול ביותר לאורך השנים חל בשני תחומים במצב הכלכלי האישי ובביטחון האישי כלפי העתיד. כך, בשנת 2003 42% ציינו שמצבם הכלכלי טוב והשנה ציינו זאת 77%. כמו כן, בשנת 2003 38% ציינו שמצבם מבחינת הביטחון האישי בעתידם טוב לעומת 73% השנה. קיימת גם עליה, מאז 2003, באחוז הסבורים שמצבם החברתי טוב (74% ציינו זאת השנה לעומת 67% ב-2003).

הבדלים בין המינים – לא נמצאו הבדלים בין המינים לגבי מצבם הכלכלי, החברתי והביטחון לגבי העתיד של המשיבים.

הבדלים בין קבוצות גיל

נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל באשר למצב הכלכלי האישי וכן מצב הביטחון האישי לגבי העתיד.

מבחינת המצב הכלכלי האישי: יותר מבוגרים (85%) מגילאי הביניים (72%) ומהצעירים (71%) סבורים שמצבם האישי טוב. מבחינת מצב הביטחון האישי לגבי העתיד: יותר מבוגרים (79%) מגילאי הביניים (69%) ומהצעירים (67%) סבורים שמצבם האישי טוב.

המצב האישי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא משווה את מצבם האישי של המשיבים לפי מצבו הכלכלי של קיבוצם בשלושה תחומים: הכלכלי, החברתי, הביטחון האישי בעתיד.

לוח 18: הערכת המצב האישי בתחומים שונים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

המצב האישי

ס"ה	טוב	ככה-ככה	גרוע	מצב כלכלי ↓	
100	60	28	12	לא טוב	1. המצב הכלכלי האישי
100	70	25	5	בינוני	
100	86	13	1	טוב	
100	67	23	10	לא טוב	2. המצב החברתי האישי
100	70	24	6	בינוני	
100	79	18	3	טוב	
100	56	28	16	לא טוב	3. הביטחון האישי לגבי עתידך
100	66	29	5	בינוני	
100	82	15	3	טוב	

ענו על השאלות האלו כ- 2020 משיבים

קיימים פערים בין שלושת קבוצות המשיבים, מהקיבוצים החזקים כלכלית, הבינוניים והחלשים בשלושת התחומים שנבדקו. הפערים הגדולים ביותר נמצאו במצב הכלכלי האישי ובביטחון האישי לגבי העתיד. כך, 60% ממשיבי הקיבוצים החלשים כלכלית לעומת 86% מהחזקים כלכלית מציינים שמצבם הכלכלי האישי טוב; 56% ממשיבי הקיבוצים החלשים בהשוואה ל-82% מהחזקים מציינים שמצבם מבחינת הביטחון האישי לגבי העתיד טוב. הפער הקטן ביותר נמצא במצב החברתי האישי: 67% מהקיבוצים החלשים לעומת 79% מהחזקים מציינים שמצבם החברתי טוב.

המצב הכלכלי האישי של המשיבים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

ההשוואה בין המשיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי מצבם האישי בתחום הכלכלי מוצג בלוח הבא.
לוח 19: המצב הכלכלי האישי של המשיבים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

המצב האישי				
ס"ה	טוב	ככה-ככה	גרוע	מודל ההתפרנסות
100	83	14	3	שיתופי
100	75	21	4	מתחדש

ענן 1975 משיבים

בקיבוצים השיתופיים אחוז גדול יותר (83%) של משיבים מציין שמצבו הכלכלי טוב בהשוואה לאחוז המשיבים מהקיבוצים המתחדשים (75%).

גודל הדירה של המשיבים במ"ר

גם השנה שאלנו על שטח הדירה בה גרים המשיבים מאחר וניתן להסתכל על פערים בגודל הדירה כמדד נוסף לפערים כלכליים בין חברי הקיבוץ. נמצא שגודל הדירה הממוצעת ב-2021 נאמד ב-112 מ"ר כאשר הטווח נע בין 24 מ"ר לבין 240 מ"ר. 50% מהמשיבים מציינים ששטח דירתם עולה על 108 מ"ר ו-50% שהוא מתחת לגודל זה.

בשנת 2011 נע שטח הדירה מ-20 מ"ר ועד 230 מ"ר והממוצע היה 92 מ"ר. ב-2014 גודל הדירה הממוצעת היה 99 מ"ר, ב-2016 היה 101 מ"ר, וב-2018 נאמד ב-110 מ"ר. כך שנראה שבמשך השנים האחרונות גודל הדירות בקיבוצים עלה במעט.

נמצאו הבדלים בין המינים בגודל הדירה: לגברים דירה גדולה יותר בממוצע - 114 מ"ר ולנשים 110 מ"ר. נמצאו גם הבדלים בין קבוצות הגיל. לגילאי הביניים דירה גדולה יותר בממוצע (120 מ"ר) מקבוצות הגיל האחרות – לצעירים דירה בגודל ממוצע של 103 מ"ר ולמבוגרים 108 מ"ר.

בקיבוצים חלשים כלכלית הדירה הממוצעת קטנה יותר (104 מ"ר) מאשר הדירה בקיבוצים החזקים כלכלית (115 מ"ר) ובקיבוצים הבינוניים כלכלית (111 מ"ר).

הדירה הממוצעת קטנה יותר בקיבוצים השיתופיים (107 מ"ר) מאשר במתחדשים (113 מ"ר). כל ההבדלים מובהקים.

1. דאגות וחששות

הקטע הבא עוסק בנושאים אקטואליים היכולים להדאיג את חברי הקיבוץ, פשיעה, ביטחון ופרנסה.

בלוח הבא רואים שבין עשירית לרבע מהמשיבים מודאגים מהנושאים השונים: אחוז המודאגים הגבוה ביותר הוא מהחשש של אי יכולת לממן את הצרכים של ילדיהם – הוא מדאיג 26% מהמשיבים. הנושא המדורג שני הוא המצב הכלכלי האישי המדאיג 23% מהמשיבים, החשש מאבדן מקור הפרנסה מדאיג 19%, המצב הביטחוני מדאיג 15%, והחשש שיצטרכו לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות מדאיג 12% מהמשיבים.

הבדלים בין תקופות

ב-2007 המצב הכלכלי האישי והחשש מאבדן מקור הפרנסה הדאיג קרוב למחצית מהמשיבים והשנה פחות מרבע מודאגים מכך. בדומה למגמה זאת גם אחוז המודאגים מהמצב הביטחוני, מאי יכולת לממן את צרכי ילדיהם וכן שיצטרכו לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות ירד לאורך השנים.

הבדלים בין המינים

הנשים מודאגות יותר מהגברים לגבי המצב שבו לא תוכלנה לדאוג לצרכים של ילדיהן: כך יותר נשים מגברים (29% לעומת 23%) מודאגות במידה רבה שלא תוכלנה לממן את צרכי ילדיהן. רבות הנשים מהגברים שמודאגות במידה מועטה מאבדן מקור ההכנסה (61% נשים לעומת 55% מהגברים).

לוח 20: המידה בה מדאיגים הנושאים הבאים (באחוזים).

במידה

סה"כ	רבה	בינונית	מועטה	שנת הסקר	
100	15	21	67	2021	א. המצב הביטחוני
100	15	21	67	2021	
100	18	20	62	2020	
100	16	21	63	2018	
100	18	24	58	2016	
100	24	23	53	2014	
100	27	20	53	2011	
100	29	22	49	2009	
100	23	32	45	2021	ב. המצב הכלכלי שלך
100	30	32	38	2020	
100	27	32	41	2018	
100	30	32	38	2016	
100	35	31	34	2014	
100	32	29	39	2011	
100	42	30	28	2009	
100	48	32	20	2007	
100	19	24	57	2021	ג. החשש מאבדן מקור ההכנסה שלך
100	24	25	51	2020	
100	25	25	50	2018	
100	27	24	49	2016	
100	32	21	47	2014	
100	32	21	47	2011	
100	39	23	38	2009	
100	44	25	31	2007	
100	12	17	71	2021	ד. שאצטרך לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות
100	16	20	64	2020	
100	19	21	60	2018	
100	20	20	61	2016	
100	28	19	53	2014	
100	31	19	50	2011	
100	26	21	53	2021	ה. שלא אוכל לממן צרכים של הילדים שלי
100	31	22	47	2020	
100	32	22	46	2018	
100	33	21	46	2016	
100	39	20	41	2014	

* על שאלות אלו ענו כ-1970 משיבים

בין עשירית לרבע מהמשיבים מודאגים מהנושאים השונים: אחוז המודאגים הגבוה ביותר הוא מהחשש של אי יכולת לממן את הצרכים של ילדיהם – הוא מדאיג 26% מהמשיבים. הנושא המדורג שני הוא המצב הכלכלי האישי המדאיג 23% מהמשיבים, החשש מאבדן מקור הפרנסה מדאיג 19%, המצב הביטחוני מדאיג 15%, והחשש שיצטרפו לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות מדאיג 12% מהמשיבים.

הבדלים בין הגילים

בכל הנושאים נמצאו הבדלים מובהקים בין קבוצות הגיל. הקבוצה המבוגרת פחות מודאגת משאר הקבוצות כמעט בכל הנושאים שהועלו.

בנושא הביטחון: רבים יותר מהצעירים (15%) מאשר מגילאי הביניים (10%) ומהמבוגרים (13%) המודאגים מאד מהמצב הביטחוני בקיבוצם.

בנושאים הכלכליים: נמצא שרבים יותר מהצעירים (31%) מאשר מגילאי הביניים (27%) ומהמבוגרים (17%) מודאגים מאד מהמצב הכלכלי שלהם. כמו כן, שיעור גילאי הביניים והצעירים (23%) המודאגים מאד מאבדן מקור הכנסתו גבוה יותר משיעור המבוגרים (13%) המודאגים מאד. נמצא גם שיותר משיבים מגילאי הביניים (29%) מאשר מהצעירים ומהמבוגרים (24%) מודאגים מאד מכך שלא יוכלו לממן את צרכי ילדיהם.

יחד עם זאת נמצא שרבים יותר מגילאי הביניים (13%) ומהמבוגרים (11%) לעומת הצעירים (8%) המודאגים

מאד שיצטרכו לוותר על דברים חשובים עבור רכישת תרופות.

דאגות וחששות - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא מציג את הדאגות והחששות של המשיבים לפי מצבו הכלכלי של קיבוצם.

לוח 21: המידה בה מדאיגים הנושאים הבאים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים)
מידת הדאגה

ס"ה	רבה	בינונית	מועטה	מצב כלכלי ↓	
100	38	35	27	לא טוב	1. דאגה מהמצב הכלכלי שלך
100	25	36	39	בינוני	
100	18	28	54	טוב	
100	28	27	45	לא טוב	2. חשש מאבדן מקור ההכנסה שלך
100	21	26	53	בינוני	
100	15	22	63	טוב	
100	21	15	64	לא טוב	3. דאגה מהצורך לוותר על דברים חשובים עבור תרופות
100	11	21	68	בינוני	
100	9	15	76	טוב	
100	36	19	45	לא טוב	4. דאגה מאי יכולת לממן את צרכי הילדים שלי
100	26	23	51	בינוני	
100	24	20	56	טוב	

ענו כ-1950 משיבים

נמצאו פערים בחששות בנושאים הכלכליים האישיים בין משיבים מקיבוצים חלשים כלכלית לבין משיבים מקיבוצים שנמצאים במצב כלכלי טוב. כך, 18% מהמשיבים בקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 38% מהקיבוצים החלשים מציינים שהם מודאגים במידה רבה מהמצב הכלכלי שלהם; 15% מהקיבוצים החזקים כלכלית בהשוואה ל-28% מהקיבוצים החלשים מציינים שהם חוששים במידה רבה מאבדן מקור הכנסתם; 9% מהקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 21% מהקיבוצים החלשים חוששים שיצטרכו לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות וכן 24% מהקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 36% מהקיבוצים החלשים דואגים שלא יוכלו לממן את הצרכים של ילדיהם.

דאגות וחששות לפי מודל ההתפרנסות

הלוח הבא משווה את הדאגות והחששות של המשיבים לפי מודל ההתפרנסות של קיבוצים.

לוח 22: המידה בה מדאיגים הנושאים הבאים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מידת הדאגה

ס"ה	רבה	בינונית	מועטה	מודל ההתפרנסות	הדאגה מהנושאים הבאים:
100	11	16	73	שיתופי	1. המצב הביטחוני בקיבוץ
100	13	22	65	מתחדש	
100	26	23	51	שיתופי	2. הדאגה מהמצב הכלכלי שלך
100	22	35	43	מתחדש	
100	18	18	64	שיתופי	3. החשש מאובדן מקור ההכנסה
100	19	26	55	מתחדש	
100	9	12	79	שיתופי	4. שאצטרך לוותר על דברים חשובים עבור רכישת תרופות
100	12	19	69	מתחדש	

* השיבו כ-1960 משיבים

נמצאו הבדלים מובהקים בחששות בנושאים הכלכליים ובנושא המצב הביטחוני בקיבוץ בין משיבים משני המודלים של ההתפרנסות. בקיבוצים בהם נהוג המודל המתחדש אחוז גבוה יותר מהמשיבים (57%) מודאג במידה רבה ובינונית ממצבו הכלכלי לעומת אחוז המשיבים המודאגים בקיבוצים במודל השיתופי (49%); בקיבוצים בהם נהוג המודל המתחדש אחוז המשיבים המודאג במידה רבה ובינונית מאבדן מקור הפרנסה גבוה יותר (45%) בהשוואה לאחוזים בקיבוצים במודל השיתופי (36%); כמו כן, בקיבוצים המתחדשים יש אחוז גדול יותר המודאג במידה רבה ובינונית שיצטרך לוותר על דברים חשובים תמורת תרופות (31% בקיבוצים המתחדשים לעומת 21% בשיתופיים). כך גם נמצא לגבי הדאגה מהמצב הביטחוני בקיבוץ – בקיבוצים המתחדשים יש אחוז גבוה יותר המודאג במידה רבה ובינונית (35% בקיבוצים המתחדשים לעומת 27% בשיתופיים).

ז. חוסן חברתי

הביטויים של חוסן חברתי בקיבוץ שנבדקו בסקר זה הם: קיומם או אי קיומם של מתחים וסכסוכים בין חברים; מידת הביטחון שהקיבוץ ידאג לפרט בעת מצוקה כלכלית, בעת בעיה בריאותית, וכן לעת זקנה. ביטוי נוסף לחוסן החברתי שנבדק הוא הנכונות של חברי הקיבוץ להתגייס לעזרה של חבר/ה במצוקה. הלוח הבא מציג נושאים אלה.

לוח 23: עד כמה נכונים או לא נכונים הטיעונים הבאים (באחוזים).

סה"כ	נכון	קצת נכון וקצת לא נכון	לא נכון	שנת הסקר	
100	34	38	28	2021	א. יש מתח או סכסוכים בין חברים בקיבוץ
100	34	39	27	2020	
100	39	35	26	2018	
100	38	36	26	2016	
100	35	40	25	2014	
100	41	36	23	2011	
100	37	38	25	2009	
100	41	36	23	2007	
100	49	31	20	2021	ב. קיבוצי ידאג לי בעת מצוקה כלכלית
100	43	33	24	2020	
100	41	31	28	2018	
100	42	30	28	2016	
100	42	29	29	2014	
100	42	32	26	2011	
100	40	35	25	2009	
100	34	35	31	2007	
100	63	21	16	2021	ג. קיבוצי ידאג לי בעת זקנתי
100	59	24	17	2020	
100	53	26	21	2018	
100	53	25	22	2016	
100	51	27	22	2014	
100	54	28	18	2011	
100	51	28	21	2009	
100	45	29	26	2007	
100	69	19	12	2021	ד. קיבוצי ידאג לי בעת מחלה/בעיות בריאותיות
100	63	22	15	2020	
100	82	14	4	2021	ה. בקיבוצי החברים מוכנים להתגייס לעזרה של חבר/ה במצוקה

השיבו 1670 נחקרים

רוב גדול מהמשיבים (82%) מציין שהחברים בקיבוצם מוכנים להתגייס לעזרה של חבר/ה במצוקה ורק מיעוט (4%) אינו סבור כך. כשני שלישים מהמשיבים סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת מחלה או בעיה רפואית (69%) ובעת זקנתם (63%) וכעשירית מציינים שלא כך יהיה. כמחצית מעריכים שהקיבוץ ידאג להם בעת מצוקה כלכלית (49%) וחמישית מעריכים שזה לא נכון (20%). כשליש מהמשיבים מציינים שקיימים מתח וסכסוכים בין חברי הקיבוץ (34%) וכרבע מעריכים שזה לא נכון (28%).

הבדלים בין המינים – אין הבדלים

הבדלים בין קבוצות גיל

יותר מבוגרים (71%) מגילאי הביניים ומהצעירים (59%) סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת זקנתם. כמו כן, יותר מבוגרים (57%) מגילאי הביניים (46%) ומהצעירים (41%) סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת מצוקה כלכלית. יותר מבוגרים (76%) מגילאי הביניים (68%) ומהצעירים (64%) סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת מחלה או/בעיות בריאותיות. יותר צעירים (51%) מגילאי הביניים (37%) ומהמבוגרים (23%) סבורים שקיימים מתח או סכסוכים בין החברים בקיבוץ.

חוסן חברתי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בהשוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה נמצאו הבדלים בארבעת התחומים שנבדקו.

לוח 24: עד כמה נכונים הטעונוים הבאים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).
נכונות הטעונוים

ס"ה	נכון	קצת נכון וקצת לא	לא נכון	מצב כלכלי ↓	
100	46	32	22	לא טוב	1. יש מתח וסכסוכים בין חברים בקיבוץ
100	33	40	27	בינוני	
100	31	39	31	טוב	
100	24	31	45	לא טוב	2. קיבוצי ידאג לי בעת מצוקה כלכלית
100	41	37	22	בינוני	
100	61	27	12	טוב	
100	37	26	37	לא טוב	3. קיבוצי ידאג לי בעת זקנתי
100	57	25	18	בינוני	
100	74	17	9	טוב	
100	44	27	29	לא טוב	4. קיבוצי ידאג לי בעת מחלה/בעיות בריאותיות
100	64	23	13	בינוני	
100	80	14	6	טוב	
100	66	23	11	לא טוב	5. בקיבוצי החברים מוכנים להתגייס לעזרה של חבר/ה במצוקה
100	81	16	3	בינוני	
100	87	10	3	טוב	

* השיבו כ-2000 משיבים

נמצאו יותר ביטויים של חוסן חברתי בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב מאשר לבין משיבים במצב כלכלי בינוני ולא טוב בשאלות שנשאלו.

כך, 31% מחברי הקיבוצים החזקים כלכלית לעומת 46% מהקיבוצים החלשים מציינים שקיימים מתח וסכסוכים בין חברים בקיבוצם. כמו כן 61% מהמשיבים מהקיבוצים החזקים כלכלית בהשוואה ל-24% מהקיבוצים החלשים סבורים שבעת מצוקה כלכלית קיבוצם ידאג להם. חברי הקיבוצים החזקים אף סבורים באחוזים גדולים יותר מעמיתיהם בקיבוצים החלשים כלכלית שקיבוצם ידאג להם בעת זקנתם (74% מהקיבוצים החזקים כלכלית ו-37% מהקיבוצים החלשים מציינים זאת). וכך גם רבים יותר בקיבוצים החזקים כלכלית (80%) מאשר בחלשים כלכלית (44%) סבורים שקיבוצם ידאג להם בעת מחלה או בעיות בריאותיות. כמו כן, בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי טוב שיעור הסבורים שהחברים בקיבוצם מוכנים להתגייס לעזרת חבר או חברה במצוקה גדול יותר (87%) מאשר בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (66%).

חוסן חברתי לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

השוואה בין המשיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי קיומם של מתח וסכסוכים בין חברים בקיבוצם וכן לגבי ביטחונם שקיבוצם ידאג להם בעת מצוקה כלכלית, בעת זקנתם ובעת מחלה או בעיות בריאותיות מוצגת בלוח הבא.

נמצאו הבדלים מובהקים בין המשיבים מהמודלים השונים בתחושתם שיש מתח או סכסוכים בין חברי קיבוצם, בביטחונם שקיבוצם ידאג להם בעת מצוקה כלכלית, בעת זקנתם ובעת מחלה או בעיות בריאותיות. בקיבוצים השיתופיים שיעור גבוה יותר של משיבים (45%) בהשוואה לקיבוצים המתחדשים (30%) סבור שיש מתח או סכסוכים בין חברי קיבוצם. לעומת זאת, יותר משיבים מקיבוצים שיתופיים מאשר מקיבוצים מתחדשים מציינים שקיבוצם ידאג להם בעת מצוקה כלכלית (65% ממשיבי המודל השיתופי לעומת 45% ממשיבי המודל המתחדש), שקיבוצם ידאג להם בעת זקנתם (79% ממשיבי המודל השיתופי לעומת 59% ממשיבי המודל המתחדש מציינים זאת) וכן שקיבוצם ידאג להם בעת מחלה או בעיות בריאותיות (85% ממשיבי המודל השיתופי לעומת 65% ממשיבי המודל המתחדש מציינים זאת).

לוח 25: עד כמה נכונים הטיעונים הבאים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

ס"ה	נכון	קצת נכון וקצת לא נכון	לא נכון	מודל ההתפרנסות	
100	45	35	20	שיתופי	א. יש מתח וסכסוכים בין חברים בקיבוצי
100	30	40	30	מתחדש	
100	65	23	12	שיתופי	ב. קיבוצי ידאג לי בעת מצוקה כלכלית
100	45	33	22	מתחדש	
100	79	13	8	שיתופי	ג. קיבוצי ידאג לי בעת זקנתי
100	59	23	18	מתחדש	
100	85	9	6	שיתופי	ד. קיבוצי ידאג לי בעת מחלה/בעיות בריאותיות
100	65	21	13	מתחדש	

* השיבו 1960 משיבים

דברים בפי אומרם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרים הקשורים לחוסן הקהילתי. הציטטות ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות ההערות אלא למהותן בלבד.

תמיכה באוכלוסייה המבוגרת

לדאוג לכל האוכלוסייה לחלשים, למבוגרים ובעיקר הגיל השלישי. ליווי ותמיכה בהנגשת הטכנולוגיה לוותיקים כדי שיוכלו להמשיך ולהיות מעורבים ושותפים. (בזום). שמירה על מעורבות החברים ובעיקר המבוגרים בחיי הקיבוץ, תעסוקה לפנסיונרים ופתרונות לגיל השלישי. לתת יותר יחס לוותיקים לא רק מה שחובה. שמירה על בריאות נפשית ופיזית של החברים הוותיקים. חייבים לתת מקומות עבודה לפנסיונרים שיהיה להם סיבה לקום בבקרים כי אחרת מתחילים להיות חולים להבטיח את עתיד החברים הוותיקים לאפשר חיי קהילה ותמיכה קהילתית בעיקר באוכלוסייה הבוגרת במצב של בידוד חברתי. לשמור על מורל גבוה בין החברים ולעודד את הוותיקים ולשמור איתם קשר. דבר שכן עושים בהצלחה רבה. לדאוג לאנשים שאינם עובדים, לדאוג למשפחות עם ילדים בזמן הסגר, לדאוג לאוכלוסייה המבוגרת לדאוג לחולים ולאנשים בבידוד.

החוסן הקהילתי

עזרה לחברים הנזקקים לכך הן פיננסית וכמובן בריאותית לשמור על הקיים, להמשיך בפיתוח, להקשיב ולשתף יותר את החברים בקורה ובקבלת ההחלטות, לחבר יותר בין החברים ותושבי ההרחבה, לחזק את החברתיות את מקורות הפרנסה וההכנסה. קיום חיי קהילה חברתיים ותרבותיים, להוות קהילה חזקה ותומכת, לתת את ההרגשה של ביחד שמירת חוסן ובריאות האוכלוסייה האתגר המשמעותי בקיבוץ הוא איך יוצרים חיבורים בין חברי הקיבוץ לתושבי ההרחבה. כרגע זה מרגיש כמו 2 יישובים בתוך יישוב אחד וחבל מאוד! לחבר בין נקלטים חדשים וחברים ותיקים. וגם לוודא שאף אחד לא נופל בין הכיסאות. בעיקר משפחות עם ילדים צעירים. לוודא שלא מקפיאים תהליכים בגלל הקושי להיפגש אתגר חברתי- יש המון סכסוכים יש כאלו השומרים הנחיות ויש כאלו המפרים את הנחיות להצליח לשמור על החוסן הקהילתי והקשרים החברתיים, במצב שבו יש מעט מפגשים חברתיים... לזכור ולראות אנשים שנמצאים בשוליים החברתיים (מכל הסיבות).

הביטחון במערכת הקהילתית

לשמור על האוכלוסייה בסיכון ולתת תחושת בטחון למודאגים, תוך חתירה לפגיעה מינימלית בשגרת החיים.

תמיכה אנושית ועזרה הדדית לכל מי שחי כאן, וקודם כל לחברים ומשפחתם שמירה על קשר עם כלל הציבור. מתן מענה לכל הצרכים היומיים. לחזק אחד את השני, לתת תמיכה לחלשים, לצעירים, תמיכה בבודדים בביתם. חיזוק הצד החברתי.

להתנהל קהילתית באופן שחזרה תחושת ביטחון ושייכות.

קיום תפילות ציבוריות בתוך בית-הכנסת. מאוד חסר לנו, ומצד שני מתרגלים לתפילות בקבוצות קטנות מחוץ לבית הכנסת ולא יודעים מה העתיד טומן בחובו בנושא זה.

השייכות לקהילה

לשמור על רגיעה נפשית, לדאוג לאיתנות

לשמור על הקהילה חזקה נפשית, פיזית וחברתית

שמירה על מרקם חברתי ותרבות,

לשמור על הקשר בין החברים, לעקוב על מצב הבריאות של חברים בודדים.

לדאוג על שמירת ה"ביחד" גם כשאי אפשר להיות ביחד.

שמירה על היחד, דאגה למשפחות צעירות ומשפחות רווחה ושקיפות אל מול דרישות המדינה והמועצה. קשר של צוות צח"י עם התושבים.

תמיכה חברתית

לדאוג לחברים הוותיקים ולמשפחות עם ילדים בכל הגלמים עד יב'.

התארגנות ותמיכה חברתית בעיקר לאנשים בודדים שאין להם משפחה בקיבוץ.

לדאוג להורים עם ילדים קטנים. לדאוג לזקנים ולקשישים, לדאוג לאספקה שוטפת של מוצרים ומזון, תמיכה בצרכי הפרט, הגברת אמון הציבור.

לדאוג לילדים בכל הגילים, לדאוג לילדים של הורים חיוניים, לדאוג לבידור מסוים.

שימור המרקם החברתי בדור הוותיק ובגילאי הצעירים עד 18

לדאוג לרווחת החבר - ומשפחתו במישור האישי, חברתי, כלכלי ותרבותי.

לדאוג לבריאות ולרווחת התושבים כולם - רווחה פיזית ונפשית.

לדאוג שאיש מאלה שגרים ביישוב לא יחוש מצוקה

קהילתיות

הגברת השותפות, מציאת תעודת זהות קהילתית, חיזוק התרבות הדמוקרטית, קיימות

לשמר את הרוח ההתנדבותית והסולידריות גם לאחר המגיפה.

לגרום לקיבוץ להיות מקום יותר מגובש ומקום טוב לחיות בו ושיהיה שלום בין החברים. ליצור חברה מגובשת ושפה משותפת.

שמירה על שרותי קהילה מתפקדים (שרותי הסעדה, מזון, טואלטיקה, סידקית וכו')

ראיית החבר, טיפול בקשישים, הבטחת מקורות ההכנסה, שקיפות כלכלית חברתית, והרבה אהבה.

להמשיך לתפקד בכל המערכות - פחות מחלה, פרנסה בריאות רווחה חינוך תרבות.

טיפוח חברתי תוך שמירה על כלכלה יציבה.

לייצר יציבות וביטחון אצל חברי הקיבוץ, לקחת החלטות שקולות

ח. תופעות חברתיות חריגות

בחלק זה מוצגות התשובות לשאלות העוסקות בתופעות חברתיות חריגות: אלימות במשפחה, עוני, פיטורין מעבודה בקיבוץ, אבטלה גלויה וניצול לרעה של התפקיד ע"י בכירים בקיבוץ לטובתם האישית.

לוח 26: קיומן של תופעות חברתיות חריגות בין חברי הקיבוץ (באחוזים).

שנת הסקר	לא קיים	יש מקרים בודדים	יש יותר ממקרים בודדים	סה"כ
2021	41	54	5	100
2020	42	54	4	100
2018	46	50	4	100
2016	43	54	3	100
2014	45	54	1	100
2011	45	52	3	100
2009	48	49	3	100
2007	45	51	4	100
2005	45	51	4	100
2002	39	58	3	100
2001	36	59	5	100
2021	55	38	7	100
2020	57	36	7	100
2018	55	37	8	100
2016	57	35	8	100
2014	61	32	7	100
2011	61	31	8	100
2009	61	31	8	100
2007	60	29	11	100
2005	61	27	12	100
2002	66	23	11	100
2001	68	23	9	100
2021	14	63	23	100
2020	11	65	24	100
2018	13	64	23	100
2016	11	62	27	100
2014	11	65	24	100
2011	9	64	27	100
2009	8	58	34	100
2007	8	61	31	100
2005	9	56	35	100
2002	13	56	31	100
2021	12	62	26	100
2020	14	62	24	100
2018	14	62	24	100
2016	12	62	26	100
2014	12	65	23	100
2011	13	61	26	100
2009	9	61	30	100
2007	11	58	31	100
2005	9	58	33	100
2002	7	45	48	100
2001	7	43	50	100
2021	33	41	26	100
2020	32	41	27	100
2018	28	43	29	100
2016	27	44	29	100
2014	30	46	24	100
2011	29	45	26	100
2009	29	45	26	100

סה"כ השיבו כ-1940 משיבים.

- האלימות במשפחה: 5% מציינים שיש יותר ממקרים בודדים כאלה בקיבוצם, כמחצית (54%) סבורים שיש מקרים בודדים של אלימות במשפחה וקרוב למחצית (41%) מציינים שהתופעה לא קיימת בקיבוצם.
- עוני: מעל למחצית (55%) מהמשיבים מציינים שלא קיימת תופעת עוני בקיבוצם ועוד כשליש (38%) שקיימים רק מקרים בודדים.
- המצב שונה באשר לפיטורין מהעבודה בקיבוץ ולאבטלה גלויה. כרבע מהמשיבים סבורים שיש יותר ממקרים בודדים של פיטורין מעבודה ואבטלה גלויה (23% ו-26% בהתאמה) וכשני שלישי שיש מקרים בודדים (63% ו-62% בהתאמה).
- ניצול לרעה של התפקיד על ידי בכירים בקיבוץ לטובתם האישית: שלישי מהמשיבים סבורים שהתופעה לא קיימת וקרוב למחצית מציינים שקיימים מקרים בודדים בלבד של ניצול לרעה של התפקיד, מעל לרבע (26%) סבורים שיש יותר ממקרים בודדים.

לסיכום, ניתן לראות, שתופעות הפיטורין, האבטלה והניצול לרעה של התפקיד תדירות יותר מאשר תופעת העוני והאלימות במשפחה שהן נדירות יותר.

הבדלים בין התקופות

בשלושה תחומים, עוני, הפיטורין מעבודה והאבטלה הגלויה, קיים הבדל ברור בין התקופות. בשנת 2002 68% מהמשיבים סברו שלא קיימים מקרי עוני בקיבוצם. השנה סבורים כך פחות משיבים - 55%. כמו כן, ב-2002 31% ציינו שקיימים יותר ממקרים בודדים של פיטורין מעבודה בקיבוצם לעומת 23% השנה. ובדומה, ב-2001 50% דיווחו שקיימים יותר ממקרים בודדים של אבטלה מהעבודה ומאז חלה ירידה עד שנת 2011 ומאז המצב התייצב על כרבע מהמשיבים הסבורים כך (26% השנה).

הבדלים בין המינים

נמצאו הבדלים בין המינים לגבי עוני ואלימות במשפחה. רבות הנשים מהגברים הסבורות שיש מקרים בודדים של עוני בקיבוצם (42% לעומת 35%). כך גם יותר נשים מגברים סבורות שקיימים מקרים בודדים של אלימות במשפחה אלימות במשפחה (58% מהנשים סבורות כך לעומת 50% מהגברים).

הבדלים בין הגילים

נמצאו הבדלים מובהקים בין הגילים באחוז הסבורים שיש בקיבוצם אלימות במשפחה, אבטלה גלויה, עוני, וניצול לרעה של נושאי תפקידים בכירים בקיבוצם לטובתם האישית.

האלימות במשפחה: נמצא שאחוז גבוה מהצעירים (42%) ומהמבוגרים (46%) מאשר מגילאי הביניים (36%) ציין שהאלימות במשפחה איננה קיימת.

האבטלה הגלויה: נמצא שאחוז גדול יותר מהמבוגרים (15%) מאשר מגילאי הביניים (11%) ומהצעירים (10%) ציינו שלא קיימים מקרים של אבטלה.

העוני: נמצא שאחוז גדול יותר מהמבוגרים (59%) ומגילאי הביניים (54%) מאשר מהצעירים (48%) ציין שלא קיימים מקרים של עוני.

ניצול לרעה של נושאי תפקידים בכירים לטובתם האישית: אחוז גדול יותר מהמבוגרים (37%) מאשר מגילאי הביניים (34%) ומהצעירים (25%) סבורים שלא קיימים מקרים של ניצול לרעה.

תופעות חברתיות חריגות - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בחלק זה תוצג השוואה בין קבוצות המשיבים בהערכת קיומן של תופעות חברתיות חריגות, כלומר: עוני, פיטורין מעבודה וניצול לרעה של התפקיד על ידי בכירים לטובתם האישית.

לוח 27: קיומן של תופעות חברתיות חריגות בקיבוצים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).
תכיפות קיומן של התופעות

סה"כ	יש יותר ממקרים בודדים	יש מקרים בודדים	לא קיים	מצב כלכלי ↓	
100	39	50	11	לא טוב	1. אבטלה גלויה
100	23	63	14	בינוני	
100	25	63	12	טוב	
100	16	53	31	לא טוב	2. עוני
100	7	44	49	בינוני	
100	5	30	65	טוב	
100	33	52	15	לא טוב	3. פיטורי חברים מעבודתם בקיבוץ
100	23	62	15	בינוני	
100	20	68	12	טוב	
100	44	35	21	לא טוב	4. ניצול לרעה של התפקיד ע"י בכירים בקיבוץ לטובתם האישית
100	28	42	30	בינוני	
100	20	42	38	טוב	

ענו על השאלות האלו כ-1935 משיבים

בארבעה תחומים - אבטלה גלויה, עוני, פיטורין מעבודה, וניצול לרעה של התפקיד - נמצאו הבדלים בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב לבין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב.

- מעל לשליש המשיבים (39%) מהקיבוצים החלשים כלכלית מציינים יש יותר ממקרים בודדים של אבטלה גלויה בקיבוץ בהשוואה לרבע (25%) בקיבוצים החזקים.
- כשליש (31%) מהמשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית מציינים שאין מקרים של עוני בקיבוץ בהשוואה לכשני שלישים (65%) ממשיבי הקיבוצים החזקים כלכלית.
- כשליש מהמשיבים (33%) בקיבוצים החלשים כלכלית מציינים יש יותר ממקרים בודדים של פיטורין מעבודה בקיבוץ בהשוואה לכחמישית (20%) בקיבוצים החזקים.
- קרוב למחצית המשיבים (44%) מהמשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית מציינים יש יותר ממקרים בודדים של ניצול לרעה של התפקיד על ידי בכירים בקיבוץ בהשוואה לרבע (20%) בקיבוצים החזקים.

תופעות חברתיות חריגות בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

השוואה בין המשיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי תופעות חברתיות חריגות בקיבוץ מוצגת בלוח הבא.

לוח 28: קיום תופעות חברתיות חריגות בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות (באחוזים).

תכיפות קיומן של התופעות					
סה"כ	יש יותר ממקרים בודדים	יש מקרים בודדים	לא קיים	המודל:	
100	46	48	6	שיתופי	1. אבטלה גלויה
100	20	66	14	מתחדש	
100	4	14	82	שיתופי	2. עוני
100	8	45	47	מתחדש	
100	21	69	10	שיתופי	3. פיטורי חברים מעבודתם בקיבוץ
100	24	61	15	מתחדש	

ענו כ-1925 משיבים

בנושא האבטלה הגלויה, העוני ופיטורי חברים מהעבודה נמצאו הבדלים בין משיבים מקיבוצים שיתופיים לבין משיבים מקיבוצי המודל המתחדש:

- במודל השיתופי שיעור גבוה יותר מציין שיש יותר ממקרים בודדים של אבטלה גלויה בקיבוץ (46% בשיתופי ו-20% במתחדש).
- במודל המתחדש שיעור גבוה יותר מציין שיש יותר ממקרים בודדים של עוני בקיבוץ (8% במתחדש ו-4% בשיתופי). בקיבוץ השיתופי שיעור גבוה יותר (82%) מאשר בקיבוץ המתחדש (47%) מציין שלא קיים עוני בקיבוץ.
- במודל המתחדש שיעור גבוה יותר מציין שלא קיימים פיטורים של חברים מהעבודה (15% במתחדש ו-10% בשיתופי).

ט. שביעות רצון מהחיים בקיבוץ

בפרק זה תיבחן מידת שביעות הרצון של המשיבים בתחומי חיים שונים.

לוח 29: התפלגות המשיבים לפי שביעות רצונם מתחומי חייהם האישיים (באחוזים).

סה"כ	מרוצה	בינוני	לא מרוצה	שנת הסקר	
100	79	14	7	2021	1. מעבודתך
100	82	14	4	2020	
100	83	12	5	2018	
100	83	12	5	2016	
100	80	13	7	2014	
100	80	12	8	2011	
100	78	14	8	2009	
100	77	15	8	2007	
100	74	18	8	2005	
100	81	12	7	2002	
100	80	16	4	2021	
100	80	16	4	2020	
100	79	16	5	2018	
100	76	18	6	2016	
100	71	21	8	2014	
100	69	23	8	2011	
100	67	26	7	2009	
100	65	26	9	2007	
100	59	30	11	2005	
100	56	26	18	2002	
100	78	15	7	2021	3. מחייך בקיבוץ באופן כללי
100	76	18	6	2020	
100	74	19	7	2018	
100	74	19	7	2016	
100	69	21	10	2014	
100	72	20	8	2011	
100	69	24	7	2009	
100	67	22	11	2007	
100	61	29	10	2005	
100	58	27	15	2002	

לוח 29 ב': התפלגות המשיבים לפי שביעות רצונם בתחומים שונים בקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	מרוצה	בינוני	לא מרוצה	שנת הסקר	
100	53	31	16	2021	4. מהיחסים הבין אישיים בקיבוץ
100	51	34	15	2020	
100	47	35	18	2018	
100	48	33	19	2016	
100	41	38	21	2014	
100	41	40	19	2011	
100	39	43	18	2009	
100	39	41	20	2007	
100	33	41	26	2005	
100	34	40	26	2002	
100	65	23	12	2021	5. מטיפול קיבוץ בביטחון הסוציאלי
100	65	23	12	2020	
100	61	25	14	2018	
100	61	25	13	2016	
100	60	23	17	2014	
100	61	25	14	2011	
100	58	26	16	2009	
100	53	24	23	2007	
100	44	30	26	2005	
100	43	27	30	2002	
100	69	18	13	2021	6. משירותי הבריאות בקיבוץ
100	65	20	15	2020	
100	60	23	17	2018	
100	64	20	16	2016	
100	66	22	12	2014	
100	69	21	10	2011	
100	72	20	8	2009	
100	66	21	13	2007	
100	64	24	12	2005	
100	67	20	13	2003	
100	58	27	15	2021	7. מהפעילות התרבותית בקיבוץ
100	65	24	11	2020	
100	59	26	15	2018	
100	58	28	14	2016	
100	55	30	15	2014	
100	64	23	13	2021	8. משרותי החינוך בקיבוץ
100	67	23	10	2020	
100	65	24	11	2018	
100	67	24	9	2016	
100	46	32	22	2021	9. מטיפול בעלי התפקיד המרכזיים בפניות
100	44	34	22	2020	

השיבו כ-2015 מרואיינים

בכל הנושאים שנבדקו השנה, (פרט לטיפול בעלי התפקיד בפניות אליהם) מעל למחצית המשיבים מציינים שביעות רצון. התחומים, בסדר יורד, הם: שביעות רצון מרמת החיים האישית, מהעבודת, מהחיים בקיבוץ באופן כללי (שלושה רבעים ויותר מהמשיבים מציינים שהם שבעי רצון); משירותי הבריאות בקיבוץ, מטיפול הקיבוץ בביטחון הסוציאלי, משירותי החינוך בקיבוץ, מהפעילות התרבותית בקיבוץ ומהיחסים הבין אישיים בקיבוץ (מעל מחצית המשיבים מציינים שביעות רצון בתחומים אלה). פחות ממחצית המשיבים מציינים שביעות רצון רבה מטיפול בעלי התפקיד בפניותיהם (46% שבעי רצון).

כללית, קיימת שביעות רצון רבה יותר מתחומי החיים האישיים (רמת חיים, עבודה והחיים בקיבוץ) מאשר מתחומי חיים כלליים יותר בקיבוץ.

הבדלים בין התקופות

לא ניכר שינוי מובהק במידת שביעות הרצון מהתחומים השונים בשנים האחרונות. בארבעה תחומים רואים

- עלייה מאז 2002 באחוז המצויינים שביעות רצון. התחומים הם :
- רמת החיים : ב-2002 56% ציינו שהם שבעי רצון והשנה 80%.
  - החיים בקיבוץ באופן כללי : ב-2002 58% ציינו שהם שבעי רצון והשנה 78%.
  - טיפול הקיבוץ בביטחון הסוציאלי : ב-2002 43% ציינו שהם שבעי רצון והשנה 65%.
  - היחסים הבין אישיים בקיבוץ : ב-2002 34% ציינו שהם שבעי רצון והשנה 53%.

הבדלים בין המינים

נמצאו הבדלים בין המינים בשביעות הרצון מהפעילות התרבותית ומטיפול בעלי תפקידים מרכזיים בפניותיהם. כך נמצא שיותר נשים (62%) מגברים (54%) שבעות רצון מהפעילות התרבותית וגם יותר נשים (49%) מגברים (43%) שבעות רצון מטיפול בעלי התפקידים בפניותיהן.

הבדלים בין קבוצות גיל

נמצאו הבדלים מובהקים בין שלושת קבוצות הגיל בשביעות הרצון בכל התחומים :

- א. מהחיים בקיבוץ באופן כללי - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (84%) מאשר מגילאי הביניים (77%) ומהצעירים (72%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ב. מרמת החיים האישית - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (85%) מאשר מגילאי הביניים (79%) ומהצעירים (75%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ג. מטיפול בעלי התפקיד המרכזיים בפניותך - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (50%) מאשר מגילאי הביניים (46%) ומהצעירים (38%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ד. מהיחסים הבין אישיים בקיבוץ - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (61%), מאשר מהקבוצה האחרות (49%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ה. מטיפול הקיבוץ בביטחון הסוציאלי - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (72%), מאשר מקבוצת גילאי הביניים (64%) ומהקבוצה הצעירה (57%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ו. משירותי הבריאות - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (79%), מאשר מקבוצת גילאי הביניים (65%) ומהקבוצה הצעירה (60%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.
- ז. משירותי החינוך - אחוז גדול יותר מהקבוצה המבוגרת (70%), מאשר מקבוצת גילאי הביניים (60%) ומהקבוצה הצעירה (63%) מעיד על שביעות רצון גבוהה.

כללית, הקבוצה המבוגרת יותר שבעת רצון במרבית התחומים שנבחנו מאשר שתי קבוצות הגיל האחרות.

שביעות רצון בקיבוץ - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בלוח הבא נבחנת מידת שביעות הרצון של המשיבים בתחומי חיים שונים, תוך השוואה בין משיבים, מקיבוצים במצב כלכלי שונה.

לוח 30: שביעות רצון בקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	מרוצה	בינוני	לא מרוצה	מצב כלכלי ↓	
100	74	14	12	לא טוב	1. מעבודתך
100	77	15	8	בינוני	
100	82	13	5	טוב	
100	63	26	11	לא טוב	2. מרמת החיים שלך
100	77	19	4	בינוני	
100	88	11	1	טוב	
100	25	28	47	לא טוב	3. מטיפול בעלי תפקידים מרכזיים לפנייתך
100	38	39	23	בינוני	
100	57	30	13	טוב	
100	58	21	21	לא טוב	4. מחייך בקיבוץ באופן כללי
100	75	19	6	בינוני	
100	86	11	3	טוב	
100	38	30	32	לא טוב	5. מהיחסים הבין אישיים בקיבוץ
100	49	35	16	בינוני	
100	61	28	11	טוב	
100	38	31	31	לא טוב	6. מטיפול קיבוץ בביטחון סוציאלי
100	56	29	15	בינוני	
100	79	17	4	טוב	
100	51	25	24	לא טוב	7. משירותי הבריאות שהקיבוץ מספק
100	66	20	14	בינוני	
100	76	16	8	טוב	
100	43	34	23	לא טוב	8. מפעילות תרבותית בקיבוץ
100	57	27	16	בינוני	
100	63	24	13	טוב	
100	51	27	22	לא טוב	9. משרותי חינוך
100	60	27	13	בינוני	
100	71	20	9	טוב	

ענו על השאלות האלו כ-2000 משיבים

בכל התחומים שנבדקו נמצאו הבדלים מובהקים בין המשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית לבין המשיבים מהקיבוצים הבינוניים והחזקים כלכלית, כאשר האחרונים יותר שבעי רצון: שביעות הרצון מהעבודה (74% בקיבוצים החלשים בהשוואה ל-82% בקיבוצים החזקים שבעי רצון). שביעות רצון מהחיים בקיבוץ באופן כללי (בקיבוצים החלשים כלכלית יש 58% שבעי רצון בהשוואה ל-86% שבעי רצון בקיבוצים החזקים כלכלית), מרמת החיים האישית (בקיבוצים החלשים יש 63% שבעי רצון בהשוואה ל-88% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), משירותי הבריאות (בקיבוצים החלשים יש 51% שבעי רצון בהשוואה ל-76% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), מטיפול הקיבוץ בביטחון סוציאלי (בקיבוצים החלשים יש 38% שבעי רצון בהשוואה ל-79% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), משירותי החינוך בקיבוץ (בקיבוצים החלשים יש 51% שבעי רצון בהשוואה ל-71% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), מהיחסים הבין אישיים בקיבוץ (בקיבוצים

החלשים יש 38% שבעי רצון בהשוואה ל-61% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), מהפעילות התרבותית בקיבוץ (בקיבוצים החלשים יש 43% שבעי רצון בהשוואה ל-63% שבעי רצון בקיבוצים החזקים), מטיפול בעלי תפקיד מרכזיים בפניות (בקיבוצים החלשים יש 25% שבעי רצון בהשוואה ל-57% שבעי רצון בקיבוצים החזקים).

שביעות רצון מתחומי חיים שונים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

ההשוואה בין המשיבים משני המודלים של ההתפרנסות לגבי שביעות רצונם מתחומי חיים שונים בקיבוץ מוצגת בלוח הבא.

לוח 31: שביעות רצון מתחומי חיים שונים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	מרוצה	בינוני	לא מרוצה		
100	85	11	4	שיתופי	1. מרמת החיים שלך
100	79	17	4	מתחדש	
100	75	15	10	שיתופי	2. מחייך בקיבוץ באופן כללי
100	80	14	6	מתחדש	
100	42	35	23	שיתופי	3. מהיחסים הבין אישיים
100	57	29	14	מתחדש	
100	78	14	8	שיתופי	4. מטיפול הקיבוץ בביטחון סוציאלי
100	61	26	13	מתחדש	
100	80	12	8	שיתופי	5. משירותי הבריאות
100	66	20	14	מתחדש	

ענו על השאלות האלו כ- 1965 משיבים.

בקיבוצים השיתופיים נמצא אחוז גבוה יותר שמציין שביעות רצון בשלושה מתוך תשעת התחומים שנבחנו. כך שביעות רצון:

מרמת החיים שלהם: 85% שבעי רצון במודל השיתופי לעומת 79% במתחדש;

משירותי הבריאות שהקיבוץ מספק: 80% במודל השיתופי שבעי רצון לעומת 66% במודל המתחדש.

מטיפול הקיבוץ בביטחון סוציאלי: 78% שבעי רצון במודל השיתופי לעומת 61% במתחדש.

בשני תחומים יש יותר שביעות רצון בקיבוץ המתחדש מאשר בשיתופי: 1. שביעות הרצון מהחיים בקיבוץ באופן כללי - בקיבוץ המתחדש 80% שבעי רצון לעומת 75% בקיבוץ השיתופי; 2. היחסים הבין אישיים

בקיבוץ - בקיבוץ המתחדש 57% שבעי רצון לעומת 42% בקיבוץ השיתופי.

עמדות כלפי העבודה

מקום העבודה ורמת ההתפרנסות

הלוח הבא עוסק במקום התעסוקה של המשיבים, בקיבוץ או מחוץ לקיבוץ.

לוח 32: מיקום העבודה הנוכחית של המשיבים (באחוזים)

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2004	2002	
45	39	37	46	60	60	66	63	60	57	1. בקיבוץ
6	8	9	10	5	10	9	9	8	9	2. מחוץ לקיבוץ במסגרת תנועתית או אזרית
49	53	54	44	35	30	25	28	32	34	3. עבודת חוץ בשכר*
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

ענן 1339 משיבים עובדים. * בקטגוריה "בקיבוץ" נכללו גם משיבים עם עסק עצמאי בקיבוץ. בקטגורית "עבודת חוץ בשכר" נכללו גם משיבים העובדים חלקית בקיבוץ, חלקית מחוצה לו, ואלה עם עסק עצמאי מחוץ לקיבוץ.

פחות ממחצית המשיבים עובדים היום בקיבוצם וכל השאר עובדים מחוץ לקיבוץ לפחות חלקית.

הבדלים בין התקופות

בשנה האחרונה יש ירידה מסויימת בעבודת חוץ ועלייה בעבודה בתוך הקיבוץ. אך מאז 2009 ועד 2020 הלך ופחת שיעור חברי הקיבוץ העובדים בקיבוצם וגדל שיעור העובדים מחוצה לו בשכר. כך, ב-2009 66% מהמשיבים עבדו בקיבוץ וב-2020 רק 39%. כמו כן, ב-2009 25% עבדו מחוץ לקיבוץ בשכר וב-2020 עובדים 53% מחוץ לקיבוץ.

הבדלים לפי מין

נמצאו הבדלים בין המינים במקום העבודה: כך נמצא שיותר נשים (47%) מגברים (41%) עובדות בקיבוץ ויותר גברים (54%) מנשים (45%) עובדים מחוץ לקיבוץ בשכר.

הבדלים בין קבוצות גיל

יותר מבוגרים (66%) מאשר גילאי הביניים (44%) וצעירים (30%) עובדים היום בתוך הקיבוץ. 61% מהצעירים, 50% מגילאי הביניים ו-31% מהמבוגרים מועסקים בעבודת חוץ בשכר.

בלוח הבא מוצגת רמת התפקידים בעבודה של המשיבים.

לוח 33: התפקיד הניהולי בעבודה (באחוזים).

התפקיד הניהולי	ללא תפקיד ניהולי	תפקיד בדרג ביניים	תפקיד בכיר	סה"כ
2021	41	17	42	100
2020	39	16	45	100
2018	36	20	44	100
2016	38	16	46	100
2014	43	20	37	100
2011	48	16	36	100
2009	38	20	42	100

ענן 1726 משיבים

שתי חמישיות מהמשיבים מציינים שהם ממלאים תפקיד ניהולי בכיר או בכיר מאוד בעבודתם ושיעור דומה אינם ממלאים תפקיד ניהולי.

הבדלים לפי מין

גברים רבים יותר (48%) מנשים (37%) ממלאים תפקידי ניהול בכירים בעבודתם. רבות הנשים (46%) מהגברים (36%) שאינן ממלאות תפקיד ניהולי.

הבדלים בין קבוצות גיל

רבים מגילאי הביניים (52%) לעומת הצעירים (45%) והמבוגרים (30%) ממלאים תפקידים ניהוליים בכירים בעבודתם הנוכחית.

הלוח הבא עוסק בקבוצת השכר (תמחור) אליה שייכים המשיבים.

לוח 34: קטגוריית השכר/תקציב/פנסיה (כולל ביטוח לאומי) בה נמצאים המשיבים (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2005	2002	השכר ברוטו לחודש:
7	7	10	11	17	23	31	26	30	א. עד 4000 ₪ ברוטו לחודש
14	13	16	17	22	26	22	20	21	ב. בין 4001 ל- 5500 ₪ לחודש
21	22	21	22	21	18	16	15	14	ג. בין 5501 ל- 7000 ₪ לחודש
19	20	18	17	15	11	11	14	16	ד. בין 7001 ל- 9000 ₪ לחודש
15	14	13	14	10	8	9	12	10	ה. בין 9001 ל- 12000 ₪ לחודש
24	24	22	19	15	13	11	13	9	ו. מעל 12000 ₪ ברוטו לחודש
100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

ענן 1934 משיבים

פחות מעשירות (7%) מהמשיבים משתכרים פחות משכר מינימום (עד 4000 ₪). כשליש (35%) משתכרים מ-4001 ₪ ועד 7000 ₪ ברוטו לחודש, שכרם של כ-20% נע בין 7001 ל-9000 ₪ וכשליש (39%) משתכרים מעל 9001 ₪ לחודש.

כללית אפשר לומר שההכנסה (שכר, תקציב, פנסיה וביטוח לאומי) של יותר ממחצית החברים הינה מעל 7000 ₪ לחודש (58%).

הבדלים לפי מין

יותר נשים (24%) מגברים (18%) נכללות בקבוצת השכר הנמוכה מ-5500 ₪. כמו כן, יותר גברים (47%) מנשים (31%) נמצאים בקבוצת השכר הגבוהה מ-9001 ₪.

הבדלים בין קבוצות גיל

רבים יותר מגילאי הביניים (51%) ומהצעירים (49%) בהשוואה למבוגרים (25%) נכללים בקבוצת השכר הגבוהה מ-9001 ₪ ומעלה.

הלוח הבא מציג את קבוצת השכר אליה משייכים עצמם המשיבים.

לוח 35: קבוצת השכר אליה משתייכים המשיבים על פי הערכתם (באחוזים).

קבוצת השכר	נמוכה	בינונית	גבוהה	סה"כ
2021	19	45	36	100
2020	19	46	35	100
2018	22	41	37	100
2016	20	43	37	100
2014	25	40	35	100
2011	29	43	28	100
2009	30	42	28	100
2007	26	43	31	100

ענו על שאלה זו 1912 משיבים

השנה, בדומה למצב בשש השנים האחרונות, מעל לשליש מהמשיבים ממקמים עצמם בקבוצת השכר הגבוהה וכחמישית ממקמים עצמם בקבוצת השכר הנמוכה, וקרוב למחצית בעל שכר ברמה בינונית.

הבדלים לפי מין

רבים הגברים (42%) מהנשים (29%) המשייכים עצמם לקבוצת השכר הגבוהה והגבוהה מאד.

הבדלים לפי גיל

פחות מבוגרים (30%) מצעירים (37%) ומגילאי הביניים (42%) מעריכים עצמם כשייכים לקבוצת השכר הגבוהה.

הלוח הבא עוסק בהיבט נוסף של המצב הכלכלי של החברים.

לוח 36: "האם העבודה מפרנסת אותך בכבוד" (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2005	2002	
10	10	10	10	12	14	11	13	15	14	1. במידה מועטה
27	28	27	29	32	31	26	28	26	29	2. במידה מסוימת
63	62	63	61	56	55	63	59	59	57	3. במידה רבה
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

ענו על השאלה הזאת 1918 משיבים.

קרוב לשני שלישים מהמשיבים סבורים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד במידה רבה, עשירית מציינים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד במידה מועטה.

הבדלים לפי מין

רבים הגברים (68%) מהנשים (58%) המציינים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד.

הבדלים בין קבוצות גיל

רבים יותר מהמבוגרים (67%) ומגילאי הביניים (62%) בהשוואה לצעירים (60%) הסבורים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד.

עמדות כלפי עבודה - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בחלק זה ייבדק הקשר בין המצב הכלכלי של הקיבוץ לבין נושאים שונים הקשורים לעבודה ולתימחורה.

הלוח הבא מציג את מקום עבודתם של המשיבים לפי מצבו הכלכלי של קיבוצם.

לוח 37: מקום העבודה בקיבוץ או מחוצה לו לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (אחוזים).

מצב כלכלי של קיבוץ

מקום העבודה	לא טוב	בינוני	טוב
1. בקיבוץ	34	40	50
2. מחוץ לקיבוץ במסגרות תנועתיות ואזוריות	9	4	7
3. עבודת חוץ בשכר	57	56	43
סה"כ	100	100	100

השיבו 1338 משיבים27

בקיבוצים החלשים כלכלית 34% עובדים בקיבוצם לעומת 50% בקיבוצים החזקים כלכלית, כמו כן, בקיבוצים החלשים כלכלית 57% עובדים בעבודת חוץ בשכר לעומת 43% בקיבוצים החזקים כלכלית.

לוח 38: "קטגוריית השכר בה נמצאים המשיבים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי של קיבוץ

התמחור	לא טוב	בינוני	טוב
עד 5500 ₪	27	21	19
בין 5501 ל-9000 ₪	39	37	42
מ-9001 ₪ ומעלה	34	43	39
סה"כ	100	100	100

ענו על השאלה הזאת 1927 משיבים.

בקיבוצים החלשים כלכלית 27% משתכרים עד 5500 ₪ לעומת 19% בקיבוצים החזקים כלכלית. בקיבוצים החלשים כלכלית 34% משתכרים מעל 9000 ₪ ובחזקים כלכלית 39%.

לוח 39: קבוצת השכר אליה משתייכים המשיבים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי של קיבוץ

קבוצת השכר	לא טוב	בינוני	טוב
1. נמוכה	33	21	13
2. בינונית	39	45	47
3. גבוהה	28	34	40
סה"כ	100	100	100

ענו על שאלה זו 1586 משיבים

יותר משיבים (33%) מהקיבוצים החלשים כלכלית מאשר מהקיבוצים החזקים כלכלית (13%) משייכים עצמם לקבוצת השכר הנמוכה. ברמת השכר הגבוהה המצב הוא בהתאם (28% ממשיבי הקיבוצים החלשים לעומת 40% מהחזקים משייכים עצמם לקבוצת השכר הגבוהה).

לוח 40: "האם העבודה מפרנסת אותך בכבוד" לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי של קיבוץ

פרנסה בכבוד	לא טוב	בינוני	טוב
במידה מועטה	21	10	6
במידה מסוימת	37	28	24
במידה רבה	42	62	70
סה"כ	100	100	100

ענו על השאלה הזאת 1910 משיבים.

יותר משיבים מקיבוצים חזקים כלכלית (70%) מאשר מקיבוצים חלשים (42%) מציינים שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד במידה רבה.

לא נמצאו הבדלים מבחינת התפקיד הניהולי בעבודה לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ.

לסיכום, כאשר המצב הכלכלי של הקיבוץ לא טוב, יותר משיבים מציינים שהם עובדים מחוץ לקיבוץ, שהם נמצאים בקבוצת השכר הנמוכה ופחות משיבים סבורים גם שעבודתם מפרנסת אותם בכבוד.

עמדות כלפי העבודה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בחלק זה יושוו משיבים משני המודלים של ההתפרנסות: שיתופי ומתחדש. מוצגות רק ההשוואות בהן יש הבדלים מובהקים בין המודלים. הלוח הראשון בוחן את רמת ההשתכרות בשני המודלים.

לוח 41: רמת ההשתכרות (תקצוב) לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (אחוזים).

מודל ההתפרנסות

רמת התמחור	שיתופי	מתחדש
עד 5500 ₪	33	17
5501 - 9000 ₪	36	41
מעל 9000 ₪	31	42
סה"כ	100	100

השיבו 1897 משיבים

מהלוח ניתן לראות שיש יותר משיבים בקיבוצים השיתופיים (33%) המציינים שרמת ההשתכרות (תקצוב) שלהם נמוכה יחסית (עד 5500 ₪) מאשר במתחדשים (17%). כמו כן, יותר משיבים בקיבוצים המתחדשים (42%) לעומת בשיתופיים (31%) משתכרים מעל 9000 ₪.

לוח 42: מיקום העבודה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מודל ההתפרנסות

מיקום העבודה	שיתופי	מתחדש
1. בקיבוץ	60	39
2. מחוצה לו במסגרות תנועתיות ואזוריות	7	6
3. עבודת חוץ בשכר	33	55
סה"כ	100	100

השיבו 1329 משיבים

יותר משיבים מהקיבוצים השיתופיים עובדים בתוך חצר הקיבוץ (60%) בהשוואה למשיבים במודל המתחדש (39%). כמו כן, יותר משיבים מהקיבוצים במודל המתחדש (55%) מאשר במודל השיתופי (33%) עובדים מחוץ לקיבוץ במסגרת שאינה קשורה לקיבוץ.

ניתן לסכם שבקיבוצים המתחדשים יש יותר המשתכרים מעל 9001 ₪ לחודש ופחות חברים העובדים בתוך הקיבוץ. בקיבוצים השיתופיים, בהם חלק גדול מהשירותים עדיין מסופק לחברים ללא עלות או בסבסוד, יש יותר המשייכים עצמם לרמת השכר הנמוכה ויותר העובדים בתוך הקיבוץ.

השפעה אישית על הנעשה בקיבוץ

בפרק זה תיבחנה ארבע שאלות על ההשפעה האישית בקיבוץ: ההשפעה האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים וחברתיים ושביעות רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

הלוח הבא מציג את הערכת המשיבים לגבי השפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים וחברתיים בקיבוץ.

לוח 43: הערכת המשיבים לגבי השפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים ונושאים חברתיים בקיבוץ (באחוזים)

השפעה על:	נמוכה	בינונית	גבוהה	סה"כ
נושאים כלכליים-2021	57	28	15	100
נושאים כלכליים-2020	61	24	15	100
נושאים כלכליים-2018	60	24	16	100
נושאים כלכליים-2016	60	26	14	100
נושאים חברתיים -2021	39	33	28	100
נושאים חברתיים -2020	43	29	28	100
נושאים חברתיים -2018	42	31	27	100
נושאים חברתיים -2016	42	30	28	100

ענו על שאלות אלו 1986 משיבים

כשביעית (15%) מהמשיבים מעריכים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים גבוהה ושלוש חמישיות מעריכים אותה כנמוכה (57%). כרבע מעריכים את השפעתם האישית על החלטות חברתיות כגבוהה (28%) ושתי חמישיות כנמוכה (39%).

הבדלים לפי מין

נמצאו הבדלים בהשפעה אישית נתפסת על נושאים חברתיים בקיבוץ. רבות יותר הנשים (32%) מהגברים (25%) המציינות שהשפעתן האישית על החלטות הנוגעות לנושאים חברתיים גבוהה.

נמצאו הבדלים בהשפעה אישית נתפסת על נושאים כלכליים בקיבוץ. רבים יותר הגברים (18%) מהנשים (12%) המציינים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים גבוהה.

הבדלים בין קבוצות הגיל

רבים יותר הצעירים (64%) מהמבוגרים (56%) ומגילאי הביניים (53%) המציינים שהשפעתם על החלטות הכלכליות בקיבוץ נמוכה.

כך גם לגבי ההשפעה על החלטות החברתיות בקיבוץ: רבים יותר הצעירים (42%) מהמבוגרים (39%) ומגילאי הביניים (34%) המציינים זאת.

השפעה אישית על הנעשה בו – השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוחות הבאים משווים בין התשובות של משיבים מקיבוצים חלשים כלכלית לבין משיבים מקיבוצים בינוניים וחזקים כלכלית בנושאים הקשורים להערכת השפעתם בקיבוץ.

לוח 44: השפעה אישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים בקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	נמוכה	בינונית	גבוהה	סה"כ
לא טוב	75	17	8	100
בינוני	60	26	14	100
טוב	49	32	19	100

ענו 1981 משיבים

75% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית סבורים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים כלכליים נמוכה בהשוואה ל-49% מהמשיבים בקיבוצים החזקים. 8% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית מעריכים את השפעתם בנושאים כלכליים כגבוהה בהשוואה ל-19% בקיבוצים החזקים כלכלית.

לוח 45: השפעה אישית על החלטות הנוגעות לנושאים חברתיים בקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	נמוכה	בינונית	גבוהה	סה"כ
לא טוב	57	24	19	100
בינוני	45	31	24	100
טוב	30	37	33	100

ענו 1978 משיבים

57% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית סבורים שהשפעתם האישית על החלטות הנוגעות לנושאים חברתיים נמוכה בהשוואה ל-30% מהמשיבים בקיבוצים החזקים. כמו כן, 19% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית מעריכים את השפעתם בנושאים החברתיים כגבוהה בהשוואה ל-33% בקיבוצים החזקים כלכלית.

אין הבדלים מובהקים בין המשיבים מהקיבוצים השיתופיים למתחדשים בהשפעה אישית על הנעשה בקיבוץ בהחלטות כלכליות.

לוח 46: השפעה אישית על החלטות הנוגעות לנושאים חברתיים בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מודל ההתפרנסות

השפעה אישית על נושאים חברתיים	שיתופי	מתחדש
1. נמוך	32	40
2. בינוני	38	32
3. גבוה	30	28
סה"כ	100	100

השיבו 1959 משיבים

בקיבוצים המתחדשים אחוז גדול יותר של משיבים (40%) בהשוואה לקיבוצים השיתופיים (32%) מציין שיש לו השפעה אישית מועטה על נושאים חברתיים.

שביעות רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ

הלוח הבא מציג את שביעות רצון המשיבים מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

לוח 47: התפלגות המשיבים לפי שביעות רצונם מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ (באחוזים).

42	לא מרוצה	בינוני	מרוצה	סה"כ
2021	26	35	39	100
2020	27	33	40	100
2018	29	34	37	100
2016	26	35	39	100
2014	32	37	31	100
2011	28	41	31	100
2009	31	40	29	100
2007	32	37	31	100
2005	34	36	30	100
2002	36	37	27	100

ענו על שאלה זו 2014 משיבים

כשליש (39%) מהמשיבים שבעי רצון מאפשרותם להשפיע על הנעשה בקיבוץ וכרבע (26%) אינם שבעי רצון.

הבדלים בין התקופות

מאז 2002 ניכרת עליה באחוז המשיבים שהם שבעי רצון מהאפשרות שלהם להשפיע על הנעשה בקיבוץ מ-27% ל-39%.

הבדלים לפי מין

רבים הגברים (29%) מהנשים (23%) שאינם שבעי רצון מהאפשרות שלהם להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

הבדלים בין קבוצות גיל

נמצאו הבדלים מובהקים בין שלושת קבוצות הגיל בשביעות הרצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ: אחוז גדול יותר מגילאי הביניים (45%) מאשר מהצעירים (35%) ומהקבוצה המבוגרת (38%) מציין שביעות רצון גבוהה מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

לוח 48: שביעות רצון מאפשרותך להשפיע על הנעשה בקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי ↓	לא מרוצה	בינוני	מרוצה	סה"כ
לא טוב	46	30	24	100
בינוני	29	37	34	100
טוב	18	34	48	100

ענו 2010 משיבים

46% מהמשיבים בקיבוצים החלשים כלכלית אינם שבעי רצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ בהשוואה ל-18% בקיבוצים החזקים; בקיבוצים החלשים 24% מהמשיבים שבעי רצון בהשוואה ל-48% בחזקים כלכלית.

אין הבדלים בין המשיבים מקיבוצים השיתופיים למתחדשים בשביעות הרצון מהאפשרות להשפיע על הנעשה בקיבוץ.

עמדות כלפי שינויים בקיבוץ

השינויים בקיבוצים והשלכותיהם נידונים במסגרות שונות הן בקיבוץ והן מחוץ לו. המשכנו לעקוב גם בסקר זה אחרי עמדות החברים כלפי סוגים שונים של שינויים הקיימים והמוצעים בקיבוצים.

תשובות המשיבים מחולקות לשני תת-נושאים. הנושא הראשון בו עסקנו הוא עמדות כלפי הפרטות מסוגים שונים, חלוקת רכוש הקיבוץ וכן עמדות כלליות כלפי מכירה והורשה של מניות אותן מקבלים חברי הקיבוץ. הנושא השני הוא עמדות כלפי שינויים בתחום הדמוקרטיה בקיבוץ.

1. עמדות כלפי הפרטות וחלוקת רכוש הקיבוץ

נבחנו עמדות כלפי הפרטה בשירותי החינוך והבריאות, קיומה של ערבות הדדית מוגבלת. כמו כן נבחנו עמדות המשיבים כלפי חלוקת רכוש הקיבוץ לחברים.

א. עמדות כלפי הפרטות

לוח 49: שלילה או תמיכה בהפרטות (באחוזים).

שנת הסקר	שוללים	מהססים	תומכים	ס"ה	
2021	42	9	49	100	הפרטה טוטלית הכוללת חינוך ובריאות
2020	44	10	46	100	
2018	40	10	50	100	
2016	47	11	42	100	
2014	53	9	38	100	
2011	59	9	32	100	
2009	56	8	36	100	
2007	60	9	31	100	
2005	58	10	32	100	
2003	57	13	30	100	
2021	31	24	45	100	ערבות הדדית מוגבלת
2020	28	23	49	100	
2014	32	12	56	100	
2011	36	12	52	100	
2009	34	13	53	100	
2007	19	11	70	100	
2005	21	12	67	100	

ענו כ-1990 משיבים

בתחום ההפרטות נמצא שאחוז המתנגדים להפרטה טוטלית הכוללת חינוך ובריאות נמוך מאחוז התומכים בה (42% לעומת 49% בהתאמה). כמחצית המשיבים (45%) תומכים בקיומה של ערבות הדדית מוגבלת בקיבוצם וכשליש (31%) שוללים זאת.

הבדלים בין התקופות

אחוז התומכים בהפרטה טוטלית עלה מאז 2003 ועד 2021 מ-30% ל-49% ומאידך קטן אחוז השוללים מ-57% ל-42%. בשנים האחרונות אחוז התומכים ואחוז השוללים יציב יחסית. לאורך השנים חלה ירידה בשיעור התומכים בקיומה של ערבות הדדית מוגבלת. כך, ב-2014 תמכו בקיומה 56% מהמשיבים בהשוואה ל-45% השנה.

הבדלים בין המינים

נמצאו הבדלים בנושא הערבות ההדדית. אחוז גדול יותר מהגברים (48%) מאשר מהנשים (41%) תומך בערבות הדדית מוגבלת. לא נמצאו הבדלים בין המינים בעמדות כלפי ההפרטה הטוטאלית.

הבדלים בין קבוצות הגיל

נמצאו הבדלים לפי קבוצות גיל לגבי שתי שאלות שנבדקו בחלק זה: הפרטה טוטאלית הכוללת חינוך ובריאות – 52% מגילאי הביניים תומכים בהפרטה טוטאלית לעומת 48% מהמבוגרים ו-43% מהצעירים. ערבות הדדית מוגבלת: 51% מהמבוגרים לעומת 42% מגילאי הביניים ו-38% מהצעירים תומכים בערבות הדדית מוגבלת.

כללית, הצעירים פחות תומכים הן בהפרטה טוטלית והן בהגבלת הערבות ההדדית מאשר המבוגרים וגילאי הביניים.

לא נמצאו הבדלים בהפרטות השונות בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

עמדות כלפי הפרטה טוטלית בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בחלק זה יושוו משיבים משני מודלים של התפרנסות: שיתופי ומתחדש.

לוח 50: שלילה או תמיכה בהפרטה טוטאלית הכוללת חינוך ובריאות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
שיתופי	63	9	28	100
מתחדש	36	9	55	100

ענו על השאלות 1954 מרואיינים.

בקיבוצים השיתופיים קיימת התנגדות של קרוב לשני שלישים מהמשיבים להפרטה טוטלית הכוללת חינוך ובריאות. בקיבוצים המתחדשים כשליש מתנגדים לכך ומעל למחצית תומכים.

לוח 51: שלילה או תמיכה בערבות הדדית מוגבלת לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
שיתופי	44	23	33	100
מתחדש	28	24	48	100

ענו על השאלות 1894 מרואיינים.

בקיבוצים השיתופיים יש יותר מתנגדים מאשר בקיבוצים המתחדשים להגבלת הערבות ההדדית. כך, כרבע (28%) ממשיבי הקיבוצים המתחדשים לעומת קרוב למחצית (44%) מהקיבוצים השיתופיים שוללים את הגבלת הערבות ההדדית.

אתגרי הקיבוץ המתחדש ב-5 השנים הבאות - דברים בפי אומנם

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי הקיבוץ המתחדש ביחס לערבות הדדית, עזרה הדדית, סולידריות, לכידות. הציטוטים ממחישות את תפיסתם של החברים כלפי השינויים ותהליך קבלתם ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

ערבות הדדית וכניסה "לנעלי המדינה" באותם תחומים שלא מגיעים לחברי הקיבוץ.

עזרה הדדית. עזרה הדדית רפואית וכלכלית. שימור חיי הקהילה ועזרה הדדית לאלו שנפגעו מהניהול חסר האחריות בידי המדינה של מערכות הכלכלה והחינוך.

לכידות חברתית הן במסגרת חברי הקיבוץ, והן בין חברי הקיבוץ להרחבה.

סולידריות חברתית - שמירה על הסולידריות בין כל חלקי האוכלוסייה. איתור ועזרה למשפחות שמתמודדות עם קשיים כלכליים ואישיים.

לדאוג לרווחת החברים כולם, גם המבוגרים וגם הצעירים לצרכיהם ולתרבות, עזרה ותמיכה בחולים ובמבודדים, עזרה לנצרכים ומניעת הידרדרות עקב אבטלה/לחצים משפחתיים וכדומה. אחריות הדדית לכל התושבים וטיפול פי הצורך בחולים ומבודדים.

סיוע לחלשים מחוץ לקבוץ, סיוע גם לנוקקים בישוים סמוכים. תמיכה במצוקה הכלכלית של עצמאים, תמיכה כלכלית וחברתית בנפגעים מהמצב, לדאוג לאנשים שאיבדו את עבודתם. והמשך האמונה בעזרה הדדית וחיים בקהילה קטנה ותומכת, לא לגדול יותר מידי. שמירה על ערבות הדדית תוך שמירה על בריאות התושבים ומיגור המגפה בקיבוץ. לדעתי לבדוק מה המצב הכלכלי של כל משפחה, לתת עזרה למשפחות במצב כלכלי קשה, עזרה בחינוך שיחות טיפוליות בחינם של אנשי מקצוע, לילדים שנוקקים לעזרה והורים, כמו פסיכולוג, בריאות הנפש, לראות מה קורה מסביבנו. לתת מענה זמין ומהיר לא להיות שאננים. שמירה על בריאות החברים תוך המשך הפעלת המנגנונים של ערבות הדדית לטובת הנזקקים. לשמור על המצב הנפשי/חברתי של התושבים. לתת לחברים הרגשה שהם בטוחים ומטופלים מבחינה בריאותית וכלכלית וחברתית, תמיכה ועזרה הדדית הן לחברים המבוגרים והן לחברים שפוטרו שיצאו לחלת וכו'.

ב. חלוקת רכוש הקיבוץ לחברים

1. השאלה הראשונה בחנה את החשיבות שמייחסים המשיבים לרישום הדירות על שם חברי הקיבוץ.

לוח 52: חשיבות רישום הדירות ע"ש החברים (באחוזים).

שנת הסקר	לא חשוב	חשיבות בינונית	חשוב מאד	סה"כ
2021	15	10	75	100
2020	15	10	75	100

ענו על שאלות אלו כ-1990 מראיינים

שלושה רבעים מהמשיבים סבורים שיש חשיבות רבה לרישום הדירות על שם החברים וכשביעית סבורים שאין לכך חשיבות.

לא נמצאו הבדלים בעמדות כלפי רישום דירות ע"ש החברים לפי מין, לא לפי קבוצות גיל וגם לא לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 53: רישום דירות ע"ש החברים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

	לא חשוב	חשיבות בינונית	חשוב מאד	סה"כ
שיתופי	31	13	57	100
מתחדש	10	8	82	100

ענו 1948 משיבים

במודל המתחדש כארבע חמישיות (82%) מהמשיבים תומכים ברישום הדירות על שם החברים לעומת כמחצית (57%) במודל השיתופי. בהתאמה, במודל השיתופי יש יותר מתנגדים לכך, כשליש (31%), מאשר במודל המתחדש שם עשירית (10%) מתנגדים למתן אפשרות כזאת.

2. שלילה או תמיכה במתן אפשרות לחברי הקיבוץ להשכיר את דירתם

לוח 54: שלילה או תמיכה במתן אפשרות לחברים להשכיר את דירתם (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ	
42	18	40	100	2021
44	17	39	100	2020

ענו על שאלות אלו כ-1980 מרואיינים

שתי חמישיות (42%) מהמשיבים שוללים מתן אפשרות לחברי הקיבוץ להשכיר את דירתם ואחוז דומה (40%) תומכים בכך.

לא נמצאו הבדלים לפי מין ולפי קבוצות גיל בנושא זה.

הפרטות השונות – השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

לוח 55: עמדות כלפי השכרת דירות ע"י חברים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
לא טוב	38	18	44	100
בינוני	37	18	45	100
טוב	46	17	37	100

ענו 1975 מרואיינים.

כאשר המצב הכלכלי של הקיבוץ לא טוב יש יותר משיבים, כמחצית (44%), התומכים במתן אפשרות לחבריו להשכיר דירתם מאשר כשהמצב הכלכלי של הקיבוץ טוב שם התמיכה היא של כשליש מהמשיבים (37%).

לוח 56: השכרת דירות ע"י חברים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ	
70	12	18	100	שיתופי
34	19	47	100	מתחדש

ענו 1940 משיבים

במודל המתחדש כמחצית (47%) מהמשיבים תומכים במתן אפשרות לחברים להשכיר את דירתם לעומת כחמישית (18%) במודל השיתופי. בהתאמה, במודל השיתופי יש יותר מתנגדים לכך, כשלושה רבעים (70%), מאשר במודל המתחדש שם כשליש (34%) מתנגדים למתן אפשרות כזאת.

ג. עמדות כלליות כלפי מכירה והורשה של מניות אותם מקבלים חברי הקיבוץ

לוח 57: עמדות לגבי האפשרות שחברי הקיבוץ יוכלו למכור את מניותיהם (באחוזים).

למכור מניות	שלילית	חיובית, אך רק לחברים בקיבוץ	חיובית, גם לשאינם חברי קיבוץ	סה"כ
2021	47	43	10	100
2020	48	43	9	100
2018	41	46	13	100
*2011	42	44	14	100
2009	38	45	17	100
2007	35	42	23	100

* אלה השנים בהן נשאלה שאלה זו. השנה ענו על השאלה זו 1948 מרואיינים

קרוב למחצית (47%) מהמשיבים מתנגדים למתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור מניות שהם מקבלים מהקיבוץ ומעט פחות (43%) תומכים במתן אפשרות למכירתן רק לחברי קיבוץ. ההתנגדות למכירת מניות הקיבוץ, אם יחולקו, עולה עם השנים.

לא נמצאו הבדלים לפי מין ולפי גיל בעמדות כלפי מכירת מניות.

לוח 58: עמדות לגבי מתן אפשרות לחבר קיבוץ להוריש מניות לבניו/בנותיו (באחוזים).

סה"כ	חיובית	לא שלילית ולא חיובית	שלילית	להוריש מניות לבניו/בנותיו
100	65	14	21	2021
100	65	14	21	2020
100	67	15	18	2018
100	78	12	10	2007
100	76	13	11	2005

ענן 1964 משיבים

כשני שלישים מהמשיבים (65%) רואים בחיוב את מתן האפשרות לחברי קיבוץ להוריש את המניות לילדיהם וכחמישית (21%) מתנגדים לכך. שיעור המתנגדים עולה לאורך השנים והתייצב השנה.

הבדלים לפי מין

נמצאו הבדלים בין המינים לגבי הורשת המניות לבנים/ות: יותר נשים (68%) מגברים (63%) מחייבים זאת וכן יותר גברים מנשים שוללים (25% לעומת 17%).

הבדלים בין קבוצות הגיל

68% מהמבוגרים ו-65% מגילאי הביניים לעומת 58% מהצעירים מתייחסים בחיוב לאפשרות להוריש את המניות לבניו/ות קיבוץ.

עמדות כלליות כלפי הורשה ומכירת מניות - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא משווה בין תשובותיהם של משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב לבין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי בינוני וטוב לגבי עמדות כלפי מתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור את מניותיהם בנכסי הקיבוץ.

לוח 59: עמדות לגבי האפשרות שחברי קיבוץ יוכלו למכור מניותיהם לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי

טוב	בינוני	לא טוב	העמדה כלפי מכירת מניות
49	48	40	שלילית
43	43	42	חיובית, אך רק לחברים בקיבוץ
8	9	18	חיובית, גם לשאינם חברי קיבוץ
100	100	100	סה"כ

ענן 1941 מרואיינים

שיעור המתנגדים למתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור מניות שהם מקבלים בנכסי הקיבוץ גדול יותר בקיבוצים במצב כלכלי טוב (49%) משיעורם בקרב משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (40%).

לא נמצאו הבדלים לפי המצב הכלכלי לגבי הורשת מניות.

עמדות כלליות כלפי הורשת ומכירת מניות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

ההבדלים בין עמדות המשיבים מקיבוצים המקיימים מודלים שונים של התפרנסות כלפי מתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור ו/או להוריש מניות בנכסי הקיבוץ שהם מקבלים מוצגים בשני הלוחות הבאים.

לוח 60: עמדות לגבי האפשרות שחברי קיבוץ יוכלו למכור מניותיהם - לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

למכור מניות	שלילית	חיובית, אך רק לחברים בקיבוץ	חיובית, גם לאלה שאינם חברי קיבוץ	סה"כ
שיתופי	54	37	9	100
מתחדש	46	44	10	100

* ענו על שאלה זו 1909 מרואיינים

פחות משיבים מהקיבוצים המתחדשים (46%), מאשר מהשיתופיים (54%) מתנגדים למתן אפשרות לחברי הקיבוץ למכור מניות שהם מקבלים בנכסי הקיבוץ. פחות ממחצית במודל המתחדש (44%) רואים זאת בחיוב וכשליש במודל השיתופי (37%) רק בתנאי שהמכירה תעשה לחברי הקיבוץ בלבד. מיעוט בשני המודלים תומך במתן אפשרות למכירת המניות גם לכאלה שאינם חברי קיבוץ.

לוח 61: עמדות לגבי האפשרות שחברי הקיבוץ יוכלו להוריש את מניותיהם לילדיהם - לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

להוריש מניות	שלילית	לא שלילית ולא חיובית	חיובית	סה"כ
שיתופי	27	15	58	100
מתחדש	20	13	67	100

* ענו על שאלה זו 1926 מרואיינים

יותר משיבים מהמודל המתחדש (67%) מאשר מהמודל השיתופי (58%) מתייחסים בחיוב למתן אפשרות לחברי הקיבוץ להוריש את מניותיהם לילדיהם.

ד. שיתוף ושיוך החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ:

נשאלו שתי שאלות בנושא זה: האחת עסקה בשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ והשנייה בשיוך הנכסים הכלכליים לחברים חדשים בצורת מניות.

לוח 62: עמדות כלפי שיתוף ושיוך הנכסים הכלכליים של הקיבוץ לחברים החדשים (באחוזים).

שנת הסקר	שולל	מהסס	תומך	סה"כ	
2021	27	22	51	100	שיתוף חברים חדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ
2020	27	23	50	100	
2018	29	21	50	100	
2014	43	25	32	100	
2021	24	21	55	100	שיוך נכסים כלכליים של הקיבוץ לחברים בצורת מניות *
2020	24	22	54	100	
2018	37	24	39	100	
2011	54	21	25	100	

ענו כ-1970 מרואיינים. * ב-2021 לגבי השיוך לא כתבו חברים חדשים

בשאלה הראשונה לא פורט כיצד ישותפו החברים החדשים בנכסים לעומת זאת בשנייה היה פרוט שהנכסים הכלכליים ישויכו בצורת מניות.

מחצית (51%) מהמשיבים מתייחסים בחיוב לשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ וכרבע (27%) שוללים עמדה זו. ב-2014 תמכו בכך רק 32%.

מעל למחצית (55%) המשיבים תומכים בשיוך הנכסים הכלכליים של הקיבוץ לחברים בצורת מניות וכחמישית (24%) שוללים זאת. יש עליה בתומכים לאורך השנים, כך ב-2011 תמכו בכך רק 25% מהמשיבים.

הבדלים לפי מין

יותר גברים (57%) מנשים (47%) תומכים בשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ. 28% מהגברים לעומת 21% מהנשים שוללים את שיוך הנכסים הכלכליים בצורת מניות לחברים החדשים.

הבדלים לפי קבוצות הגיל

נמצאו הבדלים לפי קבוצות גיל בשתי השאלות: לגבי שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ – 66% מהצעירים תומכים בכך לעומת 52% מגילאי הביניים ו-44% מהמבוגרים. לגבי שיוך נכסים כלכליים לחברים בצורת מניות – 58% מהמבוגרים תומכים בכך לעומת 55% מגילאי הביניים ו-44% מהצעירים.

עמדות כלפי שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ

נמצאו הבדלים מובהקים בין קיבוצים במצב כלכלי שונה ביחס לשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ.

לוח 63: עמדות כלפי שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

עמדה כלפי שיתוף בנכסים כלכליים

מצב כלכלי של הקיבוץ	שולל	מהסס	תומך	סה"כ
לא טוב	35	22	43	100
בינוני	29	22	49	100
טוב	22	22	56	100

ענו 1965 מרואיינים.

בקיבוצים החלשים כלכלית יש יותר (35%) השוללים את האפשרות לשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ בהשוואה לשוללים זאת (22%) בקיבוצים הנמצאים במצב כלכלי טוב. בהתאם לכך, בקיבוצים החלשים כלכלית פחות משיבים (43%) תומכים בשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ בהשוואה למשיבי הקיבוצים החזקים כלכלית (56%).

עמדות כלפי שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בלוח הבא יושו משיבים משני המודלים של התפרנסות: שיתופי ומתחדש לגבי עמדתם כלפי שיוך נכסים כלכליים לחברים בצורת מניות.

לוח 64: שיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
29	24	47	100
26	21	53	100

ענו 1928 מרואיינים.

יותר משיבים (53%) מהקיבוצים במודל המתחדש מאשר מהקיבוצים השיתופיים (47%) תומכים בשיתוף החברים החדשים בנכסים הכלכליים של הקיבוץ.

לוח 65: שיוך נכסים כלכליים של הקיבוץ לחברים בצורת מניות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
32	22	46	100
22	21	57	100

ענו 1927 משיבים

בקיבוצים המתחדשים אחוז גבוה יותר של משיבים בהשוואה לקיבוצים השיתופיים תומך בשיוך נכסים כלכליים של הקיבוץ לחברים חדשים בצורת מניות. כך, בקיבוצים המתחדשים 57% תומכים בשיוך נכסים כלכליים ובקיבוצים השיתופיים 46%. כמו כן, יותר משיבים (32%) מהקיבוצים במודל השיתופי מאשר מהקיבוצים במודל המתחדש (22%) מתנגדים לשיוך.

ה. עמדות כלפי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ

לוח 66: עמדות כלפי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ (באחוזים).

שנת הסקר	שולל	מהסס	תומך	סה"כ
2021	60	23	17	100
2020	61	21	18	100
2018	61	20	19	100
2014	63	20	17	100

ענו כ-1959 מרואיינים.

קרוב לשני שלישים מהמשיבים (60%) שוללים את מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ וכחמישית (17%) תומכים בעמדה זו. עמדות המשיבים לא השתנו בנושא זה מאז 2014.

הבדלים לפי מין

יותר גברים (62%) מנשים (58%) שוללים את מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ.

אין הבדלים לפי קבוצות הגיל

עמדות כלפי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ

נמצאו הבדלים מובהקים בין קיבוצים במצב כלכלי שונה ביחס למכירת נכסים יצרניים.

לוח 67: עמדות כלפי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

עמדה כלפי מכירת הנכסים הכלכליים

מצב כלכלי של הקיבוץ	שולל	מהסס	תומך	סה"כ
לא טוב	53	23	24	100
בינוני	61	25	14	100
טוב	63	20	17	100

ענו 1954 מרואיינים.

בקיבוצים החלשים כלכלית שיעור השוללים (53%) את מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ קטן בהשוואה לשיעורם (63%) בקיבוצים החזקים כלכלית.

עמדות כלפי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בלוח הבא יושו עמדותיהם של משיבים משני המודלים של התפרנסות, שיתופי ומתחדש, לגבי מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ.

לוח 68: מכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
73	15	12	100
57	24	19	100

ענו 1918 מרואיינים.

יותר משיבים (73%) מהקיבוצים במודל השיתופי מאשר מהקיבוצים המתחדשים (57%) מתנגדים למכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ. כמו כן, בקיבוצים המתחדשים אחוז גבוה יותר של משיבים בהשוואה לקיבוצים השיתופיים תומך במכירת הנכסים היצרניים של הקיבוץ. כך, בקיבוצים המתחדשים 19% תומכים בכך ובקיבוצים השיתופיים 12%.

2. עמדות כלפי שינויים בתחום הדמוקרטיה בקיבוץ

דמוקרטיה ישירה לעומת עקיפה

בנושא השינויים בנהלי הדמוקרטיה בקיבוץ נשאלה שאלה אחת שעסקה בהחלפת הדמוקרטיה הישירה בדמוקרטיה עקיפה (על ידי נציגים נבחרים).

לוח 69: שלילה או תמיכה בהעברת כל סמכויות אסיפת/ שיחת הקיבוץ להנהלת הקיבוץ* (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
71	12	17	100
73	13	14	100
71	12	17	100
73	12	15	100
78	9	13	100
73	13	14	100
61	16	23	100

* ב-2009 הנוסח היה העברה למועצה מייצגת. ענו ב-2021 - 1986 מרואיינים.

מעל עשירית (17%) מהמשיבים תומכים במעבר לדמוקרטיה ייצוגית (הנהלת הקיבוץ), כשלושה רבעים (71%) שוללים.

הבדלים בין תקופות

לאורך השנים, מאז 2011, לא חל שינוי משמעותי בעמדות החברים כאשר כשלושה רבעים שוללים ביטולה של הדמוקרטיה הישירה.

הבדלים לפי מין

יותר גברים (74%) מנשים (68%) שוללים את העברת סמכויות השיחה להנהלת הקיבוץ.

לא נמצאו הבדלים לפי קבוצות גיל ולפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 70: שלילה או תמיכה בהעברת כל סמכויות אסיפת/ שיחת הקיבוץ להנהלת הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
83	8	9	100
68	13	19	100

ענו 1943 מרואיינים.

יותר משיבים מקיבוצים במודל השיתופי (83%) מאשר מקיבוצים במודל המתחדש (68%) מתנגדים להעברת כל סמכויות אסיפת/ שיחת הקיבוץ להנהלת הקיבוץ. שיעור התומכים גבוה יותר בקיבוצים המתחדשים בהשוואה לשיתופיים (19% לעומת 9%).

האמון בקיבוץ, בהנהגתו ובעתידו

בפרק זה של הדו"ח, נדון במספר נושאים הנוגעים לקיבוץ ולעתידו ונבחן כיצד הם מצטיירים בעיני המשיבים. הנושאים הם: האמון בהנהגה המקומית של הקיבוץ, האמון בחברי הקיבוץ, האמון בעתיד הקיבוץ, תרומת ערכים והסדרים שונים להמשך קיומו של הקיבוץ, המחויבות לקיבוץ, וקליטת בניס/ות לקיבוץ. נתחיל באמון בבעלי תפקידים בקיבוץ ובחברים.

לוח 71: מידת האמון בבעלי תפקידים מרכזיים בקיבוץ ובמרבית חברי הקיבוץ (באחוזים).

שנת הסקר	מעט	בינוני	רב	סה"כ
2021	24	32	44	100
2020	25	36	39	100
2018	34	27	39	100
2016	32	27	41	100
2014	38	29	33	100
2011	33	34	33	100
2009	33	36	31	100
2007	32	31	37	100
2005	34	33	33	100
2004	33	32	35	100
2002	34	32	34	100
2021	23	30	47	100
2020	25	32	43	100
2018	33	25	42	100
2016	29	26	45	100
2014	29	30	41	100
2011	24	28	48	100
2009	25	29	46	100
2007	27	25	48	100
2005	31	26	43	100
2004	29	28	43	100
2002	29	30	41	100
2021	11	35	54	100
2020	13	40	47	100
2018	18	37	45	100
2016	16	36	48	100
2014	14	43	43	100
2011	15	42	43	100
2009	16	44	40	100
2007	17	42	41	100
2005	19	43	38	100
2004	14	44	42	100
2003	18	42	40	100

ענו על השאלות האלו כ – 1996 מרואיינים

פחות ממחצית המשיבים מבטאים אמון רב בהנהלה החברתית של הקיבוץ (44%), בהנהלה הכלכלית של הקיבוץ (47%) ומעל מחצית המשיבים מבטאים אמון בחברי הקיבוץ (54%).

הבדלים בין התקופות

בשנה האחרונה עלה במעט אמון המשיבים בהנהלות הקיבוץ וחלה עליה גדולה יותר באמון בחברי הקיבוץ מאז 2003.

הבדלים לפי מין – לא נמצאו

הבדלים לפי קבוצות גיל

האמון בהנהלה החברתית: לאחוז גדול יותר מהצעירים (31%) בהשוואה לגילאי הביניים (24%) ולוותיקים (19%) אין אמון בהנהלה החברתית של קיבוצים.
 האמון בהנהלה הכלכלית: לאחוז גדול יותר מהוותיקים (51%) בהשוואה לגילאי הביניים (48%) ולצעירים (39%) יש אמון רב בהנהלה הכלכלית של קיבוצים.
 האמון במרבית חברי הקיבוץ: אחוז גדול יותר מהוותיקים (57%) בהשוואה לצעירים ולגילאי הביניים (53%) מביע אמון רב במרבית חברי קיבוצים.

הלוח הבא עוסק במידת האמון שיש למשיבים לגבי עתיד קיבוצם.

לוח 72: מידת האמון בעתיד הקיבוץ (באחוזים).

שנת הסקר	מעט	בינוני	רב	סה"כ
2021	11	28	61	100
2020	13	31	56	100
2018	19	28	53	100
2016	16	28	56	100
2014	17	35	48	100
2011	16	29	55	100
2009	19	36	45	100
2007	24	31	45	100
2004	25	35	40	100
2002	27	31	42	100

ענו על השאלות האלו 1987 מרוואיינים.

כשני שלישים מהמשיבים (61%) נותנים אמון רב בעתיד קיבוצם וכעשירית (11%) אמון מועט.

הבדלים בין תקופות

קיימת מגמה מאז 2002 של עליה באחוז המאמינים בעתיד הקיבוץ: בשנת 2002 42% האמינו במידה רבה בעתיד הקיבוץ והשנה אחוז המאמינים בכך הגיע ל-61%.

הבדלים לפי מין

אחוז גדול יותר מהגברים (64%) מאשר מהנשים (58%) מביעים אמון רב בעתיד הקיבוץ.

הבדלים לפי קבוצות גיל

לאחוז גדול יותר מהוותיקים (65%) מאשר לגילאי הביניים (62%) ולצעירים (54%) יש אמון רב בעתיד קיבוצם.

האמון בקיבוץ ובהנהלתו - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

בלוחות הבאים מוצגים ההבדלים בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי לא טוב לבין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי בינוני ובמצב כלכלי טוב לגבי האמון בהנהלה המקומית של הקיבוץ והאמון בחברי הקיבוץ.

ככל שהמצב הכלכלי נתפס כטוב יותר כך יש יותר אמון הן בהנהלת הקיבוץ, הכלכלית והחברתית, והן במרבית חברי הקיבוץ. בהתאם, למשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית יש פחות אמון בהנהלה החברתית שלהם, בהנהלה הכלכלית ובמרבית חברי הקיבוץ, בהשוואה למשיבים מהקיבוצים הבינוניים והחזקים כלכלית. מגמה זו נמשכת כבר כמה שנים.

לוח 73: האמון בהנהלות הקיבוץ ובמרבית חברי הקיבוץ לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).
מידת האמון

סה"כ	רב	בינוני	מעט	מצב כלכלי ↓	
100	23	32	45	לא טוב	1. מידת האמון בהנהלה החברתית של קיבוץ
100	38	36	26	בינוני	
100	54	30	16	טוב	
100	14	33	53	לא טוב	2. מידת האמון בהנהלה הכלכלית של קיבוץ
100	35	38	27	בינוני	
100	64	25	11	טוב	
100	36	43	21	לא טוב	3. מידת האמון במרבית חברי קיבוץ
100	50	38	12	בינוני	
100	62	31	7	טוב	

ענו על השאלות כ-1990 מרואיינים

נמצא שרק לרבע (23%) מהמשיבים מקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב יש אמון רב בהנהלה החברתית לעומת כמחצית (54%) בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב. תמונה קיצונית יותר ניתן לראות לגבי האמון בהנהלה הכלכלית בקיבוץ שם כעשירית (14%) מהמשיבים מהקיבוצים החלשים כלכלית מציינים אמון רב בהנהלה הכלכלית לעומת כשני שלישים (64%) בקיבוצים החזקים כלכלית. שליש (36%) מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב מציינים שיש להם אמון רב במרבית חברי הקיבוץ לעומת כשני שלישים (62%) בקיבוצים במצב כלכלי טוב.

הלוח הבא עוסק במידת האמון שיש למשיבים בעתיד קיבוצם לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 74: האמון בעתיד הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מידת האמון

סה"כ	רב	בינוני	מעט	מצב כלכלי ↓
100	26	40	34	לא טוב
100	54	36	10	בינוני
100	75	20	5	טוב

ענו על השאלה 1980 מרואיינים

בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב רבע (26%) מהמשיבים נותנים אמון רב בעתיד קיבוצם בהשוואה לכשלושה רבעים (75%) בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב ומחצית (54%) בקיבוצים במצב כלכלי בינוני.

הלוח הבא עוסק במידת האמון שיש למשיבים בהנהלה הכלכלית של קיבוצם לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ.

לוח 75: מידת האמון בהנהלה הכלכלית של קיבוצם לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	אמון רב	אמון בינוני	מעט אמון		
100	62	21	17	שיתופי	האמון בהנהלה הכלכלית
100	43	33	24	מתחדש	

השיבו 1957 משיבים

ליותר משיבים (62%) מהקיבוצים השיתופיים מאשר מהקיבוצים המתחדשים (43%) יש אמון רב בהנהלה הכלכלית. כמו כן, בקיבוצים המתחדשים אחוז גבוה יותר של משיבים בהשוואה לקיבוצים השיתופיים נותן אמון מועט בהנהלה הכלכלית. לא נמצאו הבדלים בין שיטות ההתפרנסות לגבי האמון בהנהלה חברתית, במרבית החברים ובעתיד הקיבוץ.

אתגרי הקיבוץ ב-5 השנים הבאות בתחום הכלכלי - דברים בפי אומרים

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי המבנה האירגוני-ניהולי. הציטטות ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

מציאת חברים מתאימים למשרות ניהול בקיבוצים גדולים. היכולת לקבל החלטות וליישמן. ניהול חברתי במענה נכון לפרט, למשפחה בהווה ולעתיד הקיבוץ לאורך זמן, המשך ניהול קהילתי משותף. לאפשר למערכות להמשיך לתפקד באופן שנותן מענה לחברי הקיבוץ על אף המגבלות. קידום תכנית אב ותב"ע. להחליף את כל ההנהלה החיצונית הכושלת ולמנות מקומיים מתרימים שאכפת להם מהמקום ולא מהתלוש שכר והרזומה האישי. צמצום בעלי תפקידים בהנהלה. להפסיק לבזבז את התקציב על משכורות עתק של בעלי תפקידים מיותרים. בזבוז בהנהלה וענפים בקהילה, צמצום מיסי קהילה - לצמצם סבסוד בחינוך. הורדת מיסים כדי להעלות את רמת החיים. להחזיר את האמון במערכת המובילה את הקיבוץ. לחזור להיות חברה מגויסת. לחזק את החקלאות. החלפת הצוות הניהולי (עסקי, קהילתי), החלפת ההנהלה החברתית. פרנסה, אמצעי יצור, מפעלים יצרניים. שקיפות בכל החלטות ודרכי הפעולה, שקיפות מידע לציבור, לפרסם יותר את החלטות מועצת המנהלים שמירה על החברה והכלכלה, שמירה על יציבות. המשך קבלת החלטות באופן שייצג את הניהול התקין בקיבוץ, לשתף את הציבור בהחלטות.

ערכים והסדרים העשויים להועיל או להזיק להמשך קיומו של הקיבוץ

הסקר כלל מספר שאלות שבחנו את עמדות המשיבים כלפי ערכים ונושאים העומדים על סדר היום הקיבוצי, העשויים להועיל או להזיק להמשך קיומו של הקיבוץ.

לוח 76: ההערכה לגבי תוצאות יישומם של נושאים עקרוניים להמשך קיומו של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	יועיל	לא יזיק ולא יועיל	יזיק	שנת הסקר	
100	80	11	9	2021	1. ערבות הדדית נרחבת
100	82	10	8	2020	
100	80	10	10	2018	
100	79	12	9	2016	
100	75	14	11	2014	
100	76	14	10	2011	
100	79	16	5	2021	2. בעלות משותפת על אמצעי ייצור
100	82	12	6	2020	
100	80	13	7	2018	
100	79	14	7	2016	
100	80	16	4	2014	
100	79	16	5	2011	
100	76	17	7	2009	
100	77	15	8	2005	
100	77	15	8	2002	
100	57	22	21	2021	
100	56	20	24	2020	
100	58	18	24	2018	
100	55	19	26	2016	
100	49	16	35	2014	
100	60	13	27	2011	
100	61	13	26	2009	
100	55	8	37	2005	
100	54	8	38	2002	
100	61	17	22	2021	4. שיוך נכסים לחברים
100	65	14	21	2020	
100	68	13	19	2018	
100	62	15	23	2016	
100	68	10	22	2014	
100	70	11	19	2011	
100	72	11	17	2009	
100	74	10	16	2005	
100	66	12	22	2002	
100	75	17	8	2021	

ענו כ-1950 משיבים

בלוח לעיל מופיעים 5 נושאים העוסקים במערכת הערכים של הקיבוץ. בנייתו נתונים לאורך שנים רואים שכמעט ולא חל שינוי בעמדות המשיבים. כך, ב-2021 כמו בשנים הקודמות, מעל לשלושה רבעים מהמשיבים, סבורים שיישום של ערבות הדדית נרחבת ובעלות משותפת על אמצעי הייצור יועילו להמשך קיומו של הקיבוץ. כך סבורים גם המשיבים לגבי הצמיחה דמוגרפית לסטטוס של חברים מלאים בלבד. כשני שלישים מהמשיבים סבורים ששיוך הנכסים לחברים יועיל גם כן להמשך קיומו של הקיבוץ ומעל למחצית סבורים כך לגבי השכר הדיפרנציאלי.

לא נמצאו הבדלים לפי מין

הבדלים בין קבוצות הגיל

נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל בנושאים הבאים: ערבות הדדית, בעלות משותפת על אמצעי הייצור ושיוך נכסים לחברים.

ערבות הדדית נרחבת – יותר מבוגרים (83%) מאשר גילאי הביניים (78%) וצעירים (73%) סבורים שערך זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

בעלות משותפת על אמצעי הייצור – יותר מבוגרים (84%) וגילאי הביניים (80%) מאשר צעירים (70%) סבורים שהיא תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

תוצאות יישומם של נושאים עקרוניים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ

הלוח הבא עוסק בעמדות המשיבים כלפי יישומם של נושאים עקרוניים להמשך קיומו של הקיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 77: השפעה על המשך קיומו של הקיבוץ של נושאים עקרוניים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

השפעה על המשך קיומו של הקיבוץ

סה"כ	יועיל	לא יזיק ולא יועיל	יזיק	מצב כלכלי ↓	
100	65	16	19	לא טוב	1. ערבות הדדית נרחבת
100	80	12	8	בינוני	
100	83	10	7	טוב	
100	67	19	14	לא טוב	2. בעלות משותפת על אמצעי הייצור
100	77	18	5	בינוני	
100	84	13	3	טוב	
100	52	27	21	לא טוב	3. שכר דיפרנציאלי
100	60	25	15	בינוני	
100	56	20	24	טוב	
100	66	21	13	לא טוב	4. צמיחה דמוגרפית לסטטוס של חברים מלאים בלבד
100	75	17	8	בינוני	
100	79	15	6	טוב	

ענו כ-1950 מרואיינים

ערבות הדדית נרחבת: שיעור נמוך יותר של משיבים בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב (65%) מאשר משיבים בקיבוצים במצב כלכלי טוב (83%) סבורים שערבות הדדית נרחבת תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

בעלות משותפת על אמצעי הייצור: בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב שיעור המשיבים הסבור שבעלות משותפת על אמצעי הייצור תועיל לקיבוצם נמוך יותר (67%) בהשוואה לשיעורם בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב (84%) ולקיבוצים במצב כלכלי בינוני (77%).

שכר דיפרנציאלי: כמחצית (52%) מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב סבורים שיעקרון השכר הדיפרנציאלי יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ בהשוואה לכשני שליש (60%) מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי בינוני ומחצית מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי טוב (56%).

צמיחה דמוגרפית לסטטוס של חברים מלאים בלבד: בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב שיעור המשיבים הסבור שצמיחה דמוגרפית לסטטוס של חברים מלאים בלבד תועיל לקיבוצם נמוך יותר (66%) בהשוואה לשיעורם בקיבוצים שמצבם הכלכלי טוב (79%) ולקיבוצים במצב כלכלי בינוני (75%).

תוצאות יישומם של נושאים עקרוניים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

הלוח הבא עוסק בעמדות המשיבים כלפי יישומם של נושאים עקרוניים להמשך קיומו של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ.

לוח 78: ההערכה לגבי תוצאות יישומם של נושאים עקרוניים להמשך קיומו של הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

סה"כ	יועיל	לא יזיק ולא יועיל	יזיק		
100	84	8	8	שיתופי	1. ערבות הדדית נרחבת
100	78	13	9	מתחדש	
100	82	12	6	שיתופי	2. בעלות משותפת על אמצעי הייצור
100	78	17	5	מתחדש	
100	37	16	47	שיתופי	3. שכר דיפרנציאלי
100	63	24	13	מתחדש	
100	42	18	40	שיתופי	4. שיוך נכסים לחבר/ה
100	66	17	17	מתחדש	
100	68	21	11	שיתופי	5. צמיחה דמוגרפית לסטטוס של חברים מלאים בלבד
100	78	16	6	מתחדש	

ענו על שאלות אלו כ- 1900 מרואיינים

בלוח מוצגים חמישה נושאים עקרוניים בהם היה הבדל בין המשיבים מהקיבוצים השיתופיים לבין אלה מהקיבוצים המתחדשים. ניתן לחלק אותם לשתי קבוצות: באחת, המבטאת ערכים שיתופיים, כלולים בעלות משותפת על אמצעי הייצור, ערבות הדדית נרחבת וצמיחה דמוגרפית לסטטוס של חברים מלאים בלבד. הקבוצה השנייה מבטאת ערכים יותר ליברלים: שכר דיפרנציאלי ושיוך נכסים לחברים.

בקבוצת העקרונות הראשונה יותר משיבים מהמודל השיתופי בהשוואה למתחדש סבורים שיישומם של עקרונות שיתופיים יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ. בהתייחסות אל צמיחה דמוגרפית לסטטוס של חברים מלאים בלבד הרי שבקיבוץ המתחדש כארבע חמישיות סבורים שזה יועיל לקיבוץ לעומת כשני שלישי בקיבוצים השיתופיים

ההבדלים בהתייחסות אל בעלות משותפת על אמצעי הייצור אינם גדולים - בשני המודלים של ההתנהלות מעל לארבע חמישיות סבורים שקיומה יועיל לקיבוץ. כך, במודל השיתופי 82% סבורים שיישומה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ לעומת 78% במודל המתחדש. הבדלים אלה מובהקים סטטיסטית.

בקבוצת העקרונות השנייה הכוללת את השכר הדיפרנציאלי ושיוך הנכסים לחברים פחות משיבים במודל השיתופי בהשוואה למתחדש סבורים שיישומם יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ. ביחס לשכר הדיפרנציאלי: כשני שלישים (63%) במודל המתחדש לעומת שליש (37%) במודל השיתופי סבורים שיישום עקרון זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ. בנושא שיוך נכסי הקיבוץ לחברים: שני שלישי (66%) מהמשיבים מהקיבוצים המתחדשים לעומת פחות ממחצית (42%) ממשיבי הקיבוצים השיתופיים סבורים שתהליך זה יועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

פערים כלכליים

בלוח הבא מוצגות עמדות החברים כלפי קיומם של פערים כלכליים בין החברים בקיבוצם.

לוח 79: הערכת גודל הפערים הכלכליים בין החברים בקיבוץ (באחוזים).

שנת הסקר	פערים קטנים	בינוניים	פערים גדולים	סה"כ
2021	11	44	45	100
2020	12	40	48	100
2018	13	45	42	100
2016	16	48	36	100
2014	14	37	49	100
2011	12	39	49	100
2009	12	39	49	100
2007	11	38	51	100
2005	12	35	53	100

ענו על השאלה 1968 מרואיינים.

כמחצית מהמשיבים סבורים שהפערים הכלכליים בין החברים גדולים וכעשירית סבורים שהם קטנים. ב-2021 שיעור הסבורים שיש פערים כלכליים גדולים בין החברים דומה למצב לפני עשר שנים.

לא נמצאו הבדלים לפי מין

לא נמצאו הבדלים בין קבוצות הגיל

פערים כלכליים - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא עוסק בפערים הכלכליים בין החברים לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 80: הפערים הכלכליים, לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

המצב כלכלי

גודל הפערים	לא טוב	בינוני	טוב
הפערים קטנים	4	6	16
הפערים בינוניים	31	41	49
הפערים גדולים	65	53	35
סה"כ	100	100	100

ענו 1960 מרואיינים

כשני שלישים ממשיבי הקיבוצים במצב כלכלי לא טוב מעריכים שהפערים הכלכליים בין החברים גדולים (65%) לעומת מחצית מהקיבוצים במצב בינוני (53%) וכשליש ממשיבי הקיבוצים החזקים כלכלית (35%).

פערים כלכליים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

הלוח הבא עוסק בפערים הכלכליים לפי מודל ההתפרנסות הקיים.

לוח 81: הפערים הכלכליים לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מודל ההתפרנסות

הפערים הכלכליים	שיתופי	מתחדש
הפערים קטנים	29	6
הפערים בינוניים	40	45
הפערים גדולים	31	49
סה"כ	100	100

ענו 1942 מרואיינים

יותר משיבים בקיבוצים המתחדשים מאשר בקיבוצים השיתופיים סבורים שקיימים פערים כלכליים גדולים בין החברים. כרבע (29%) מהמשיבים בקיבוצים השיתופיים סבורים שהפערים בקיבוצם קטנים לעומת פחות מעשירית (6%) שחושבים כך בקיבוצים המתחדשים. כשליש (31%) במודל השיתופי סבורים שהפערים הכלכליים בין החברים בקיבוצם גדולים לעומת כמחצית (49%) במודל המתחדש.

המחויבות לקיבוץ ולחיים הקיבוציים

הלוחות הבאים עוסקים במחויבות לקיבוץ ולחיים הקיבוציים.

לוח 82: עמדות כלפי המלצה לאדם צעיר לבחור בחיי קיבוץ (באחוזים).

שנת הסקר

	2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2004	2002	
1. ממליץ/ה בכל לב	70	68	64	65	60	51	45	40	35	26	
2. מהסס/ת	21	22	24	23	25	28	31	32	33	33	
3. לא הייתי ממליץ/ה	9	10	12	12	15	21	24	28	32	41	
סה"כ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

ענו על השאלה 1990 מרואיינים.

כשני שלישים מהמשיבים (70%) היו ממליצים בכל לב לאדם צעיר שהם רוצים בטובתו, לבחור בחיי קיבוץ; כעשירית (9%) לא היו ממליצים בשום אופן וחמישית (21%) מהססים. מאז 2002 ועד 2020 יש מגמת עליה מתמדת (מ-26% ל-70%) באחוז המשיבים שהיו ממליצים בלב שלם לאדם צעיר שהם רוצים בטובתו לבחור בחיי קיבוץ.

לא נמצאו הבדלים לפי מין וגם לא בין קבוצות הגיל.

המלצה לבחור בחיי קיבוץ - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

לוח 83: המלצה לאדם צעיר לבחור בחיי קיבוץ לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

המצב כלכלי

טוב	בינוני	לא טוב	
6	8	21	לא הייתי ממליץ/ה בשום אופן
18	22	29	מהסס/ת
76	70	50	הייתי ממליץ/ה בכל לב
100	100	100	סה"כ

ענו על שאלה זו 1983 מרואיינים

מהלוח עולה שמחצית מהמשיבים בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב היו ממליצים לאדם צעיר שהם רוצים בטובתו, לבחור בחיי קיבוץ לעומת כשלושה רבעים מהקיבוצים הבינוניים והחזקים כלכלית (50% בקיבוצים החלשים, 70% בבינוניים ו-76% בחזקים היו ממליצים בכל לב).

לוח 84: המלצה לאדם צעיר לבחור בחיי קיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

מודל ההתפרנסות

מתחדש	שיתופי	
8	12	לא הייתי ממליץ/ה בשום אופן
19	25	מהסס/ת
73	63	הייתי ממליץ/ה בכל לב
100	100	סה"כ

ענו על שאלה זו 1957 מרואיינים

יותר משיבים בקיבוצים המתחדשים מאשר בקיבוצים השיתופיים היו ממליצים לאדם צעיר לבחור בחיי קיבוץ (73% לעומת 63% בהתאמה).

בלוחות הבאים מוצגים ממצאים העוסקים במידת הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים.

בלוח הבא מוצגים הנתונים לגבי השאלה הבוחנת רצונם של המשיבים שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ.

לוח 85: מידת הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוצים (באחוזים).

שנת הסקר	במידה מועטה	בינונית	במידה רבה	סה"כ
2021	29	21	50	100
2020	41	15	44	100
2018	42	17	41	100
2016	46	17	37	100

ענו על שאלה זו 1620 משיבים

מחצית המשיבים (50%) מעוניינים במידה רבה שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוצים וכשליש (29%) אינם מעוניינים בכך.

לא נמצאו הבדלים לפי מין, ובין קבוצות הגיל וכן בהשוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות

בלוח הבא מוצגת מידת הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות. לוח 86: הרצון שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות (באחוזים).

המודל	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	סה"כ
שיתופי	49	25	26	100
מתחדש	24	20	56	100

ענו על שאלות אלו כ-1594 מרואיינים

רבים יותר המשיבים בקיבוצים המתחדשים (56%) מאשר בקיבוצים השיתופיים (26%) המעוניינים במידה רבה שתושבי ההרחבה יקלטו כחברים מלאים בקיבוץ.

קליטה בקיבוץ – בני ובנות קיבוץ ותושבים

בחלק זה נבדקו עמדות המשיבים לגבי מאמצי הקליטה, סוגי הקליטה הרצויה והשלכותיה על הקיבוץ. הלוח הבא בודק את הערכת המשיבים לגבי המאמצים שעושה קיבוץ על מנת לקלוט את בניו/בנותיו לוח 87: התשובות למשפט "קיבוצי עושה את כל המאמצים לקליטת בני ובנות הקיבוץ" (באחוזים).

שנת הסקר

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2005	2004	2002	
20	21	26	26	30	32	40	47	49	50	49	לא נכון
29	27	27	28	28	29	28	22	25	25	24	ככה ככה
51	52	47	46	42	39	32	31	26	25	27	נכון
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

על שאלה זאת השיבו 1993 מרואיינים.

מחצית (51%) מהמשיבים השנה סבורים שקיבוץ עושה את כל המאמצים האפשריים על מנת לקלוט את בניו/בנותיו. כחמישית (20%) סבורים שקיבוץ אינו עושה את כל המאמצים האפשריים לצורך כך.

מאז שנת 2002 חל שינוי בעמדות המשיבים: חלה עליה בשיעור הסבורים שקיבוץ עושה את כל המאמצים על מנת לקלוט את בניו/בנותיו (ב-2002 - 27% סברו כך וב-2021 51%) וירידה בקרב הסבורים שקיבוץ אינו עושה את כל המאמצים (ב-2002 49% סברו כך וב-2020 20%).

לא נמצאו הבדלים לפי מין

הבדלים בין קבוצות הגיל

יותר צעירים (31%) מגילאי הביניים (20%) ומהמבוגרים (13%) סבורים שקיבוץ אינו עושה את כל המאמצים האפשריים לקליטת בני ובנות הקיבוץ.

לוח 88: עמדות כלפי המשפט: "קיבוצי עושה את כל המאמצים לקליטת בני ובנות הקיבוץ" לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי

טוב	בינוני	לא טוב	
14	21	36	לא נכון
28	30	30	ככה ככה
58	49	34	נכון
100	100	100	סה"כ

השיבו 1986 מרואיינים

בקיבוצים החזקים כלכלית 58% מבין המשיבים סבורים שקיבוצם עושה את כל המאמצים הנדרשים על מנת לקלוט את בניו ובנותיו, לעומת 34% בקיבוצים שמצבם הכלכלי לא טוב ו-49% בקיבוצים שמצבם הכלכלי בינוני. בקיבוצים החזקים כלכלית כשביעית סבורים שקיבוצם אינו עושה את כל המאמצים (14%) לעומת שליש באלה שמצבם הכלכלי לא טוב וכרבע בבנוניים כלכלית.

עמדות כלפי המשפט: "קיבוצי עושה את כל המאמצים לקליטת בני ובנות הקיבוץ" לפי מודל ההתפרנסות

בלוח הבא מוצגת העמדה כלפי המשפט: "קיבוצי עושה את כל המאמצים לקליטת בני ובנות הקיבוץ" לפי מודל ההתפרנסות.

לוח 89: העמדה כלפי המשפט: "קיבוצי עושה את כל המאמצים לקליטת בני ובנות הקיבוץ" לפי מודל ההתפרנסות (באחוזים).

המודל	לא נכון	ככה ככה	נכון	סה"כ
שיתופי	24	29	47	100
מתחדש	18	29	53	100

ענו על שאלות אלו כ-1959 מרואיינים

רבים יותר המשיבים בקיבוצים המתחדשים (53%) מאשר בקיבוצים השיתופיים (47%) הסבורים שקיבוצם עושה את כל המאמצים לקלוט בני ובנות הקיבוץ.

נבדקו בסקר זה עמדותיהם של חברי הקיבוץ לגבי קליטת אנשים מחוץ לקיבוץ בעלי זכויות וחובות שונים כלפי הקיבוץ.

לוח 90: סוגי הקליטה הרצויה של אנשים חדשים בקיבוץ (באחוזים).

שנת הסקר

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2005	2003	
5	6	5	7	7	6	6	7	9	15	א. לא לקלוט
54	55	47	44	42	31	22	20	18	21	ב. רק (למטרות) חברות מלאה(*)
2	3	4	4	8	10	14	16	18	19	ג. תושבים בלבד
26	24	29	31	43	53	58	57	55	45	ד. גם לחברות וגם לתושבות
13	12	15	14	-	-	-	-	-	-	ה. כן, רק לחברות בעצמאות כלכלית (**)
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

על שאלה זאת השיבו 1986 מרואיינים.

* ב-2016 נוספה המילה "מלאה"

** קטגוריה שנוספה ב-2016.

כללית מעל למחצית המשיבים (54%) סבורים שיש לקלוט לקיבוצם אנשים חדשים רק לחברות מלאה. כרבע מהמשיבים מציינים שהקליטה הרצויה לקיבוצם היא גם לחברות וגם לתושבות (26%), כעשירית (13%) סבורים שרצוי לקלוט לחברות בעצמאות כלכלית ומיעוט, פחות מעשירית, מתנגדים לכל קליטה, או מעוניינים בקליטה של תושבים בלבד (5% ו-2% בהתאמה).

מ-2003 ישנה עליה בתומכים בקליטה רק לחברות מלאה מחמישית (21%) מהמשיבים לכמחצית (54%). מאז 2009 ישנה ירידה באחוז המעוניינים לקלוט גם לחברות וגם לתושבות מ-58% ל-26%.

הבדלים לפי מין

הגברים (59%) יותר מהנשים (49%) סבורים שהקליטה הרצויה היא לחברות מלאה. לעומת זאת רבות הנשים (29%) מהגברים (23%) הסבורות שיש לקלוט גם לחברות וגם לתושבות.

הבדלים בין קבוצות הגיל

המבוגרים (58%) יותר מגילאי הביניים (54%) ומהצעירים (47%) סבורים שהקליטה הרצויה היא לחברות מלאה. לעומת זאת רבים הצעירים (33%) מגילאי הביניים (27%) מהמבוגרים (22%) הסבורים שיש לקלוט גם לחברות וגם לתושבות.

סוגי הקליטה הרצויה - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה

הלוח הבא עוסק בעמדות כלפי הקליטה הרצויה לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ.

לוח 91: סוגי הקליטה הרצויה לפי המצב הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי

טוב	בינוני	מצב לא טוב	
5	5	7	א. לא לקלוט
58	53	43	ב. רק לחברות מלאה
11	13	16	ג. רק לחברות בעצמאות כלכלית
2	2	5	ד. כתושבים בלבד
24	27	29	ה. גם לחברות וגם לתושבות
100	100	100	סה"כ

על שאלה זו השיבו 1978 מרואיינים

בקיבוצים במצב כלכלי לא טוב ישנו האחוז הנמוך ביותר (43%) שסבור שרצוי לקלוט לקיבוץ אנשים חדשים רק למטרות חברות מלאה. בקיבוצים במצב כלכלי בינוני וטוב מעל למחצית סבורים כך (53%-ו-58% בהתאמה). בקיבוצים החלשים כלכלית 29% מהמשיבים מעוניינים לקלוט גם לחברות וגם לתושבות לעומת 27% המעוניינים בזאת בקיבוצים במצב כלכלי בינוני ו-24% בקיבוצים במצב כלכלי טוב.

אין הבדלים בין סוגי הקליטה הרצויה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

השאלות הבאות עוסקות בהשלכות סוגי הקליטה השונים על הקיבוץ העתידי.

לוח 92: השפעת קליטת בני/בנות קיבוץ בעצמאות כלכלית לחברות על המשך קיומו של הקיבוץ (באחוזים).

שנת הסקר	תזיק	לא תזיק ולא תועיל	תועיל	סה"כ
2021	30	20	50	100
2020	36	19	45	100
2018	31	17	52	100
2016	31	17	52	100
2014	28	15	57	100
2011	21	13	66	100
2009	17	12	71	100

ענן 1927 מרואיינים.

מחצית (50%) מהמשיבים סבורים שקליטת בני ובנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ וכשליש (30%) שהיא תזיק. מ-2009 עד 2021 חלה ירידה בשיעור הסבורים שקליטת בני ובנות קיבוץ בעצמאות כלכלית תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ מ-71% ל-50%.

הבדלים לפי מין

הגברים (34%) יותר מהנשים (26%) סבורים שהקליטה של בני/בנות קיבוץ בעצמאות כלכלית לחברות תזיק להמשך קיומו של הקיבוץ.

הבדלים לפי קבוצות גיל

המבוגרים (54%) יותר מגילאי הביניים (47%) ומהצעירים (45%) סבורים שקליטת בני ובנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית לחברות תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

לוח 93: עמדות כלפי קליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ (באחוזים).

שנת הסקר	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
2021	32	13	55	100
2020	34	11	55	100
2018	28	11	61	100
2016	29	12	59	100
2014	26	11	63	100
2011	17	9	74	100

ענו 1981 מרואיינים.

מעל למחצית (55%) מהמשיבים תומכים בקליטה בני ובנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית וכשליש (32%) מתנגדים. שיעור התומכים ב-2011 היה גבוה יותר בהשוואה לשיעורם ב-2021 (74% לעומת 55%).

הבדלים לפי מין

הנשים (57%) יותר מהגברים (52%) תומכות בקליטה של בני/בנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית.

לא נמצאו הבדלים לפי קבוצות הגיל

לוח 94: עמדות כלפי מתן סובסידיה לבני ובנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה (באחוזים).

שנת הסקר	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
2021	29	21	50	100
2020	30	19	51	100
2018	30	19	51	100
2016	26	21	53	100
2014	27	20	53	100

ענו 1952 מרואיינים.

מחצית מהמשיבים (50%) תומכים במתן סובסידיה לבני ובנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה וקרוב לשליש שוללים (29%). העמדות לא השתנו מאז 2014.

הבדלים לפי מין

הנשים (54%) יותר מהגברים (47%) תומכות במתן סובסידיה לבני ובנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה.

לא נמצאו הבדלים לפי קבוצות הגיל

לוח 95: עמדות כלפי קליטת בנים/ות רק לחברות מלאה (באחוזים).

שנת הסקר	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
2021	11	12	77	100
2020	10	13	77	100
2018	6	6	88	100
2016	6	7	87	100

ענו 1983 מרואיניים.

כשלושה רבעים (77%) מהמשיבים תומכים בקליטת בני ובנות קיבוץ רק לחברות מלאה וכרבע (23%) שוללים או מהססים. לא נמצאו הבדלים בשיעור התומכים בקליטה רק לחברות מלאה בשנתיים האחרונות. בהשוואה לשנת 2016 חלה ירידה (77% תומכים השנה לעומת 87% ב-2016).

נמצאו הבדלים לפי מין

הגברים (80%) יותר מהנשים (75%) תומכים בקליטה של בנים/ות רק לחברות מלאה.

הבדלים לפי קבוצות הגיל

המבוגרים (83%) יותר מגילאי הביניים (77%) ומהצעירים (67%) תומכים בקליטת בנים/ות רק לחברות מלאה.

לוח 96: עמדות כלפי קביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות (באחוזים).

שנת הסקר	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
2021	14	16	70	100
2020	14	17	69	100
2018	16	16	68	100

ענו 1977 משיבים

קרוב לשלושה רבעים (70%) מהמשיבים תומכים בקביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות ופחות מחמישית שוללים זאת (14%).

לא נמצאו הבדלים לפי מין ולא הבדלים לפי קבוצות הגיל

עמדות כלפי ההשלכות העתידיות של סוגי הקליטה השונים על הקיבוץ העתידי - השוואה בין משיבים מקיבוצים במצב כלכלי שונה.

לוח 97: השפעת קליטת בני/בנות קיבוץ בעצמאות כלכלית לחברות על עתיד הקיבוץ לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ (באחוזים).

מצב כלכלי	יזיק	לא יזיק ולא יועיל	יועיל	סה"כ
לא טוב	29	19	52	100
בינוני	27	19	54	100
טוב	33	21	46	100

ענו 1919 משיבים

בבחינת ההבדלים בין קיבוצים במצב כלכלי שונה בשאלה האם קליטת בני ובנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ תזיק או תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ נמצא: יותר

משיבים מקיבוצים במצב כלכלי בינוני (54%) ולא טוב (52%) מאשר משיבים מקיבוצים במצב כלכלי טוב (46%) סבורים שקליטה זאת תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

לא נמצאו הבדלים בעמדה כלפי קליטה לחברות של בני/ות בעצמאות כלכלית לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ וגם לא במתן סובסידיה לבנים/ות הנקלטים לחברות מלאה.

לוח 98: עמדות כלפי קליטת בני/בנות קיבוץ רק לחברות מלאה לפי מצבו הכלכלי של הקיבוץ (%).

מצב כלכלי ↓	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
לא טוב	17	15	68	100
בינוני	12	12	76	100
טוב	9	11	80	100

ענו 1978 משיבים

בקיבוצים חזקים ובינוניים כלכלית (80% ו-76% בהתאמה) אחוז התמיכה בקליטה רק לחברות מלאה גבוה יותר מאשר בקיבוצים חלשים כלכלית (68%).

עמדות כלפי סוגיות הקליטה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ

בלוחות הבאים מוצגות עמדות המשיבים כלפי סוגיות בנושא קליטת בני ובנות קיבוץ לפי מודל ההתפרנסות בקיבוץ.

לוח 99: השפעת קליטת בני/בנות קיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית על עתיד הקיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

	יזיק	לא יזיק ולא יועיל	יועיל	סה"כ
שיתופי	37	22	41	100
מתחדש	29	19	52	100

ענו 1911 משיבים

מן הלוח עולה הבדל מובהק בין משיבים מקיבוצי המודל השיתופי בהשוואה למשיבים מקיבוצי המודל המתחדש: מעל שליש מהמשיבים מקיבוצי המודל השיתופי (41%) בהשוואה לכמחצית מהמודל המתחדש (52%) סבורים שקליטה של בני/ות לחברות בעצמאות כלכלית תועיל להמשך קיומו של הקיבוץ.

לוח 100: עמדות כלפי קליטה לחברות בעצמאות כלכלית של בני/בנות קיבוץ לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

	שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
שיתופי	39	18	43	100
מתחדש	30	11	59	100

ענו 1940 מהמשיבים

קיים הבדל מובהק בין משיבי המודל השיתופי מחד והמתחדש מאידך: פחות ממחצית (43%) מהמשיבים מקיבוצי המודל השיתופי בהשוואה ליותר ממחצית מהמודל המתחדש (59%) תומכים בקליטתם של בני ובנות הקיבוץ לחברות בעצמאות כלכלית.

לוח 101: עמדות לגבי מתן סובסידיה לבני ובנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
38	24	38	100
26	20	54	100

ענו 1913 משיבים

קיים הבדל מובהק בין משיבי המודל השיתופי מחד והמתחדש מאידך: למעלה משליש מהמשיבים מקיבוצי המודל השיתופי (38%) בהשוואה ליותר ממחצית מהמודל המתחדש (54%) תומכים במתן סובסידיה לבני ובנות קיבוץ הנקלטים לחברות מלאה.

לוח 102: עמדות לגבי קליטת בני/בנות קיבוץ רק לחברות מלאה לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
16	15	69	100
9	11	80	100

ענו 1942 משיבים

יותר משיבים (80%) מהמודל המתחדש מאשר מהמודל השיתופי (69%) תומכים בקליטת בני/בנות קיבוץ רק לחברות מלאה.

לוח 103: עמדות לגבי קביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות לפי מודל ההתפרנסות של הקיבוץ (באחוזים).

שוללים	מהססים	תומכים	סה"כ
19	14	67	100
12	16	72	100

ענו 1936 משיבים

במודל המתחדש יש שיעור גבוה יותר (72%) מאשר במודל השיתופי (67%) התומך בקביעת דמי כניסה למתקבלים חדשים לחברות.

אתגרי הקיבוץ ב-5 השנים הבאות בתחום הצמיחה הדמוגרפית - דברים בפי אומרים

להלן מספר ציטוטים המתייחסים לאתגרי הצמיחה הדמוגרפית ב-5 השנים הבאות. הציטוטים ממחישות את דעת המשיבים לנושא ואין להתייחס לכמות הערות אלא למהותן בלבד.

המשך קליטת בנים ובנות.
לקלוט משפחות צעירות וחברים חדשים לחברות מלאה.
מתן פתרונות דיור לנקלטים.
בניית שכונת בנים נוספת. החלטות על שכונה נוספת.
קליטת בנים ואיחוד סטטוסים.
קליטה של חברים חדשים לחברות בלבד.
לקלוט כמה שיותר צעירים לחברות מלאה ולהתפתח כלכלית וההתפתחות התרבותית תבוא עם הצעירים.
להיערך להמשך ההתפתחות בעיקר בתחום הבנייה לבני משק.
החלטות על חברות מלאה.

נתונים דמוגרפיים של המדגם 2021

לוח 104: התפלגות המשיבים לפי מקום עבודתם הקבוע (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	מקום עבודה
7	6	6	7	8	9	8	1. חקלאות
13	13	14	15	14	17	18	2. תעשייה (מזון טקסטיל, מתכת, כימיה וכד')
7	8	9	7	5	4	6	3. מחשבים, הייטק, אלקטרוניקה, שרותי תקשורת
5	5	5	4	4	6	6	4. חשמל, מים, מוסך, בנייה ועבודות ציבוריות
2	2	3	3	4	4	5	5. שרותי אוכל, תיירות והארכה
7	8	9	9	8	6	8	6. שירותים עסקיים ופיננסים (ביטוח, הנהלת חשבונות וכד')
27	29	30	34	22	26	29	7. שירותי ציבור וקהילה (חינוך, בריאות, רווחה, מינהל)
2	2	2	2	5	5	3	8. שירותי תרבות, אמנות, ספורט
30	27	22	19	30	23	17	9. לא עובד (סטודנט, גמלאי, מובטל)
100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1950 מרואיינים

לוח 105: התפלגות המשיבים לפי מספר השנים שלמדו לימודים פורמליים (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2004	2002	שנות לימוד
0	0	0	0	1	2	2	2	2	2	1. השכלה יסודית
12	11	12	12	21	27	24	23	24	29	2. השכלה תיכונית
29	28	29	28	32	32	35	35	33	35	3. על תיכונית, לא אקדמית
29	33	33	33	30	25	27	28	31	26	4. אקדמית, תואר ראשון
30	28	26	27	16	14	12	12	10	8	5. אקדמית, תואר מתקדם
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 2151 מרואיינים

לוח 106: התפלגות המשיבים לפי מקור הצטרפותם לקיבוץ (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2004	2002	
14	12	12	4	16	18	15	19	20	21	1. ממייסדי הקיבוץ או באו עם השלמה או גרעין
51	49	49	64	51	45	45	43	44	43	2. נולדו בקיבוץ הזה או אחר
5	5	5	7	10	11	11	11	11	13	3. התחנכו בקיבוץ, באו עם הורים
30	34	34	25	23	26	29	27	25	23	4. אחר (בודד, בני זוג, אולפן, מתנדבים)
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1922 מרואיינים

לוח 107: התפלגות המשיבים לפי מינם (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2004	2002	
51	52	52	52	53	49	48	49	47	46	1. זכר
49	48	48	48	47	51	52	51	53	54	2. נקבה
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1974 מרואיינים

לוח 108: התפלגות המשיבים לפי גילם (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2004	2002	קבוצות גיל
1	1	1	2	2	3	3	4	11	16	1. 21 – 30
8	10	12	14	9	6	12	14	20	14	2. 31 – 40
18	17	19	18	11	9	14	15	17	16	3. 41 – 50
18	19	20	17	21	24	24	29	27	26	4. 51 – 60
55	53	48	49	57	58	47	38	25	28	5. 61 ויותר
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1911 מרואיינים.

לוח 109: התפלגות המשיבים לפי הוותק בקיבוץ (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2004	2002	קבוצות וותק
14	16	18	18	7	4	5	7	10	20	1. עד 10 שנים
11	10	11	9	6	7	14	14	20	20	2. 11 – 20
10	9	10	12	15	14	17	19	22	16	3. 21 – 30
65	65	61	61	72	75	64	60	48	44	4. 31 ויותר
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1781 מרואיינים

לוח 110: התפלגות המשיבים לפי המצב המשפחתי (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	2007	2004	2002	מצב משפחתי
4	5	5	6	5	6	6	6	12	13	1. רווק/ה
77	78	80	78	75	74	76	80	74	73	2. נשוי/אה
11	9	8	8	10	10	9	7	9	8	3. גרוש/ה
7	7	6	6	9	9	7	6	4	5	4. אלמן/ה
1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	5. חד הורי
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1980 מרואיינים

לוח 111: התפלגות המשיבים לפי מספר הילדים עד גיל 18 (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	2009	מספר ילדים
21	22	24	28	29	36	35	1
35	36	31	34	23	40	32	2
31	31	35	28	32	18	27	3
13	11	10	10	16	6	6	4 ומעלה
100	100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 688 מרואיינים

לוח 112: התפלגות המשיבים לפי הרכב ברשותם (באחוזים).

2021	2020	2018	2016	2014	2011	רכב
26	29	27	33	44	48	אין לי או מסידור רכב
59	55	57	50	40	47	כן, רכב פרטי
15	16	16	17	16	5	כן, רכב מהעבודה לשימושי הבלעדי
100	100	100	100	100	100	סה"כ

השיבו 1980 מרואיינים

לוח 113: התפלגות המשיבים לפי הכשרה הנדרשת בעבודתם (באחוזים).

2021	2020	הכשרה
11	9	1. עבודה בלתי מקצועית
9	9	2. עבודה שנדרשת לה הכשרה 4-5 חודשים
9	9	3. עבודה הנדרשת הכשרה חצי שנה עד שנה
10	10	4. הכשרה משנה עד שנתיים
15	14	5. הכשרה של שנתיים עד 3 שנים
46	49	6. הכשרה גבוהה מעל 3 שנים
100	100	סה"כ

השיבו 1610 מרואיינים